YENİ HİKÂYELER 1957

VARLIK YAYINLARI

YENİ HİKÂYELER
1957

Bekir Sıtkı, Ziya Osman Saba, Faik Baysal, Necati Cumalı, M. Sunullah Arısoy, Mahmut Özay, Tektaş Ağaoğlu, Mustafa Şerif Onaran, Erdal Öz, Cengiz Yörük, Erdoğan Tokmakçıoğlu, Sedat Veyis Örnek

VARLIK YAYINEVİ
Ankara Caddesi, İstanbul

YENİ HİKÂYELER : 10

Varlık Yayınları, sayı 458
İstanbulda Ekin Basımevi'nde basılmıştır.
Kasım, 1956

ŞİMDİKİLER

Bir ara:

— Ali beyden haberin var mı? dedi.

Karşısındaki Ali beyi hatırlıyamadı:

— Hangi Ali bey? diye sordu.

— Canım, hangi Ali bey olacak, Ali bey işte.. Meşhur fabrikatör Ali bey.

Yine de hatırlıyamamıştı. Tanıdıkları arasında, "meşhur fabrikatör Ali bey" diye biri yoktu. Zihnini kurcaladı, kurcaladı, aa... böyle bir adam tanımıyordu:

— Bir türlü bulamadım, kim bu Allah aşkına, Ali bey?

Arkadaşı kahkahayı bastı:

— E.. Vallaha çok tuhaf şey.. dedi, Ali beyi de sana ben mi tanıtacağım. Yahu, Ali bey işte, Ali Tıngıroğlu, hani...

— Ne meşhur fabrikatör Ali bey, ne Ali Tıngıroğlu, ona bir ip ucu veremiyordu. Hep tanımaz tanımaz duruyordu. Gözünün önünden bir çok eski tanıdıklar gelip geçti. Bu Ali bey, her kim ise, bir türlü gözü seçemiyordu. Dudaklarım, "kimse kim" anlamına hafifçe büktü. Ne olacak sanki, Ali beyi de tanımayıversin...

Ama öbürü arkasını bırakmıyordu ki.. İlle Ali beyi, ona hatırlatacaktı:

— Hani, canım, Ali bey.. Yahu nasıl hatırlamazsın. Dilim varmıyor ama, hani simsar Ali bey.

Öteki, gözlerini kırpıştıra kırpıştıra:

— Simsar Ali bey mi? Allah Allah, kim bu yahu?

— Simsar Ali bey, sen işi bırakmadan hani, yazıhanene gelir, alacak satacak var mı diye karşında boynu bükük beklerdi ya...

Bir an durdu, düşündü, evet evet, şimdi hatırlamıştı:

— Hay Allah lâyığım versin, dedi, Ali efendi mi, evet hatırladım şimdi. E, n'olmuş?

— Yahu, ne olmuşu var mı, olacağını olmuş..

Ali efendi olduğu gibi gözlerinin önünde canlanmıştı eski tüccarın şimdi.. Bundan on beş sene evvel, "işler kötü gidiyor, sonu b..tur" diyerek işlerini tasfiye edip bir kenara çekilmeden, bu Ali efendi, her Allahın günü, Sadık:ye hanındaki yazıhanesinin merdivenlerini nefes nefese tırmanır, çekine çekine içeri girer, "el pençe divan" bir emri olup olmadığını sorardı. Gözlüklü, zayıfça, sarı benizli, hastalıklı bir adamdı. Keçi kılı mı lâzım, Ali efendi, han han, dükkân dükkân dolaşır, gelip haber verir, yapağı mı satılacak, Ali efendi piyasayı dört döner, bir alıcı bulmıya çalışırdı. Fiatlar için, Ali efendi, iki tarafı da kollamasını bilir, uzlaştırmıya uğraşır, dil döker, âdeta yalvarırdı. Sonunda da beş on lira simsariye alırdı. Ali efendi doğrusu acınacak haldeydi. Kolay mı? Yazın kan ter içinde, kışları yağmur, çamur, kar demeden koşup durmak... Ama Ali efendi hiç şikâyet etmezdi. Bilmem kaç nüfus eline bakıyordu. Üstü başı da tabii bakımsızdı. Hattâ bir defasında, yaptırıp da hoşlanmadığı elbiselerinden birini, hayrına Ali efendiye vermişti de, Ali efendi az daha sevincinden ağlıyacaktı. Şehremini taraflarında bir yerde oturuyordu. Bir illeti de vardı galiba ki, işten artan zamanlarını doktor doktor dolaşmakla geçirir, kâtip odasında, yarım bardak suyla, kaçamak, ilâç içtiğini gördüğü olurdu. Şimdi Ali efendiyi merak etmiye başlamıştı:

— E.. Ne olmuş Ali efendiye bakalım, diye sordu.

— Ali beye ne olacak, işi fevkalâde tıkırında.. (Durdu, pek ciddî bir edayla) bir kaç milyonluk adam...

Eski tüccar yarı alaylı, yarı şaşırmış:

— Deme be.. dedi.

— Namussuzum, eğer mübalağa ediyorsam, e..vet... bir kaç milyonluk adam..

— Yok canım, zannetmem. Peki, nereden bu?

— Nasıl nereden? Ohhooo... Sen uyuyorsun azizim. Sen evine çekileli, dünya çok değişti. Görmüyor musun şu İstanbulun halini.. Parasız olur mu bunlar?.. Para da sende bende değil, Ali beylerde.. Ali bey, senin bildiğin o Ali efendi mi sanıyorsun. Teneke fabrikası mı, yok çuval fabrikası mı, ithalât ihracat işleri mi.. Altıniş hanında muhteşeem bir yazıhane, zaten bu han da kendi malı ya.. Herif sigorta şirketi gibi bir şey.. Maçkada apartıman, altında lüks otomobil.. Büyükadada yazlık.. Hülâsa, bir âlem canım... Bir gör-

melisin. Sahi bir gün beraber gidelim, bak gör. Her halde memnun olur. Sonra, Ali bey çok insaniyetperver adamdır, öyle başka zenginler gibi değil. Bana çok yardımı oldu, Allah razı olsun.

Eski tüccarın deminki alaylı, şakacı hali birden kayboldu. İçinden, "nereden de çattık bu zevzeğe.." diye geçiriyordu. Bir iki ufak tefek iş için İstanbula iniyordu. Şimdi tavuklara merak sarmıştı. Damadı, işinden çıkarılalıberi iki aydır, kendi yanlarındaydı. Tavuklara yemlerini verir, balkonun önüne koyduğu iskemlede oturur, -serin serin-, bir ara torunu, (altın saçlı üç yaşlarında bir kız), dizlerine tırmanır, "dede, dede" derdi. Bir yandan da damadı, bahçeyi sulardı. İstanbulda işini bitirip bu her günkü hayatına dönmek istiyordu.

Kendi köşesinde idareli bir şekilde yaşamaktan memnundu. Yok, Ali beydi, fabrikaydı, yok şuydu, buydu, kendisine ne bunlardan.. Elâlemin malı mülkü nesine lâzım?.. Oturmuş, vira, Ali bey.. Bayağı sinirleri bozulmuştu.

Elini paketine attı, bir cigara çıkarıp yaktı. Paketi cebine koyuyordu ki, arkadaşına da bir cigara ikram etmediğinin farkına vardı. Ona da bir tane uzattı. İçini bir kurt yiyordu sanki.. Sormak istemiyordu, ama dayanamadı:

— Bu kadar serveti nasıl olmuş ta yapabilmiş, dedi.

— Nasıl yapacak, basbayağı. Allah, yürü kulum demiş, bir defa.. Herkes, başkaları nasıl yapmışsa, o da öyle.. Çalarak, çırparak değil ya... Namusiyle...

— Namusiyle mi? (bıyık altından güldü,) Namusiyle ha.. Namusiyle ise, biz niye vaktiyle yapamadık.. İhtikâr, hile, düzen, kaçakçılık..

— Yoo yoo.. öyle deme.. Adam beş vakit namazında.. Bunları yapacak adam değil. Tüccar bu.. Alıyor, satıyor, kime ne? Hayır, hayır, sen yanlış düşünüyorsun.

Eski tüccar çok şeyler biliyormuş gibi, şöyle bir kaşlarını yukarıya kaldırıp karşısındakine baktı:

— Ali beyinizi, Ali beylerinizi tarife hacet değil, dedi, bilirim ben.. Bana mı öğreteceksin onu.. Vaktiyle bana az mı madik oynadı.. Hımm.. Biz malımızı biliriz.. Neyse, bizimkisi geçmiş zaman, ehemmiyeti yok..

Cigarasından hiç lezzet alamıyordu. Ağzı apaçıydı. Nereden bu adam başına belâ olmuştu. Oysaki, banliyö trenin-

den inip Haydarpaşada vapura binmiş, tatlı tatlı İstanbula geçiyordu. Şimdi Ali beyin sırası mıydı.

Eski tüccarın arkadaşı, bir şey diyemedi, sadece:

— Ya, Ali bey kim, Ali bey kim diyordun, işte Ali bey bu, dedi.

Eski tüccarı bir düşüncedir aldı. Sonunda:

— Bu Ali bey epey yaşlı olacak, zannederim, dedi, bir yetmiş filân olmak lâzım.

— Yaşını bilmem, ama görünüşü hiç te öyle değil.. Hadi olsun, elli, elli beş..

— Amma da yaptın ha.. Simsarlığında ellisinden fazlaydı.

— Belki.. Ama yaşın ne ehemmiyeti var. Herif dinç..

— Sen o dinçliğe bakma.. Bir gün ufak bir hastalık, birden gidiverir, parasının safasını süremeden.. Hem zaten hastalıklı bir adamdı, verem mi, barsak bir şeysi mi, şeker mi, hasılı kötü bir hastalık.. Bir vücutta bir hastalık olmıya görsün, insanı eni sonu iflâh etmez.

— Hastalığını filân bilmem, (sesini alçaltarak): domuz gibi.. Bir şeycikler olmaz. Göbek, ense.. Böylesine ne olur canım. Para insanı hem gençleştirir, hem de bir hastalığı varsa alıp götürür. Sen paraya bak..

Eski tüccar, arkadaşını zehirli bakışlarla süzdü. "Ne saçma adamdı bu.. oturmuş, ne derse inadına bir cevap yapıştırıyordu. Para, insanı ölümden kurtarsa Roçiltler, Rokfeller, Fortlar kurtulurdu. Nerede şimdi bu milyarderler."

Uzaktan uzağa Sarayburnu, camiler, Topkapı sarayı görünüyordu. Deniz havası tatlı tatlı esmekteydi. Giren çıkan, oturan, konuşan kaygısız yolcular. Ali beyi anlatacak zamandı sanki...

Tüccarın arkadaşı:

— Arada sırada ziyaretine giderim Ali beyin.. Beni görünce "gel bakalım hazret, ne var, ne çok?.. Sağlığınız Ali beyim efendim. Otur bakalım şuraya der." Alçak gönüllüdür. Beni karşısına oturtur. Ama beş dakika rahat konuşabilirsen konuş.. Telefon üstüne telefon.. Kâtibin biri girer, biri çıkar. İş çok.. Allah için söylemeli Ali bey hepsine yetişir, bir vali gibi, her şeyi idare eder. Ben de ne hacetim varsa, o gün için, teminat mektubu mu alacağım, kefalet mi istiyeceğim, yok bir az para lâzım oldu da, para mı istiyeceğim, söylerim. Ali bey "Peki, peki.. Olur olur" der. Hakikaten de

işimi görür. Ben de şimdiye kadar emniyetini hiç suiistimal etmiş değilim, ha... Bunlar tüccar, itibara bakarlar. Ben de hiç itibarımı kırmam yanında. Aldığım parayı hangi gün iade edeceğim demişsem, o günü mutlaka, taş çatlasa götürür veririm, şu aldığım para, şu da faizi der, Ali beyin avucuna sayarım. Dünyada böyleleri olmasa, biz ne yaparız kardeş, ha, söyle...

Eski tüccar tiksine tiksine karşısındakinin yüzüne baktı. Off.. çok canı sıkılıyordu. İstanbula inip ineceğine pişman olmuştu. Nereden şu zevzeğe rastlamıştı. Vapura bir dakika evvel veya sonra binse, ya da bu kapı yerine şu kapıdan girseydi, bu adamı göremiyecek, vakti günü zehir olmıyacaktı. Ama bir defa yakalanmıştı. Tahtakalede bir cins Hint tavuğu yumurtası için salık vermişlerdi. Yumurtaları alacak, bir de kızının altın bileziği ortadan kopmuştu, Kapalıçarşıya götürüp lehimletecekti. Sonra doğru vapura. Eve, "öğleyin gelirim" demişti.

İstanbulda yapacağı işleri mahsustan, zorla aklına getirip kafasından Ali beyi kovmıya çalışıyordu, ama ne mümkün?. Ali bey koca göbeği, kalın ensesiyle aklının tam orta yerine gelip oturmuştu. Zihninden kışt kışt.. diyordu, ama Ali bey tavuk değil ki, kışt kışt'la kaçıversin!

Cigarasını yarı içilmiş, yarı içilmemiş, söndürüp yere attı:

— Bu Ali beyin çocukları da olacak sanırım, dedi.

Zevzek arkadaş:

— Var, var tabii var.. İki tane aslan gibi delikanlı.

Eski tüccar, "eh, yakaladık der gibi":

— Babaları ölünce, oğlanlar har vurup harman savururlar dedi. Böyle haydan gelen huya gider.

Öbürü:

— Yok canım, ne münasebet, dedi, bilâkis.. Oğlanlar gayet akıllı şeyler. Biri Amerikada okumuş, makine mühendisi.. Fabrikaların işletilmesine o bakıyor. Bacaklarında işçi tulumu.. Fabrikaları saat gibi idare ediyor. Küçüğü muhasebeyle meşgul.. Muhasebe ama, sanki bir banka. O da Almanyada tahsil etmiş. İkisinde de lisan fevkalâde... Hem de çok terbiyeli, babalarına itaatli çocuklar. Onlarda babalarının parasını çarçur edecek göz yok. Daha da arttıracaklar hattâ.. Gidiş onu gösteriyor. Oğlanların eli öyle sıkı ki.. Bir

defasında Ali beye para istemiye gitmiştim. Tesadüf, muhasebeye bakan oğlu da babasının yanındaydı. Paraya, babası bir şey demedi de, oğlan itiraz edecek oldu. Yok efendim, bu parayı deftere nasıl geçirecekmiş, olmazmış, filân... Allah razı olsun, Ali bey benden ötürü, "Rıza efendi yabancımız değildir. Deftere uyduramıyorsan benim cep harçlığımdan olsun, ver 500 lira Rıza efendiye" dedi de, parayı öyle alabildik. Bu, muhasebeye bakan oğlu... Mühendisin de bir hikâyesini anlatayım. Efendim, bendehanenin poyraza maruz olan arka kaplamaları çürümüş, teneke kaplatsam fena olmaz dedim. Bir gün Ali beyin teneke fabrikasına kadar uzandım. Mühendis beyi görüp hal ve keyfiyeti kendisine anlattım. Birden, "olmaz" demesin mi? Anan yahşi, baban yahşi... Hayır, lâf dinlemez. Nihayet bürodan Ali beye telefon ettim. Zor belâ, o da Ali beyin hususî emriyle on tabaka teneke alabildim. Ali bey üstelik, "tenekeleri Rıza efendinin evine yollayın, kamyon geçerken bıraksın" demiş. Tenekeler bizim eve bedava geldi. Neme lâzım, insan adam canım. Demek istediğim şu ki, oğlanlar eski zamanın vezir, vükelâ, kazasker mahdumları gibi, babaları gözlerini yumunca, sermayeyi kediye yükletecek cinsten değiller. O eski mahdum beyler iş zevkini tatmamış olduklarından paranın kıymetini takdir edemezlerdi. Bunlarsa, bir defa paranın nasıl kazanıldığını biliyorlar. Çekirdekten yetişme.. Paranın tadını almışlar. Yağma mı var, parayı babalarından sonra har vursunlar, harman savursunlar. Yoo.. Yoo.. Tam tersine.. İleride servetlerini on katına çıkarmazlarsa, bana da Rıza demesinler.

Eski tüccar suspus dinliyordu. Bir aralık dayanamadı:

— Ama bu Ali bey dediğin, sonradan görmüşün biri. Yaşamasını bilmez. Hâzâ Hacı ağa... O zaman ben bu paranın içine bilmem ne edeyim, dedi.

— Ha, ona da geleceğim. Bir bayramda, Ali beyin bize çok iyiliği var, adadaki köşküne tebrike gideyim dedim, gittim. Efendim, nasıl anlatmalı, o ne köşk, kanarya kafesi misin mübarek... Sonra içerisi gayet fevkalâde döşeli. O halılar, piyanolar, gümüş takımları, aynalar, kristal avizeler.. Sanki eski kontların, lortların evi.. Ali bey, "uzaktan zahmet ettin, yemeğe kal" dedi, beni bırakmadı. Sofrada o kayık tabağını dolduran şahane balıklar mı dersin, envai türlü etler mi, börekler mi, tatlılar, çeşit çeşit meyvalar mı? Zamane

zenginı hem kazanıyor, hem de yemesini biliyor. Pinti zengin eskidenmiş..

Sonra kulağına eğildi:

— Ali beyin metresi bile varmış, Beyoğlunda hususî daire tutmuş.. Dili peltekçe bir rum kızıymış, bürolarında bizim mahallede oturan bir kâtipleri var, o söyledi.

— Vay canına be..

— Vay canına be ya.. Sen ne zannediyorsun.

Eski tüccarın beti benzi sararmış, kararmıştı. "Vay canına be.." den sonra ağzından başka bir lâf çıkmadı.

Vapurdan köprüde yan yana çıktılar. Ama eski tüccar dalgın ve düşünceliydi. Arkadaşı yanından ne zaman ayrıldı, farkında bile olmadı.

Şimdi Tahtakaleye mi gidecekti, Kapalıçarşıya mı?. Evde tavuklara yemi verip balkonun önüne iskemlesini atacak, torunu gelip dizlerine tırmanacak mıydı? Damadı bahçeyi sularken su sesini duyabilecek miydi?. Kafası allak bullaktı.

Artık ne yapsa nafile gibi geldi ona.. Sessiz, sakin hayatının tadı kaçmıştı.

Eminönüne doğru kös kös yürüdü.

ZİYA OSMAN SABA

KIŞ GEZİNTİLERİ

O Beyoğlu'nun, değil bugünkü: bir başında, hiç olmazsa, şöyle bir Elhamra sinemasiyle başlayıp sonunda, Taksim'de, gene bir sinemayla biten Beyoğlu olmasına bile yıllar vardı ama, kibarlığını göstermek istercesine, kendi kendine, daha o zamandan bir soy adı takınmış bu semt, çocukluğumda da, her şeyinden önce bir sinemalar ülkesiydi ve bir kış gezintisi demek Beyoğlu demekti. Oraya gidilmez; dört yanından, Gümüssuyu, Tophane, Şişhane yokuşlarından, daha berisindeki Kasımpaşa'dan ağır ağır tırmanılır; Yüksekkaldırımdan basamak basamak yükselinilir; -en iyisi, kestirmesi, hele bir çocuk için en mucizelisi- tünelle, masalların sihirli seccadelerindeki gibi, oturulunan yerde, vagon kapıları bir kere kapandı mı, sanki bir gizli kuvvet tarafından çekilinir, Beyoğlu'na, hep çıkılırdı. Yalnız tünel bile, benim için, henüz, meselâ bayram yerleirndeki kayık salıncak veya atlıkarınca nev'inden, başlı başına bir eğlence, bir bayram değil miydi?.. Ya tünelin Galata tarafındaki giriş kapısına varmak için bindiğimiz tramvay!.. Beşiktaş'tan, yaz gezintilerinde olduğu gibi, Bebek tarafına değil de, bu sefer aksi istikamete gitmek üzere bindiğimiz o tramvay, belki, peşine vagon takmadığından öyle hızlı gidiyor, belki de vatmanı, benim hoşuma gitsin diye, onu, daha, gittikçe daha hızlı götürüyordu. Etrafı iyice görmek, o tramvayın da tadını, çıkarmak için mi, ön sahanlığında duruyorduk? Vatman, beni, makinenin hemen yanındaki, küçük, dolap gibi yerin üstüne çıkarıyor; babam ihtiyaten arkamdan tutuyor, yolculuğumuz başlıyordu. Şimdi, bir zamanların tramvaylarındaki hususî mevkiimişçesine hatırladığım o yere ne cesaretle çıkarıldığıma, gördüğüm bu hususî muameleye doğru dürüst, akıl erdiremiyorum. Sadece, çocuk olduğum için miydi? Bir zamanlar bütün çocuklar sevilir miydi ki, Necati Cumalı da:

Beni herkes severdi çocukluğumda,
Arabacı yanına oturtur,
Kırbacı bana verirdi.

diyor. Benim vatmanımınsa, elbette ki, bana da verilebilecek kırbacı yoktu. O, iki yanlı ağaçların gölgesinde dümdüz uzanan Dolmabahçe caddesine doğrulur doğrulmaz, sol eliyle kullandığı demir kolu, kadranı üzerinde, ölçülü hareketlerle beş, yedi derken, nihayet dokuz rakamının üzerine getiriyor; arabamız, sanki sevinçle, sanki şahlanarak ileri atılıyordu. Ben her o anı, dokuz rakamının içinde yaratacağı heyecanı bekliyor; o an, tramvayın en keyifli yolcusu muhakkak ben oluyordum. Arkamda, kadınlara mahsus kanapeleri erkeklerinkinden ayıran perde, kim bilir nasıl sallanıyor; o vişne çürüğü dokuma, açık cam da varsa, artık kanadlanmaya uğraşıyor; ampullerin fanusları zıngırdıyor; biletci bile, belki bir kanapeye tutunuyor; belki, korkmuş, besmele çeken bir ihtiyar hanım da bulunuyordu. Ne yazık ki, hızımız ancak Camlıköşk'e kadar sürebiliyordu. Orada, dönülecek bir kavis vardı. Orada her yavaşlayışımızda, bütün bir sarayın, korkunç yükseklikteki duvarlarından sonra, sütunlara abanarak caddeye uzanmış, gelenin geçenin görülebileceği, sımsıkı kapalılığına bakılırsa, daha doğrusu gözetlenebileceği bu kısmının örtük pancurları, inik perdeleri ardında, benim onları merak ettiğim gibi; onlardan da, kim bilir belki beni merak ederek, bir perdevi hiç olmazsa azıcık aralamış bir genç şehzade veya küçük sultan görmeyi umuyor, süslü camlara her seferinde de aynı ümitle bakıyordum. Şehzade veya sultan... Camlıköşk'ten sonra önünden geçtiğimiz sarayın büyük kapısının üstünde de, elbette, şimdiki T.C. arması yerine, "tuğra-yı hümayun" bulunuyor; iki yanında, kırmızı pantolonlu, beyaz ceketli, gene beyaz kalpakları üstelik sorguçlu, uzaktan bakınca, kurşun askerlerimin büyüklüğünde, sanki onların canlıları veya canlanmışları iki nöbetçi duruyor; en güzeli, tramvayımız geçerken, selâma da duruyorlardı. Bu durup dururken selâm verişin sebebini babama soruyordum. O, bundan, belki, kendine bir övünme payı çıkararak ve bana da bir dolayısıyle gururlanma vesilesi vererek açıklıyordu: "Tramvayda belki zâbit vardır diye." Süslü askerler, görünmez zâbitler de taşıyabilecek tramvayımız geçtikten sonra, herhalde kendiliklerinden "rahat" ediyorlar; u-

laştığımız Dolmabahçe saat kulesinin tepesindeki, görünürde, çaprazlama iki demir çubuğun uçlarında dört kepçeden ibaret, şimdi durmuş veya durdurulmuş bir rüzgâr ölçer kâh nazlı, kâh hızlı hızlı dönerek, bir devrin, meğer her şeyi bir yana savurmuş, nerelere, nasıl esip gitmiş rüzgârını daha ölçmeye uğraşıyordu.

Dolmabahçe, sonra Kabataş, arkasından Fındıklı, toplarını aradığım Tophane, hep kelime mânaları üzerinde durup kendi kendime türlü tefsirler yapmama sebebolan, benim için henüz adlaşamamış adlar taşıyan semtlerdi. Sonra, kara bir köve varıyorduk. Tramvayımız, orada, Tünel caddesine paralel Tersane caddesine girip kalıyordu. Zaten, üzerlerinde kayıp geldiğimiz raylar da orada bitiyordu. Biz indikten sonra, bakıyordum, vatmanımız yerinden çıkardığı demir kolu, bu sefer arabanın öbür ucundaki makineye takmaya götürürken; biletçimiz de, harem-selâmlık perdesine, tavanın iki yanındaki oyuk yolda tekerlekçikleri vasıtasiyle kaydırarak kolaylıkla yer değiştirtiyor; çünkü bu anlattığım zamanlar, yalnız Karaköy-Beşiktaş arası tramvay seferleri yapılıyordu. Saptığımız caddede, Tünelin giriş kapısı, gene bugünkü gibi, hep yerini yadırgamış İsviçre şalesi haliyle kendini belli ediyor, daha uzaktan karşılayıp sevindiriyordu. O yeraltı geçidi, ulaşacağımız bir mâbedin, karanlıklar içinde uzanan bir ilk dehliziydi sanki. Tadacağımız daha büyük zevklerden önce, burada, o zevklere sanki alıştırılıyor, o tünelin kapısından girip turnikesinden geçmekle, yukarda kurulmuş bizi bekliyen, yediğin içtiğin senin olsun, yalnız gördüklerini anlat denilecek cinsten ziyafet sofralarına, payen âyinleri misâli eğlencelere kabul edildiğimizin müjdesini bir ilk heyecan halinde duyuyorduk. O Tünel, sanki bir nakil vasıtası değildi, basit bir nakil vasıtası olmamıştı henüz! Daha kapısından girer girmez, bambaşka bir serinlik, geleni karşılıyor; bir katran kokusu, görünmez bir buhurdandan yayılırcasına, hep o mâbet çağrışımını devam ettirerek, ciğerlere, oh, mis gibi doluyordu. Katran kokulu sessiz serinlik içinde uzıyan turnike akisleri, yukarıya, güya cennete kabul olunanları, bir yandan da bir bir sayarak ilân ediyor; ben, çocuk, demek günahsız olduğum için, o turnikenin altından bir kere daha geçiyor; âletin başına oturmuş babacan memur, deminki vatmanımız gibi, işte şimdi o da bu hususi

muameleyi yaparken beni gide gele artık yeteri kadar tanımış, benimle anlaşap olmuş, "gene mi Beyoğlu? gene hangi smemaya?" der gibilerden gülümsüyor; biz, hep en öndeki vagonda (çocuklar, hep o ön vagonu isterler), baba oğul yan yana, hareket dakikasını beklerken, eskilerinden daha hızlı bir turnike dönüşü son, telâşlı yolcuyu bildiriyor, o yolcu da bir yere oturup bir rahat nefes aldıktan sonra, bir memur gelip kapıları üzerimize kapıyor, kapalı vagonlar bir düdük öttürülmesiyle nihayet kalkıyor; hayır, bir kayışla, benim, oyuncaklarımı sicim bağlayıp çekişim gibi, yukarı çekiliyordu. Önce, hafif hafif sarsılıyorduk. Sonra, artan hızımızla sarsıntılar da gitgide artıyor, sarsıntılara camların zıngırtısı karışıyor, zıngırtılı camlarda, babamla çocukluğumun çifte hayalleri titreşiyor; o akisler, babamın "bak! karşılığı geliyor" demesine kalmadan, görünmeleriyle yanımızdan geçmeleri bir olan vagonların göz kamaştırıcı parıltıları arasında, camlarımız da nihayet şangır şangır kırılmışlârcasına, birden paramparça oluveriyordu. Böylece, güya bir takım tehlikeler atlatıldıktan sonra, çok şükür yatışmış bir denizde nazlı nazlı yükselen bir güneş gibi, öbür ucdan, artık Beyoğlu görünmeye, doğmaya başlıyor; az sonra, gece bizler için, sanki bir kere daha bitmiş oluyordu: Kumlarda eriyen son bir dalga hışıltısiyle duran vagonlarımızın kapılarını bir memurun bu sefer açıp hepimizi salıvermesiyle, kendimizi, sinemalar, eğlenceler diyarında, daha tazeleşmiş, daha sevinçli bir sabah aydınlığında buluyorduk.

Çıktığımız meydan, gene bugünkü genişliğindeydi. Bir yanda, Tünelin kazan dairesinin, bir fabrikanınki gibi yükselen, kırmızı tuğladan bacası, o meydana arasıra ak bir duman, lokomotiflerin bacalarından çıkanlar gibi buğulu bir sis savuruyor; yaya kaldırımında, üstüne basmaktan çekindiğimiz bir ızgaradan sıcak hava geliyordu. Öbür yanda, Yüksekkaldırımın köşesinde, yanılmıyorsam, hep bir kitapçı vardı ama, elbette ki, Foto Süreyya ile Hachette Kitabevi henüz yoktu. Baker, bugünkü yerinde, küçük bir mağaza halinde değil; sol kolda, gene o zamanki Bazar Alman'dan sonra, beş, altı katlı, üstelik, bütün bu katlarına mermer merdivenlerinden değil de, o merdivenlerin ortasındaki asansörle çıkılan, evet, tahmin ettiniz, Tünel mucizesini tamamlıyan bir binadaydı. Artık kavuştuğumuz, yürüdüğümüz "Cad-

de-i Kebir" de, bugün de yerli yerlerinde ve daha da duracak gibi duran eski, büyük sefaret binalarından başka, sağlı sollu daha neler vardı?.. Orada, asıl şimdi anmak istediğim; bugün, ben yaştakilerin bile hatırlıyamıyacakları, akılda o kadar kalmıyacak cinsten, bir de küçük bir boyacı dükkânı vardı. Sol kolda, şimdi bir köşesinde İş Bankası'nın bulunduğu dar sokağın bir duvarı içine sokulmuş bir açık hava dükkâncığıydı. Ya üç, ya da sadece iki boyacı. Beyoğlu'na her çıkışımızda, onlara, mutlaka ayakkaplarımızı mı boyatacaktık? Ayakkaplarımız boyasız olursa bizi Beyoğlu'na almıyacaklar mıydı? Önce ayaklarımıza bakacaklar; mağazalara, sinemalara, ona göre mi sokacaklardı? Camilere ayakkabiyle girilmediği gibi, Beyoğlu'nda da boyasız ayakkabılarla dolaşılmıyordu anlaşılan. Bu ayakkabı boyatma işini de, Beyoğlu'na çıkış merasiminin artık son bir safhası gibi görüyor; iskarpinlerimi, hep büyükler düşünülerek yapılmış pirinç desteğe yerleştirerek, orada, pırıl pırıl olmaları için sımsıkı tutmaya uğraşıyordum. Babam, zaten gayretli ve işlerinin ehli boyacılara arasıra talimat vermekten kendini alamıyor, yeni alınmış bir ayakkabıysa "ilk boyasıdır" diye haber veriyor, veya "önce bir temizle" diyordu. Bu söz üzerine, boyacı, köpüklü bir süngerle, iskarpinimin "önce" kirini alırken ben de caddeyi seyre dalıyordum. Az yukarı bakınca, gözlerim, karşı tarafta, bir kapının üstünde, o kadar aşinası oldukları bir resmin, sanki büyütülüp oraya konmuşuna ilişiyordu: Şaha kalkmış dört atın çektiği bir başka çeşit araba içinde, bizler gibi giyinmemiş biri, sonradan anladığıma göre ve öğrendiğim bir kelimeyle, bir ilâh, bulutlar üzerinde göğe yükseliyor; tam arkasında bir büyük güneş doğuyordu. Atlariyse, uzun geceliklere benzer entariler giymiş kadınlar ayrıca zaptediyor; onlar da, ayakları yere değmediğine göre, demek uçuyorlar, hepsi, hep birden akıl almıyacak bir işi başarıyorlardı. O zamanlar, fotoğraflar, kalın, sert kartonlara yapıştırılır; her büyük fotoğrafhanenin, böyle biz çocuklar için, üzerlerine yapıştırılmış fotoğraftan çok, arkalarındaki resimleri ilgi çekici, hayret uyandırıcı, hususî kartonları olurdu. O kartonlardan bazısının arkasında kuş kanadlariyle uçan yavru melekler çıplak görünürler; o meleklerden kimi top top pamuk bulutlara yaslanmış, dinlenir; kimi, gözlerini yukarı kaldırmış, Tanrıyı görmüş gibi, öyleşine masum ve hayran gülümserdi. O kartonun yüz tarafın-

da da, tesadüf bu ya, belki, melek gibi bir çocuk resmi bulunur; hemen bütün kartonların bir köşesindeyse, fotoğrafhanenin kazandığı madalyalar, öbür yüzde, meselâ bir paşanın göğsündeki nişanlarla yarışmak istercesine, asılı ve dizili dururdu. Hususi karton yaptırtamıyacak kadar, küçük, mütevazı, madalyasız, fotoğrafhanelerin çektiği fotoğrafların, onların kartonlarının arkasında da, hepsinden doğrusu ve dokunaklısı, bir tek Fransızca kelime okunurdu: Souvenir: hâtıra!

Şimdi, karşı kapının üstünde, gözlerimin takıldığı resmi, işte, böyle bir fotoğraf kartonundan, nice eski zaman insanının "Beyoğlu'nda, Doğru Yolda' ki Febüs fotoğrafhanesinde çektirmiş oldukları resimlerden tanıyordum. Halbuki, o fotoğrafhaneye ben de kaç kere getirilmiş, bu kapıdan, demek her seferinde de, üstündeki resmi görmeden girmiştim. Uzatılmış saçlı, artistçe bağlanmış papiyon kravatlı, eski zaman şairi kılıklı bir fotoğrafçı bizi, bir fotoğraf atelyesinden çok, bugünün, meselâ sinema stüdyolarına benziyecek, o kadar bol dekorlu, aksesuvarlı; tavanında dürülü duran perdelerden, bir dokunuşla, en beklenmedik manzaralar kat kat iniveren, camekânlı, apaydınlık salonda kaç kere karşılamış, iltifatlarda bulunmuş, sonra, hep o bahriyeli elbisemin verdiği ilhamla olacak, coşkun bir heyecan içinde, beni kucakladığı gibi, bir gemi direğinin dingildek çanaklığına çıkarıp üstelik başımı da direğe dayattırarak; o, fırtına bulutlarını yaklaşır gösteren perde önünde, sımsıkı sarıldığım direkle, kelimenin iki mânasiyle de başbaşa bırakmıştı. Neyse, fırtınayı savuşturmuş; ben, her şeye rağmen, kıpırdamadan durmuş, objektifin açık tutulduğu tılsımlı saniyeleri iyi geçirmiş olurdum ki, artık teslim edildiğim anam, babam tarafından, sahiden bir tehlike atlatmışçasına sevilir, veya rolümü başarmışçasına tebrik edilirdim. Bir başka seferindeyse, kadife elbiselerim sayesinde, köşkünün merdivenlerinden yeni inmiş, arkamda görünen havuzlu, korulu parkta gûya bir sabah gezintisi yapmaya hazırlanan bir küçük lord olmamış mıydım! Fotoğrafımı çekebilmek için, gezintiye çıkmamı belki saatlerdir beklemiş fotoğrafçıya, mermer basamaklar önünde durup bir elim cebimde lûtfen poz verirken, bir küçük tebessüm de lûtfedivermiştim.

İskarpinlerim boyanırken, aklımdan da bütün bu yazdıklarım mı geçerdi?.. Muhakkak olan, Febüs fotoğrafhanesine adamakıllı daldığım; o kadar ki, hele boyanma işinin bitmesine yakın, boyacının sert fırça vuruşlariyle ayağımın destekten ikide bir kaydığıydı. Boyacı, eserinin son fırça vuruşlarını, iskarpinimi bir eliyle de sıkıca tutmak suretiyle tamamlıyabiliyor, en son, üzerinden bir kırmızı kadife geçiriyordu. Üzerlerinden kadife geçmiş iskarpinlerimle ben şimdi, kaldırımlara basmaktan çekinir oluyordum. Allahtan ki, o boyacı dükkânından, Bonmarşe'ye kadar, atılacak birkaç adımcık vardı! Sonraları Karlman Pasajı adını almakla, bir geçit olabileceği, içinden geçilebileceği de anlatılmak istenilmiş olan o büyük mağazanın adı yalnız Bonmarşe'ydi o zamanlar. O zamanlar, kapısından, herhangi bir büyük mağazaya girer gibi girdiğimiz bu uzun mağazada, elbette ki yalnız oyuncak satılmazdı ama, ben yaştakilerin gözleri, orada, yalnız, sıra sıra dizilmiş oyuncakları fark ederdi ki, şimdi, Bonmarşe'yi büyük bir oyuncak pazarı imişçesine hatırlıyor; kendimi, hemen karşıda, Febüs fotoğrafhanesinde çekilmiş resimlerimdeki elbiselerimle, boyumla, yaşımla ve başımla oradan geçer görüyorum. Evde, misafirlikte, kız çocuklarına "uslu durursan, sana Bonmarşe'den bir bebek alırım" diye kaç kere vadedildiğini duyduğum bebekler, orada, o zaten doğuştan uslu kız çocuklarına artık usluluğun en yüksek derecesinin örneğini vermek istercesine, süslü elbiselerini işte buruşturmamış, cici patiklerini kirletmemiş, terbiyeli terbiyeli, bir gün gelip onlara lâyık olabilmeleri için, kız çocuklarının da kendileri gibi uslu oturmalarını uslu uslu bekliyorlardı. Ben, onlarla ilgilenmiyordum elbet. Öbür duvara asılı bir kartonun köşesindeki resimden, haşarı bir oğlan, oyuncak tüfeğiyle, muhakkak, bana nişan alıyordu. Kartonun kenarına da bir tüfek; bende, evdeki eşi, ağzında bir sicimle bağlı duran mantarı, ancak sicimin izin verdiği kadar, şöyle bir yarım metre öteye fırlatabilen ve bu işi başarırken çıkardığı, bir şişe açılır gibi sesle, ancak hizmetleri, o da hizmetleri icabı yalandan korkutabilen bir "silâh" iliştirilmişti. Orada, irili ufaklı toplar da vardı herhalde. Bahçedeki havuzda ne güzel yüzdürülebilecek yelkenli gemiler, kurgulu vapurlar; evde, odada, dağ, bayır aşırtılacak trenler vardı. Hepsinden çok göz alan ve istek uyandıranlarsa, yaş yaş ama zengin çocuklar için olduklarından benim istemeye cesaret e-

demiyeceğim boy boy bisikletlerdi. En küçük üç tekerleklisinden başlıyarak öyle yan yana, pencerelerden anladığıma göre, artık mağazanın sonlarında bir yere dizilmişlerdi. Onları da gördükten sonra, artık geri dönmemiz, her mağazada nasılsa, burada da girdiğimiz kapıdan çıkıp geldiğimiz gibi gitmemiz gerekirken, işte tam o bsiikletlerin önünde, şaşırtıcı bir şey oluyor, ben geri dönmeye hazırlanırken, babam, önümüzdeki birkaç basamaklık bir merdivenden beni aşağı indiriyordu. Ve "nereye gidiyoruz?" dememe kalmadan, Beyoğlu'nun bir mucizesine daha şahit oluyor, kendimi, a!.. gene tramvayların geçtiği, daha ferah, daha aydınlık bir caddede buluyordum. Bir ucunda, cadde üstündeki kapısından girildiği halde, insanı öbür ucunda bir başka caddeye çıkaran marifetli Bonmarşa ise, içindeki çeşit çeşit oyuncaklardan başka, kendisi de, başlı başına bir büyük oyuncak, ne bileyim, bir muazzam hokkabaz kutusuydu sanki..

Babam, beni şaşırtmış; gûya bir oyun etmiş olmaktan memnun, yüzüme, gözlerimin içine bakarak gülümsüyor; Tepebaşı'nda ilerliyen tramvayların vatmanları, her halleriyle, "ya, işte, biz böyle umulmadık yerde insanın karşısına çıkarız" demeye getiriyor; çanlarını, gördüklerimin rüya olmadığını anlatmak istercesine, keyifli keyifli çalıyorlardı. Hoş, ben de, daha önce, yaz gezintilerinde, bahçesinde bira içmeye geldiğimiz, Tepebaşı'nı tanımakta gecikmiyordum. Bonmarşe'nin arka kapısından çıkınca, bahçe tarafına değil de, sağa dönüyor, az yürüyor, uzun zaman Şehir Tiyatrosuna komedi kısımlığı eden ahşap binanın önüne geliyorduk. Babam, oraya "Amfi" diyordu. Ben. bu kısaltılmış kelimeyi bir ad sanıyordum Fransızca "amphithéatre" kelimesi "amphi" şeklinde kısaltılmış olarak söyleniliyordu ama, sinema kelimesi, değil "sine", daha "sinema" bile olamamıştı ve biz, baba oğul, dinlediğimiz fonoğraf gibi, daha, sinematograf seyrediyorduk.

Bu yazıya başlarken, "kış gezintileri" dedimse de; şimdi, o amfitiyatronun, yerlerimize yerleştikten sonra, solumuza düşen tarafındaki, vasistas denilen pencerelere benzer, fakat onlardan büyük ve ortalarından tutan, şüphesiz camsız, cam yerine, teneke veya kontrplâk gibi bir şey geçirilmiş büyük pencerelerinin, bir yaz, hiç olmazsa bir ilk veya

sonbahar gününe kapanışlarını anlatabileceğim. Zira, uçlarındaki ip aşağı çekilerek açılan ve koyverilerek kapatılan o pencerelerin, sinema başlayıncıya kadar açık tutuldukları müddetçe ben, dışarıki bahçenin yalnız tepeleri görünen ağaçlarının hafifçe sallanışlarını seyreder, kuşlarını dinlerdim. O pencerelerin açık kalmaları demek, sinemanın başlamasına daha vakit var demekti. Ta aşağıda, sahnenin iki yanındaki kapıların birinden, hayır birinden değil, yarı oyuncak barometrelerdeki, havanın iyi olacağını göstermek için, kapısından kır kıyafetiyle çıkan kadın gibi, hep sağ kapıdan; uzaktan küçücük görünen piyanoyu çalmak üzere küçücük çıkan piyanist madam, daha o pencereler açıkken mi geçerdi piyanosu başına; yoksa, ziller çaldıktan, bir memur, pencerelerin iplerini çözüp onları, kapanırlarken çıkardıkları o tok sesi salonda akislendirerek bir bir kapattıktan, karartma yapıldıktan, gün aydınlığı yerine, tavanda, duvarlarda elektrikler yandıktan sonra mı?.. Elinde hep çantası bulunan piyanist madam, o küçük çantayı hep de piyanonun üstüne koyup kapağını açtıktan sonra, ellerini, tuşlarda önce şöyle bir okşarçasına gezdirmesiyle çıkan sesler kuş cıvıltılarına mı karışırdı; yoksa, elleri tuşlara bir konar bir kalkarken, piyanosunu, bizler için, kuşlar gibi dile mi getirir, artık duyulmıyan kuşlar yerine bize ezberindeki besteleri mi dinletirdi?.. İşte, bahçenin, artık göremez olduğum ağaçları yerine de, deminden beri ak, ablak, meğer ne içinden pazarlıklı perdede başka ağaçlar, korular, ormanlar belirir, dağlar yükselir, derken, nehirler, köprüler geçilir, şehirler gezilir, anıtlar ziyaret edilir, asıl filmden önce, bir perdelik "manzara" gösterilirdi. Piyanist madamımız da, elbette sessiz o manzaralara ses katmaya çalışır; meselâ, perdede Tuna nehri akıyorsa, o da, elbette ki, "Güzel Mavi Tuna" sını çalardı. Şimdi, onun çalışının arasıra yavaşladığı olurdu gibime geliyor. O anlar, o da herhalde başını kaldırmış, gidemediği, gidemiyeceği yerleri, yakından, büyümüş, genişlemiş, değişmiş, kim bilir ne güçlükle seyretmeye, hayır, bizler gibi seyretmeye bile değil, fark etmeye uğraşırdı sanıyorum. Biraz yavaşlamış sesler, eski canlılıklarını yeniden bulur, sinemanın makine dairesindeki, ışığı, işte bir küçücük delikten fışkıran projektörün aydınlatıverdiği diyardan gayrı sanki bütün dünya kaybolur, karanlıklara boğulur; evimiz, kendi ha-

yatımız, dışardaki şehir, dışarıki gün, her şey unutulurdu. Şimdi aydınlanan yerlerdeyse, insanlar daha mesut görünür, şehirler daha bakımlı görünür, yaşamak daha güzel görünürdü. Yalnız, o devirlerin film çekilişindeki, yoksa gösterilişindeki bir hatadan mı, bilmem hangi sebeptense, biz o manzaralardaki türlü taşıtı, gidebildiklerinden çok daha süratle gider; insanları hızlı hızlı birtakım hareketler yapar görürdük. Dümdüz caddelerde, kalabalık kaldırımlarda, cin çarpmış gibi, bir türlü yerlerinde duramıyan o şehirler halkı, erkekler, kadınlar, çocuklar, gidip gelmek ne demek, hepsi de bir acele iş peşinde, oradan oraya koşuşurlar; bir bisiklet bir tramvay hiziyle köşeden çıkar, karşıdan bir tramvay bir tren kadar hızla yaklaşır, biribirleriyle çarpıştı çarpışacaklar, nerdeyse bir kaza olacakken, tramvay, bu sefer raydan çıkacakmışçasına sert bir dönüş yapar ve bir kaza çıkarmadan, delişmen ama usta vatmanının sayesinde, rayları üstünde uçardı. Derken, kenardan, başında hasır şapka, sekiz, on yaşlarında bir çocuk üstümüze doğru gelir; niyeti, besbelli, perdeden salona atlamakken, perdeye sığmıyacak kadar büyümüşken, birden ve bir an hepimize gülümsedikten sonra, yana kaçarak kayboluverirdi. "Manzara" lardaki bu süratli yaşama temposu, içimde, başka dünyaların, sahiden, insanları bile bambaşka oldukları hissini, bir kat daha kuvvetlendirmiş olurdu. Ancak, caddesiz, sokaksız manzaralar, meselâ bir "İsviçre gölleri" baş dönmesiz geçerdi. Günümüz sinemalarında gösterilmiyen, artık o gözden düşmüş manzaralar, hâfızamda o kadar yer etmiş ki, şimdi, güzel bir manzara karşısında, acı dünyayı unutup, kendimden ne zaman geçecek olsam, sanıyorum ki, yanımda hep babam, bir manzara filmi seyretmekteyim.

"Manzara" nın bitmesiyle elektriklerin yanması, "Manzara" dan sonra gösterilen asıl filmin, bize kısımlarını da bildirmiş olan perde araları, hattâ, yanılmıyorsam, bir ara verilen uzunca antraktta salonu havalandırmak için açılan deminki pencerelerden gene gördüğümüz sahici gökyüzü bile, beni bir kere gitmiş bulunduğum âlemlerden, evde dinlediğim masallardaki gibi hep biribirine benzer, çocukça vak'alar değil, meğer neler neler, ne büyük işler dönen ve döndüren dünyadan kurtaramazdı. Öyle ki, "Pathé Frères" şirketinin filmi bitip bu firmanın alâmeti olan güzel horoz da,

perdede "horoz öttü dâva bitti" kabilinden göründükten sonra, dışarda, sanki o horoz sayesinde kavuştuğumuz gün aydınlığında ben, gözlerim kamaşmış, dışarıki hayatın devam edegelişine âdeta şaşmış, sağımı solumu şaşırmış olurdum. Evlerinin birinde, bütün olup bitenlerden olduğu kadar, olabilecek bitebileceklerden de habersiz, yavaş yavaş büyürken; karanlık bir salonunda, çocuk aklımın alamıyacağı şeyler gösterip beni birden bir yaşıma daha bastırtıverimş bu dünyada artık ömrümün sonuna kadar yalnız yürüyemiyecekmişim gibi, babamın elinden, güya onu kaçırmamak için tutardım. O, benim şimdiki yaşımdan, kim bilir ne kadar daha genç, bir gün gelip öleceğini hatırına getirmeden, dipdinçti. Ben, onun yanında, büyümiyecekmişçesine küçüktüm. Önümüzden geçen tramvaylar, yeşilse yeşili kırmızıysa kırmızısı, elbette, daha taze boyalıydı. Onların vatmanları, içerde bilet kesen biletçileri, durmalarını beklemeden basamaklarına sıçrayıveren çevik kontrolörler, pencerelerinden bakan yolcular bile, daha hayattalarsa, ve gençlik resimleri varsa, o resimlerdeki güleryüzleriyle sevinçli, şevkli; o Tepebaşı caddesine bugün de bakabilen binalar, şüphesiz, daha yeni, daha temiz cepheli; çevremizde, herkes, her şey, acıklı sonunu bilmediğimiz, kestiremediğimiz bir filmin başlangıcında gibiydi.

Geldiğimiz yoldan dönerdik. Bıraktıklarımızı, bu birkaç saatin sonunda da, bıraktığımız gibi bulurduk. Dolmabahçe sarayının büyük kapısı önünde, daima dikkatli nöbetçiler, tramvaydaki varlığını, görmeden de bildikleri zâbite gene selâm verirler, ama, bu sefer, kapının üstündeki tuğra, o biribirine karışmış, bir ucu, kuyruk gibi kabarmış, esrarlı, o kadar ki, mekteplerde okuduktan sonra da okuyamadığım girift yazılarla, yazıdan çok bir resme; tamam, buldum, "Pathé Frères" in daha demin filmin bittiğini ilân eden horozuna benziyerek; o da, kendi, altın yaldızlı kuyruğunu azametle pırıldatırdı.

O kış gezintileri, daha çok, akşamın alacakaranlığı içinde bulduğumuz, veya, sinemaya kuru havada girip çıkışta, ıslak kaldırımları karşısında "Aa!.. Yağmur yağmış" diye şaşırdığımız, o Bonmarşe'li, Bazar Alman'lı, Febüs'lü, Pigmalyon'lu, başka mağazalı, başka sinemalı, başka kıyafette başka insanlı, bambaşka Beyoğlu'ydu!.. Her şeyin bizim

eğlenmemiz, gülmemiz, hoş vakit geçirmemiz için yapılmış, bir araya getirilmiş olduğunu sandığım; semtimize işliyen tramvayların, şimdi de, beni evimize, kurulu soframıza, gördüklerimi anlatmak için sabırsızlandığım anneme bir an önce kavuşturmak için koştuklarına inandığım çocukluk dünyamın hârikalar ülkesiydi.

Sonra, o ülkenin ortasında, evvelce, varlığım ancak Birinci Dünya Savaşı yıllarında, bir kısmında açılan Kızılay sergisini gezmemiz dolayısiyle bildiğim büyük yapı bir büyük mektep oluvermiş ve beni "efendi" si ederek çocukluk dünyamdan ayırmıştı. Artık bütün bir haftayı onun duvarları arasında geçirmekle kendim Beyoğlu'lu olmuştum. Yazları, Beşiktaş'taki evimizin yan kapısını çalan babam, şimdi, Şerif ağanın, hafta başı, beni Tophane yokuşundan çıkarıp teslim ettiği Mekteb-i Sultani'den, hafta sonu almaya geliyordu. Artık, hiç çekinmeden, göğsünü gere gere, belki de, hemen yanıbaşındaki kapıdan girilince, orada, duvara asılı iftihar levhalarının hiç olmazsa, Türkçe kısmına adını geçirtebilen oğlundan kısmen olsun duyduğu iftiharla kabarta kabarta, bastonuna dayanmış bekliyordu. "Adamlı" olduğumdan, babam gelmeden çıkamıyacağım için, onun o bekleyişini önceden görmeyi, geldiğini bilmeyi ne kadar isterdim! Mektebin ön avlusuna bakan, dolayısiyle, onun da geldiğini görebileceğim sınıflara geçmem için daha kaç yıl vardı! Üstelik, büyük sınıflar önce olmak üzere, sınıf sırasiyle izinli çıkılıyordu. Biz, başımızda mubassırımız Estepan efendiyle, elbette en sona kalıyorduk. Biz Estepan dediğimiz halde, kendisi, nedense, imzasını Arap harfleriyle, başına bir de "h" koyarak, Hestepan diye atan mubassırımız, bütün hafta içindeki, irice burnunun hep de ucuna taktığı kelebek gözlüğünü kaç kere düştü düşecek sarsan (ama korkmayın, yakasının ucuna bir kordonla tutturulmuş olduğundan, düşse de kırılmıyacak), yüzünü kıpkırmızı eden hiddetlerini biten hafta içinde bırakmış, fena hâtıraları, tevkif cezalarıymışçasına, hâfızasından silmiş, biz nasıl, yeni elbiselerimizi giymişsek, o da güler yüzünü takınmış, elbette ya, o da bütün bir haftanın yorgunluğunu, ailesinin arasında çıkaracağından memnun, yavaş yavaş, bir gezintiye gider gibi, mektebin büyük kapısından açık havaya çıkardık. Çok şükür, ben babamı her zamanki yerinde bulurken, babam da,

oğlunu bunca oğullar arasında fark ediverirdi. Biribirimize gülümserdik. İmzasındaki gibi yazayım, Hestepan efendi, artık babamı tanımış, bir yandan onunla selâmlaşırken, "oğlunuzdan memnunum" mânasına da alınabilecek bir sırt okşamasiyle beni sıradan çıkarır, sürüden ayırırdı. Babama, bir buçuk günlük azada, Beyoğlu'na hep birden kavuşurdum. Bayrak direğinin altındaki, bütün hafta, sanki bizler için, bizi bugüne kavuşturmak için işlemiş, gece gündüz didinmiş büyük saat, artık bu dakikayı bize göstermiş olmaktan memnun, arkamızdan, bir buçuğu rahat bir nefes alışiyle vururdu.

O zamanki Beyoğlu'nun göbeğinde bulurduk kendimizi.. Taksim'e doğru çıkacak olsak, sağımızda ilk sinema, yıllarca Şık adını taşıdıktan sonra, şimdi bir banka olmuş, bizimse, o zamanlar giriş kısmının tavanındaki küçük küçük aynalardan dolayı, "aynalı" dan başka bir isim veremiyeceğimiz sinemaydı. Tavanındaki aynalara, başımızı kaldırıp bakınca herkesi tepetaklak gösteriveren bu sinemanın bir başka özelliği de, hep o giriş kısmındaki; bir yandan çalgı dinletirken, bir yandan da, penceresinden, karlı bir dekor içinde, kızak kayan çocuklar ve biribirinin peşi sıra çıkagelen kayakçılar seyrettiren, eğlence dolu bir dolaptı. Babam, karşıdaki gişeden bilet alırken ben o dolabın önünde dururdum elbette. Karlı dağdan daha demin kayıp inmiş, gözden kaybolmuş bir kayakçı; tekrar sağ kenardan, aynı hareketleri tekrarlamak, tıpkı tıpkısına bir daha kaymak üzere görünür, hem hiç yorulmamış, hem de meğer ne zevkli bu kayak sporuna bir türlü doymamış, doymıyacak görünürdü. Bir sinemanın giriş yerindeki, bugün olsa, kimsenin başım bile çevirip bakmıyacağı bir çeşit büyük oyuncağı neden anlatmaya çalışıyor, bu kadar önemsiz şeyleri niçin kâğıda geçirmeye uğraşıyorum?.. Sadece, kaybolmuş İstanbul'uma karşı, o da kendime göre bir vazifeyi yerine getirmek için galiba!.. Bugünkü Japon mağazasının o zamanlar bir sinema olduğunu hatırladığım halde, adını unuttuğumdan, o adı yazamıyacağımdan da, vazifemde kusur işlemiş gibi olmuyor muyum!.. Bugünkü Saray sinemasının yerinde, Lüksemburg adlı küçük bir sinemanın bulunduğu bugün gibi hatırımda. Tekrar karşı kaldırıma geçip biraz yürüdükten sonra, Parmakkapı'da da küçük bir sinema olacaktı gibime geliyor. Ya

onun adı? Amerikan sineması demez miydik ona?.. Hep Taksime doğru çıkarken sol kolda, artık Fransız konsoloshanesine yakın, o zamanki Beyoğlu'nun artık son sinemasının adını unutuyor muyum bakın! Adiyle saniyle Kosmograf sineması, orada, sonradan yıktırılan bir bina çıkıntısının köşesine gizlenmiş, kim bilir kaç yıl, roman tefrikaları gibi serili Amerikan filmleriyle, her boydan, her yaştan seyircilerini heyecandan heyecana düşürdü, filmi en meraklı yerinde kesip yeni serinin başlıyacağı hafta başlarını iple çektirdi. Kaç yıl, gürültü patırdı, tepinme, ıslık, alkış içinde çınladı. Sonra, o bina çıkıntısının yıkılmasiyle, küçük seyircileri mi büyüyüp ağırbaşlı adamlar oldu; büyük seyircileri mi dünyadan çekildi; şerifler, haydutları son defa yakalayıp kodese bir daha çıkmamak üzere tıktılar da, sevdiği kıza kavuşan kahraman kovboy yaşlanıp eski sevgilisi, şimdi ak saçlı karısiyle bir kır evine çekildi de, artık dünyada da perdesine aksedebilecek hiçbir macera mı kalmadı? Ne olduysa oldu. Bir kelimeyle, zaman geçti ve Kosmograf sineması, dört duvarı arasında, yıllar yılı göğsünde tutar gibi tutup biriktirdiği heyecan dalgalarını, kapılar, pencereler açılınca, dağılıveren cigara dumanlarıymışçasına birden kaybedivererek tarihe karıştı, başka işlere yarar, türlü işler görür oldu.

Bu eski Beyoğlu'ndan, belki birkaç sinema adı sayabildim. Gösterilen filmleri, bugün çoğu unutulmuş, ancak bir, ikisi daha da meşhur olabilmiş eski aktör ve aktrisleriyse, en iyi, İstanbul tarafının sinemalarından hatırlıyabiliyorum. Onlar, kapı önlerine konulan renkli, renksiz resimleriyle sonra içerde, perdede hareket etmeye başlayıp yalnız, dudakları kıpırdadığı halde sessiz, dilsiz, öyle ki, bugün olsa, sinemanın ses cihazı bozuldu diye halkın ıslık çalacağı konuşmalariyle, benim için, hep İstanbul tarafı sinemalarında oldular; gülmeleriyle, kendi yerlerine, seyircilere kahkahalar attırdılar, döktükleri sessiz göz yaşlarivle ağlattılar. Onlar, güldürenler: Asıl adını, Charlie Chaplin'i bilmeden, palvaço der gibi ve öyle bir anlamda da kullanarak Şarlo dediğimiz delikanlı; uzun burnu, bugün kim bilir kaç kişinin gözü önüne gelebilecek Rigaden; zamanla daha da meşhur olduktan sonra bir gün gazetelerde, intihar ettiğini okuyup şaşırdığımız Maks Linder; sadece Lui dediğimiz Harold Lloyd'du... Onlar, ağlatanlar, daha çok kadınlar, İtalyan aktrisleri: Pina

Menikelli (evet, o zamanlar, bugünkü gençlerin Gina'sı yerine, bizim de hülyalı bakışlı bir Pina'mız vardı), Françeska Bertini, Maria Jacobini.. adlarını hatırlıyamadığım, hoş, hatırlasam da neye yarıyacak daha niceleriydi!..

İstanbul tarafının sinemaları Sirkeci'den başlardı. İlk sinema, Ankara caddesine sapar sapmaz sağ kolda, Ali Efendi sinemasıydı. Bu sinema, sanki, adındaki "efendilik" ten hoşnut, "ağa" diye çağırılmadığından memnun bile görünerek, Beyoğlu'nun Kosmograf'ının gösterdiği çeşitten Amerikan filmleri gösterirdi. İkinci sinema, Ali Efendi'yle arasındaki gene o zamanlar pek ehemmiyet verilen içtimaî sınıf farkını da hemen göstermek istiyen, tramvay caddesinde biraz ilerleyince hemen sol kolda Kemal Bey sinemasıydı. Kemal Bey sineması, böylelikle, bana yalnız beyler ve hususî seanslarımda hanımlar gelir demek istiyor; adını, o beylerin hanımların devamlı seyircileri olması sayesinde almışa benziyordu. Biz, elbette, cephesini genişlemesine kaplıyan büyük tabelâde, yeşil zemin üzerine sülüs hatla yazılmış adını şimdi görür gibi olduğum Kemal Bey sinemasına gidecek, eski Şahin Paşa Oteli karşısındaki o sinemanın, zamanın gazete ve mecmualarına verdiği ilânlardaki bir cümleyle, "sinema hayatının şehkârlarından mürekkep filmler" den acaba hangisini göstermekte olduğunu, her hafta ayni tatlı heyecan içinde merak edecektik. Babam, sinemanın kapısına konmuş, meselâ Rigadeh'in renkli resmindeki uzun burnunu daha uzaktan fark edip müjdeyi kolumu tutarak verecekti. Ama ben, artık büyüdüğüm için bir veya iki kısımlık "komik"lerden çok; beşer kısımlık dramlardan hoşlanır olduğumdan, kapıdan girerken, asıl filmin, yani dramın resimlerine, süslü bir ziyafet sofrasına bakar gibi bakacaktım. (O zamanların sinema programları da ziyfet listelerine benziyor; bir kısımlık manzara, beş kısımlık dram, sonunda, iki kısımlık "kahkahalı komik" le her şey tatlıya bağlanıyordu.) Babam, sağ yandaki gişeden, belki Kemal beyin kendisinden, biletlerimizi alacak, soldaki merdivenden balkona çıkacaktık. Makine dairesi balkonun ortasında olduğundan, makine seslerini, bobin değiştirirken, o çat çatları, filmin çıkardığı hışırtıyı bile duyacaktık. O sesler hep öyle sürecekti. Perdede sessiz konuşmaları, süslü bir çerçeve içine alınmış, Fransızca yazılar takibedecekti. Ya o yazıların Türkçesi?.. O zaman, makine

sesi kesilecek, perde bir an, bulanık bir sarı renk alacak ve Arap harfleriyle, düzgünce bir el yazısı, demin dilsiz aktörlerin konuştuklarını, sonra Fransızca yazılanları nihayet Türkçe olarak bildirecekti. Salonda, perdedeki yazıları yüksek sesle okuyanlar da bulunacaktı. Derken, makine dairesinden bir cam sesi gelerek, üzerine mürekkeple Türkç yazılar yazılı cam birden çekiliverince tekrar boşalan, bulanan perdede, makine sesinin yeniden duyulmasiyle, deminki kişiler yeniden belirecek, film, kaldığı yerden devam edecekti. Bazan, insan hali bu, izahat ve konuşma camlarından birini, makinist, makineye ters koyuverecek, o zaman, perdedeki baş aşağı kelimeler karşısında, bizim hiç inmediğimiz aşağı kattan protesto ıslıkları yükselecekti. Pina Menikelli'lerin, Maria Jakobini'lerin, beş kısımlık dramlarını böyle seyredecektik. Her kısmın sonunda, gene o cam, birinci kısmın, ikinci kısmın sonu diye haber verecekti. Beş dakika için aydınlanan salonda; duvarlardaki, gelecek haftalarda oynıyacak filmlerin ilânlarına dalacak, gelecek haftaların kahramanlarını, öyle hareketsiz, perdede, canlanmak için sıra bekliyorlar sanacaktım. Sonra bir zil sesiyle salon yeniden kararacak, oturduğumuz balkonun ortasından ve gerimizden fışkıran ışık huzmesinin içinde, bir an, uçuşan tozlar fark edilecekti. Dramdan sonra, hüznü silip süpüren "kahkahalı komik", bütün salonu, sahiden, kahkahaya boğacaktı.

Herkes kahkahadan kırılırken, bakıyordum, babam da herkesten geri kalmıyor; sinemaya girmeden, kolumu tutmak yoliyle verdiği müjdeden en fazla benim neşelenmem gerekir göründüğü halde, benden daha çok gülüyor, evde seyrek attığı o uzun kahkahalarını koyveriyordu.

Perdedeyse, muhacir olarak Amerikaya gitmekte olan Şarlo, fırtınaya tutulmuş vapurun üçüncü mevki yemek salonunda, örtüsüz bir sofranın başında, dumanı tüten çorbasını bir türlü içemiyor, çünkü o kayıcı çorba tabağı, vapurun her yalpasında, karşısındaki, iriyarı, gür kaşlı, korkunç yüzlü yol arkadaşının önüne kayıyor; aç Şarlo boşluğa kaşık atarken, karşısındaki açgözlü, şaşmaz bir intizamla önüne gelen tabağı da boşaltmaya bakıyor, ah o Şarlo, tabağını bir eliyle tutmayı bir türlü akledemiyordu.

Haydi, o eski zaman ilânının tamamını alayım: "İstanbul'un, ruhları atş-i mehasinle susıyan mealiperver halkına

sinema hayatının şehkârlarından mürekkep filmler gösterebilmek mazhariyetiyle mübahi" olduğunu bildiren Kemal Bey sinemasında seyrettiğim "şehkârlar" dan kaçının adını anabileceğim?.. Adlarını unutmadıklarım, hep uzun, birkaç haftada seyrettiğimiz filmler... hiç unutamıyacağım, Fransızların çevirdikleri ilk "Üç Silâhşorlar", üçünü de hemen hemen ayni aktör ve aktrislerin çevirdikleri, "Yetime" adiyle gösterilen "L'Orpheline", "İki Çapkın Hemşire" diye tercüme edilen "Les deux Gamines" ve "Parisette'... Kemal Bey'in seyircileri, her üç filmin de baş komik aktörlüğünü yapmış olan Bisko'nun tuhaflıklarına gülerken, ilerimizdeki Alemdar sinemasında da meşhur aktris Mia May acaba "Hâkime-i Cihan" ı mı temsil ederdi, yoksa "Malikâne Kaplan" ı mı?.. Ya, konuşurkenki telâffuzumuzla Alefendi'de oynıyanlar?.. Orada gösterilen filmlerin kahramanlarından da ikisinin adı, çocukken gazeteden kesip saklamış olduğum resimlerinin altındaki cümleyle ezberimde kalmış: "Sinabar sinema romanının kahramanları: Edit Conson, Vilyam Dünkan". O, çocukluk hevesiyle bir zaman saklanmış resim, sonra kim bilir ne oldu? Ama onların adlarını hatırladığım gibi, yüzleri de şimdi gözlerimin önüne geliyor: Vilyan Dünkan mertçe bakarken, karşısında Edit Conson ona, şimdi kendilerini andığım için, bunca yıl ötesinden, belki bana da gülümsüyor.

Kiminin adı, kiminin yeri değişmiş, kiminin yerinde yeller esen, eski adiyle, gene eski yerinde kalan olmuşsa bile, elbette, oturulan koltukları, o koltuklarda oturan seyircileri; elbette, perdesi, perdedeki filmleri, filmlerdeki aktörleri aktrisleri değişmiş sinemalar, değişik dünya!.. Dünya daha o zamandan değişmeye yüztutmamış mıydı!.. Galatasaray lisesi Beyoğlu'nda, bir zamanlar, tramvaylarla koştuğumuz, tünellerle çıktığımız sinemalar diyarının ortasında olduğu halde, biz, hafta başı izninde, neden ora sinemalarını bırakıp İstanbul sinemalarından birine gider, devam eder olmuştuk? Sebeb, Kemal Bey sinemasının gösterdiği güzel filmler miydi yalnız? Öteki sebebi de, sinema dönüşü, babam, beni, o zamanki Sirkeci garının şimdi caddeye katılmış kısmının parmaklıkları önünden geçirip asıl büyük kapının merdivenlerinden çıkararak, "Makriköyü" ne bir ikinci" biletimi de alıp bindirdiği vagonun kanapesindeki muşamba soğukluğunda anlıyordum. Anlıyordum ki, dünyada da her şey, aşağı

yukarı, seyrettiğim filmlerdeki gibidir. Daha geçen yazın gezintilerinden birinde, Beşiktaş iskele gazinosunun taraçasından görebildiğim evimiz, birkaç ay içinde, satılmış, satın alanlar tarafından yıktırılmış, içindekiler dağılmış olabilir. İnsanın ömründe, o insan çocuk bile olsa, "ikinci kısım" lar, beş dakikalık bir ara bile vermeden başlayıverir.

Ben de, ömrümün bir yeni kısmına başlarken, elimin üstünde, babamın demin beni trene bindirdikten sonraki, herhalde gene Beykoz vapurunu kaçırmak korkusiyle aceleye gelmiş üstünkörü el sıkışı; Beşiktaş'taki yalımızın yıkılmasiyle her biri bir yana dağılanlardan, kocasının Bakırköy'deki evine taşınan teyzemin payına düşüp "anneme anlatacağım sinema" nın eski, sevinçli telâşını çoktan unutmuş; bütün seyrettiklerimi, yorulmuş gözlerimle daha da seyreder gibi olduğum halde, artık hepsini kendime saklıyarak; bir zamanlarki tezcanlı vatmanımın içimi okurcasına hızlandırdığı tramvay yerine, en uçdaki, yüzünü bilmediğim makinistin istasyondan istasyona götürdüğü uzun katarın bir vagonunda sarsıla sarsıla ve hayatı şimdiden bir ibret gibi duya duya gidiyordum.

FAİK BAYSAL

KIZ KUYUSU

Benim aklımda bir su vardı. Çitlembikle dolu tepelerin aşağısında, dümdüz ve bulgurumsu bir toprağın üstünde püskül püskül bir su. Güneşte kırmızı, bir kibrit alevi gibi kırmızı. Patates ve mısır ekmeği kokan akşamın karartısı içinde yarı esmer yarı sarı. Dibi incecik, beyaz, kahverengi, mavi ve yeşil bir kumla örtülü. Istakoz renginde, insandan kaçmıyan balıklar oynaşır içinde. Her saat renk değiştiren, karanlıkta ateş böcekleri gibi ışıyan balıklar. Bir kız görmesinler hele. Hemen çıkarlar suyun yüzüne. Yuvarlak, gıcır gibi kırmızı gözleriyle bakarlar şaşkın şaşkın. Baygınlık geçirirler, sonra birden dalıverirler suya. Bir çomak al, yahut parmağınla şöyle bir çizgi çekiver kıyıda serili ıslak, köpüğümsü kuma. Balıkların gözlerine benziyen bir şeyler parıldar hemen. Al bir tanesini avucuna, suya sok çıkar. Yanar, kıvılcımlamr, istesen de tutamazsın. elini yakar. Birdenbire bağırtır seni avazın çıktığı kadar:

"Altın! Altın!"

Sakın yanına bir torba almayı unutma. Bakarsın bütün kum altın kesiliverir, su da inci. Yedi gece niyet kur. Bir kız göreceksin rüyanda. Saçı kara gözü elâ bir kız. Öyle güzel ki bakamıyacaksın yüzüne.

"Buradan bir adam geçti mi?" diye soracak sana.

"Geçti!" diyeceksin sen de.

"At sırtında mıydı?"

"Evet!"

"Beyaz mıydı atı?"

"Doruydu."

"Kendi nasıldı?"

"Esmerdi, yeni sürülmüş toprak gibi esmerdi."

"Hızlı mı gidiyordu?"

"Hızlı, rüzgâr gibi hızlı."

"Yalvarmaya başlayacak kız sana:"

"Koş! diye bağıracak, çabuk koş! Git önüne dur onun. Poyracıklı ırgat Gazap'ın kızı Haziran seni bekliyor de. Gelmezsen üç gün üç gece Sakarya boyunda aç susuz ağlayacak de. Yine gelmem derse Erenler kuyusuna kendini atacak de. Koş oğlan koş!"

Koşmaya başlarken uyanacaksın. Gece olsun isterse, kalk hemen yola düş. Sakarya boyuna varmadan o kuyu çıkacak önüne. Dur orada, kuyunun ağzına başını koy, dibine bak iyice.

"Haziran!" diye bağır.

"Haziran!" diye bağıracak kuyu da sana.

Bekle, biraz sonra kızı göreceksin kuyunun dibindeki parmak kadar suda. O zaman al torbanı Sakarya'ya in. Eğer kız görünmezse geri dön. Demek ki kız istemedi seni. Başka bir gün denersin talihini.

Bunları Zuhurat Baba'dan dinlediğim zaman on üç yaşındaydım. Zuhurat Baba çalı sakallı, gevşek burunlu bir adamdı. Yüzü yassı kadayıf gibi delik delikti. Bütün çocuklar gözlerinden korkardık nedense. Boydan boya göz kapakları üstüne sarkan iki demet altından karanlık bir kuyunun dibi gibi bakardılar insana. Oturdu mu kocaman bir yama bohçasına benzerdi. Kalkıp da biraz uzaklaştı mı rüzgârın önünde sarı bir yaprak gibi tekerlenirdi: Ayda yılda bir uğrardı mahallemize. En son karayelin Adapazarı'nı sıcak bir toza bulad:ğı bir akşam üstüydü. Anemin iş görmekten çatlamış avuçları içinde Kız Kuyusunu ve Haziranı görmüştük. Babacanların Muyo da yanımdaydı o günü. Kocaman kafalı, katır tırnaklarının çiçekleri gibi parlak sarı gözlü, benim gömleğimi ve başkasının pantolonunu giyen bir çocuktu Muyo. Babası ölmüştü, annesi de başka bir adamla evlenmişti. Hiç sevmezdi üvey babasını Muyo. İki de bir ağlıyarak kaçardı sokağa:

"Noldu yine Muyo?" diye sorardım.

Kıpkırmızı yanağını gösterirdi:

"Herif yine dövdü beni!" derdi.

Ben de onunla birlikte geçmişinden başlardım adama. Zuhurat Baba'nın geldiği günde Herif'in beş parmağının izi Muyo'nun ateş gibi yanan yanağı üstündeydi yine. Hemen bir köşeye çekildik, Herif'ten kurtulmaya karar verdik. Ertesi gün Muyo sabah erkenden geldi. Güneş doğmamıştı da-

ha, hiç kimseye haber vermeden yola çıktık. Ben biraz peynir ekmek te almıştım yanıma. Mahalleden çıkınca Muyo ile onu bölüştük. Caddeler bomboştu, sabah ezam yeni okunuyordu daha.

"Sen rüya gördün mü?" diye sordu birdenbire Muyo.

Korktum, ne rüya görmüştüm ne bir şey.

"Sen?" dedim.

Sarı gözleri altın gibi parladı:

"Gördüm" dedi. "Kızı da gördüm."

"Sahi mi?"

"Valla billâ gördüm."

"Ne dedi?"

"Sevdi beni. Ceplerimi koynumu altınla doldurdu."

"Vay anasını!"

"Yâ!"

Yüzünde bir kırmızılık vardır. Amma bu Herifin tokatının kırmızılığı değildi. Başka bir kırmızıydı bu. Muyo'nun alışık olmadığı, yanağını yakıp morartmayan, parmak izi bırakmıyan, yabani maydanoz çiçeklerinin kırmızısıydı.

"Yaşadık Muyo!" dedim.

Güldü, yolun tozu içinde kaybolmuştu ayakları. Koynundan kocaman bir şey çıkardı.

"Bak!" dedi.

"O da ne?" dedim.

"Torba!" dedi.

Eski bir kadın donuydu bu. Belki de annesinin donuydu. İki paçasında sımsıkı sicimle bağlamıştı.

"Sen torba almadın mı?" diye sordu.

"Almadım!" dedim.

"Nereye koyacaksın altınlarım öyleyse?" dedi.

"Ceplerime" dedim.

"Koynunu da doldur!" dedi.

"Olur" dedim.

"Ne kadar altın bulursak hepsini alalım" dedi.

"Peki!" dedim.

Torbasını omuzuna attı, Erenler'e götüren yolda hızlı hızlı yürümeye başladık. İzmit şosasını aşıp mısır tarlarına daldığımızda hava Muyo'nun yanağı gibi kırmızılandı. Ufka kadar çayırları örten sis yavaş yavaş dağıldı. Nisan balıkları gibi kırmızı kuşlar geçti başımızın üstünden.

"Susadım!" dedi Muyo.

"Ben de!" dedim.

Olduğumuz yerde durup sustuk. Muyo kulak kesildi:

"Şu tarafa gidelim, bir şırıltı duydum!" dedi.

Binlerce kuşun cıvıldaştığı, yükselen sisin ikiye böldüğü tepeye doğru yol aldık. Biraz sonra suyu bulduk. Acıydı ama buz gibiydi. Yüzümüzü yıkadık, ellerimizi de. Muyo ayaklarını da yıkadı. Sivri sivri taşlar kesmişti tabanlarını. Tekrar yolumuza döndük. Bir tuğla harmanını dolandık, kurumuş bir dereyi geçtik. Önümüze çıkan bir karpuz tarlasından bir kavun çalıp yedik. Sineklerin vızıldadığı bir bayırı da aşınca dümdüz bir çayıra çıktık.

Muyo sevinçle:

"İşte, Erenler şurası!" dedi.

Çayırın öbür ucundaki bir tepeyi gösterdi.

"İyi biliyor musun orası olduğunu?" dedim.

"Biliyorum" dedi. "Ben oraya annemle kaç kere gittim"

Sevincimden Muyo'ya sarılıp öptüm. O da beni öptü.

"Yaşadık!" dedim.

Muyo'nun yanakları büsbütün kırmızılandı:

"İyi gene geldik!" dedi.

"Çok iyi oldu!" dedim ben de.

Bir ara düşündü kaldı Muyo:

"Sana bir şey söyliyeyim mi?" dedi?

"Söyle!" dedim.

"Sen ne yapacaksın?"

"Neyi?"

"Altınları?"

"Götürüp anneme vereceğim. Sen ne yapacaksın?"

Muyo uzun uzun düşündü. Yanaklarının kırmızısı hafifçe terlemişti:

"Ben mi?" dedi.

"Evet!" dedim.

"Ben de anneme vereceğim."

"Hepsini mi?"

"Yarısını vereceğim."

"Ötekileri ne yapacaksın?"

"Altın Kundura mağazası var ya çarşıda?"

"Evet!"

"Orda kırmızı bir ayakkabı gördüm, onu alacağım."

"Başka?"

"Eve gitmiyeceğim artık."

"Nerde kalacaksın ya?"

"Başka bir ev yaptıracağım kendime. Annemi de yanıma alacağım. Geçen gece onu da dövdü Herif."

"Neden?"

"Beni kurtarmak istedi de ondan.

Tırnağım yemeğe başladı:

"Namussuz! dedi. Bir ayakkabı bile almıyor bana!"

Baktım o yanaklarını boyayan kırmızı tokat kırmızısına dönüverdi. Gözleri parlaklığını kaybetti. Fakat uzun sürmedi bu hali.

"Hadi, çabuk gidelim!" dedi.

"Peki Muyo!" dedim.

Uçar gibi yürümeye başladık. Çayırın orasında burasında top top ağaçlar vardı. Bir leylek takırdıyordu arasıra bir yerde. Adamakıllı yorulmuştum. Bu kadar uzun bir yolu ilk defa yürüyordum. Kafamın içinde çocukların sarı, yeşil, mavi, kırımzı balonlarına benzeyen bir şeyler uçuşuyordu. Zuhurat Baba, çalı sakalı, zeytin karası gözleri, Muyo, acıyan ayakları, yepyeni bir ev; kırmızı bir pabuç, yeşil bir kumla örtülü Sakarya, dibi görünmiyen bir kuyu, içi altınla dolu bir kadın dcnu. Erenler bayırını bunlarla tırmandım hep. Mezarlıklar, tozlu serviler, arkamızdan koşan kaz sürüleri. Hiç birine aldırmadım bile. Kan ter içinde, soluk soluğa tepeye vardık.

"İşte Sakarya!" diye bağırdı Muyo.

Aşağıda, simsiyah toprakların ortasında keskin bir kılıç gibi bir şey parıldadı gözüme. Kana bulanmış gibi kırmızıydı yarısı. Hoşuma gitti, görür görmez seviverdim Sakarya'yı.

"Çabuk, kuyuyu arayalım!" dedi Muyo.

"Peki!" dedim.

Bütün yamacı taradık. Sakarya'nın Erenler'e bakan ucunda yere örülmüş bir kuyu ağzı gördük. Oraya doğru bütün hızımızla koştuk. Önce ben eğilip baktım. Hiç bir şey göremedim. Kuyunun içi zifiri karanlıktı.

"Şekil," dedi Muyo, "bir de ben bakayım."

Bu sefer o sarkıttı başını kuyunun içine.

"Amma da derin be!" dedi.

Heyecanla bekliyordum. Ya da kız görünmezse diyordum

içimden! Onca yolu boşuna tepiniş olacaktık. Kalbim küt küt atıyordu, arasıra Sakarya bulanık bulanık görünüyordu gözüme.

"Haziraaaannn!" diye bağırdı Muyo.

"Haziraaaannn!" diye bağırdı kuyu da.

Beklemeye başladık. Bu bekleyiş çok uzun sürdü. Ben yarı belime kadar kuyunun içine sarkan Muyo'yu düşmesin diye ayak bileklerinden sımsıkı yakalamıştım. Fakat biraz sonra kuvvetim kesildi, Muyo'nun topukları avuçlarımın içine geldi. Büsbütün artan ağırlığını ufacık kollarımla zaptedemez hale geldim. Tılsım bozulmasın diye sesimi çıkarmıyordum. Kollarım gerildi ve ben de ağırlığın peşinden kuyunun karanlık, kocaman bir simite benziyen ağzına doğru kaymaya başladım. Korktum, var kuvvetimle asıldım Muyo'ya. Dizimi bir çukura yerleştirdim, çivi gibi mıhlanıp kaldım orada. Ter burnumdan damlıyordu, bir sâniye nefes aldım. Aşağıda iri bir portakala benziyen güneşin altında Sakarya parıldıyordu. Bir gelin gibiydi ovanın üstünde. Taptazeydi, yeni ovulmuş bir bakır gibiydi ortası. Simsiyah ufukların ötesine doğru altın bir zincir gibi uzuyordu. Arasıra serin bir su kokuyordu burnuma. Susadım, ağzım bir taş gibi kurudu. Yorulmaya başlamıştım yine. Ellerim tutmuyordu artık. Çukurun içinde bütün yükü çeken dizim de acıyordu.

"Muyo!"

"Susss!"

Sustum, yerimden kıpırdıyamadım. Dizimin ağrısına daha fazla dayanamıyarak toprağa boylu boyuna yapıştım. Bütün ağırlığımı yere verdim. Bu şekilde Muyo'yu bir müddet daha durdurabildim. Bayırın aşağısında bir zil sesi çınladı. Aklım Adapazarı'na gidiverdi. Altın Kundura mağazasının yanında bir mağaza biliyordum. Orada bir bisiklet görmüştüm ben de. Simsiyah, pırıl pırıl bir bisiklet. Lâstikleri gıcır gıcırdı. Sarı beyaz kurdelelerle süslüydü didonu. Frenleri de vardı. Önünde arkasında feneri de vardı. Zili de vardı, pompası da. Ben de onu almayı aklıma koydum. Annem bana alacaktı onu ama para biriktiriyordu. Daha tamam değildi parası. Altınları bulursak hemen bu akşam gidip alacaktım. Zilini çala çala dönecektim eve. Çocuklar şaşıracaklardı, süzüllüp geçecektim aralarından. Sevincim yarıda kaldı. Muyo'-

nun ayakları ilişti gözüme, ufacık ayakları. Herif'in çıplak bıraktığı ayakları, tabanları parça parça yarılmıştı. Bazı yerlerinde kan toza bulanıp kurumuştu. İhtiyar bir adamın ayaklarıydı bunlar. Vaktinden evvel eskimiştiler. Ne iyi olacaktı! O kırmızı ayakkabılar ne iyi olacaktı bu ayaklara! Artık sivri sivri taşlar, cam parçaları kesmiyecekti tabanlarını, acımıyacaktılar. Derisi düzelecek, pespembe olacaktı. Yüzüne vuramıyacaktı Herif'te. Beş parmağın kırmızısı değil, yabanî maydanoz çiçeklerinin kırmızısı, çıkmayan kırmızısı kalacaktı yanaklarında.

"Bıraksana be!"

"Ne o Muyo?"

"Bırak şu ayaklarımı!"

"Noldu?"

"Çabuk!"

"Kızı mı gördün?"

"Ha!"

"Valla mı?"

"Valla!"

Torba havalandı, bayırdan aşağı soluk soluğa koşmaya başladık. Sakarya boyuna varır varmaz hemen suya yapıştık. Benim olduğum yerde, suyun dibinde yemyeşil bir kum seriliydi. Balıklar cıvıl cıvıldı üstünde. İri bir kaç balık beni gördü, hızla yukarı çıktılar. Fakat dibe dalıverdiler yine. Altta kalanların arasına karıştılar, onları da alıp gittiler. Bir daha da çıkmadılar suyun yüzüne.

"Balıklar kaçıyor Muyo!" dedim.

"Kaçıyorlar!" dedi Muyo. "Sesinde ağlamaklı bir hâl vardı.

"Bizden korktular galiba!" dedim.

"Biz kız değiliz de ondan!" dedi Muyo.

Suyun dibine baka kaldım. Zuhurat Baba'nın ıstakoz rengi balıklarından hiç biri gelmedi. Ne kadar beklediysem gelmedi. Kumun üstüne bir ölü gibi attım kendimi. Muyo bana baktı ben de ona.

"Sen çiz istersen?" dedi.

"Olmaz," dedim, "şen çiz. Rüyayı sen gördün."

Muyo şahadet parmağı ile kumun içine derin bir çizgi çekti. Bir müddet nefes alamadım, sonra hemen parmağına sarıldım. Altın diye bağırmaya hazırlanmıştım. Hevesim i-

çimde kaldı. Kumdu, parmağına yapışanların hepsi kumdu. Bütün kıyıyı parmağımızla, sonra ayağımızla taradık. Kumdu, her taraf bembeyaz kumdu. Nereyi çizdiysem kum çıktı hep.

Muyo kendini top gibi yere atıp ağlamıya başladı. Tutup kaldırdım. Yüzü gözü o kadar altın olmasını istediğim kuma bulanmıştı. Ellerimle yıkadım yüzünü. Altından eski Muyo çıkıverdi. Yanağındaki o kırmızılık kan kırmızısı olmuştu çabucak. Herif'in beş parmağının izi belirivermişti yine üstünde.

"Allah belâsını versin bu Zuhurat Baba'nın!" dedi.

"Pis herif!" dedim ben de.

"Yalan söyledi!" dedi Muyo.

"Annemi de aldattı, parasını aldı!" dedim.

"Bir gelsin mahalleye de görür o!" dedi Muyo.

"Ne yapacaksın?" diye sordum.

"Kafasına bir taş atacağım!" dedi.

Muyo evini, kırmızı ayakkabılarını, ben de bisikletimi bıraktım Sakarya boyunda. Yorgun argın evin yolunu tuttuk. Aradan günler geçti, kimseye bir şey söylemedik. Bir sabah yeniden ümitlendik. Erenler'in yolunu tuttuk yine. Torbalı, kara sakallı bir adama rastladık, kuyunun yanında. Poyracıklı ırgat Gazap'ın kızı Haziran'ın hikâyesini ondan dinledik. Anlatılmasa da olur bu. Bir hikâye, bilinen bütün hikâyeler gibi. Yavan, tatsız, tuzsuz bir şey. Bütün masallardaki kızlar güzeldir. Haziran da güzel bir kızmış. Köyün ağalarından birinin oğluna gönlünü yakmış. Ama ırgat kızı diye yüz vermemiş ağa oğlu. Rahat durmamış kız da, nerede gördüyse oğlanı yalvarıp yakarmış. Ağa oğlu, başını dönmemiş bile. Bir gün ayaklarına kapanmış, çiğnemiş geçmiş kızı. Bakmış olmıyacak ata atlamış gitmiş Poyracık'tan. Haziran'da peşinden yollara düşmüş. Sakarya boyuna varmış. Orada bir delikanlı görmüş. Yalvarmış ona, ağa oğlunun peşinden koşturmuş. Bulmuş delikanlı ağa oğlunu ama döndürememiş yolundan. Yapayalnız kalmış Haziran. Üç gün üç gece ağlamış Sakarya boyunda. Sonra kendini Erenler kuyusuna atmış. Ondan "Kız Kuyusu" demişler o kuyuya. Neden sonra geri dönmüş o delikanlı. Şuna inat şu kızı ben alayım bari demiş. Fakirmiş, telli duvak alamıyacak kadar fakirmiş. Aramış, durmadan aramış kızı, bulamamış. Belki gelir diye

beklemiş durmuş. Bir gün susamış, elini daldırmış suya. Haziran'ın döktüğü gözyaşları inci kesilmiş elinde. Köyün en zengini olmuş. Kumlara damlıyan gözyaşları da altın kesilmiş. Onları da başka biri toplamış. Şimdi hiç bir şey yokmuş Sakarya'da. Ne balık, ne inci ne altın.

Ben hiç bir gün bisikletimi alamadım, Muya da pabuçlarını alamadı. Yanağı da öyle, kıpkırmızı kaldı hep, kıpkırmızı.

NECATİ CUMALI

K A Y B O L A N

Erkek kapıyı açtıktan sonra, geri çekildi. Geçmesi için karısına yol verdi.

Ellerinde küçük yol çantaları, bavullariyle eve girdiler.

Bir tuhaftı evin içi. On gündür insansız kaldığını belli eden bir hava, bir yabancılık kokusu sinmişti her köşesine.

Kadın salonun bahçeye bakan pancurlarını açtı. Nisan başlarında bir ikindi üstünün hızı geçmiş güneşi eşyayı aydınlattı.

— Şu hale bak, dedi. Her taraf toza bulanmış. Ev bu haldeyken imkânı yok rahat edemem. Hemen kolları sıvamam lâzım.

Erkek salondan yemek odasına geçti. Odanın pancurlarını açarken karşılık verdi:

— Gelir gelmez iş çıkarma başına Allahaşkına. Bir nefes alalım da sonra.

Kadın pardesüsünü çıkarıp astı. Sobayı yakmak için hazırlığa başladı.

— Ev berbat olmuş! İyi ki döndük! Beş on gün daha kalsak kimbilir ne hale gelirdi...

Erkek etrafına baktı bir daha. Bu ev, tertemiz, sıcacık. pırıl pırıldı ne zaman hatırlasa. Şimdi ise, bu durumuyla bütün eşyaları çok eski bir zamandan kalmış gibi yabancı, anlamsız, soğuk geliyordu ona.

Karısı bir sepet odunla geldi:

— Ben bayağı yadırgadım evi! Sen?

Yardım için karısına yaklaştı:

— Ben de. Sanki hiç oturmamış gibiyiz burda..

Az sonra sobanın yakılması, salonun, yemek odasının, mutfağın pancurlarının, perdelerinin açılması bitti. Günlük hayatlarının yıllardır alışık oldukları ışığı kapladı evin içini. Sobanın çıtırtıları başladı.

Erkek:

— Akşamı düşündün mü? dedi. Ne yiyeceğiz?

Kadın:

— Bilmem ki? dedi. Hiç bir şey yok evde! Bir şeyler al gel istersen.

— Ne alayım? Söyle de ona göre. Bilirsin çarşı işine hiç aklım ermez.

Kadın mutfaktan alıp geldiği fileyi erkeğin eline tutuşturdu:

— Mutfak bomboş. Bu saatte ne bulursan al. Pirzola, ekmek, peynir, yumurta, marul, limon, ne bulursan al işte. Fileyi doldur. Ben de evi toplıyayım. Sen yokken daha iyi çalışırım.

Erkek, elinde file çıktı. Kadın çarçabuk temizliğe girişti ardından. Salonun, yemek odasının tozunu aldı. Süpürdü. Mutfağın fayanslarını sildi. Çantaları açıp kirlileri ayırdı.

Erkek bir saate yakın bir zaman sonra, güneşin kavuşmasına yakın döndü. Fileyi, aldıklarını, mutfaktaki masanın üstüne bıraktı. Kadın geldi. Fileyi boşaltmıya, gelen paketleri açmaya başladı. Pirzolayı, peyniri, limonları, yumurtaları, derken pirzola paketine benzer başka bir paketi ayırdı. Eliyle yokladı. Burnuna götürdü:

— Bu ne?

Erkek:

— O mu? dedi yaklaşarak. Ciğer aldım. Kediye.

Kadın paketi masaya bıraktı:

— İyi düşünmüşsün.

— Nerelerde?

— Ayvaz mı?

— Ayvaz tabii!.

— Çıkar gelir herhalde.

Erkek mutfak penceresinden yan yan dışarı baktı:

— Hiç mi görünmedi?

— Görünmedi.

Adam bu sefer mutfağın bahçeye açılan kapısını açtı çıktı. Seslendi:

— Ayvaz! Ayvaz, gel, pisi pisi...

Bahçeyi seslene seslene dolandıktan sonra, mutfağa döndü. Öteberiyi dolaba yerleştiren karısının yanında durdu:

— Merak etmiyor musun?

— Etmez olur muyum? Ediyorum ama, bu mevsim onların hovardalık mevsimi. Evde durmazlar, pek. Gelir neredeyse diyorum.

Adam, gözleri mutfak penceresinden dışarda, mırıldandı:

— Tuhaf! Her gelişimizde, sinemadan, gezintiden dönüşümüzde kapıda ayaklarımıza dolanırdı. Böyle görünmeyişi tuhaf gelmiyor mu sana?

Kadın marulları yıkamak için musluğa yaklaştı:

— Tuhaf olmasına tuhaf tabii! Ayvaz hiç gecikmezdi. Ama on gündür hayvan yalnız. Elbet bir başının çaresine bakmıştır. Benim nerelerdeyse çıkar gelir gibime geliyor...

Adam karısına döndü, tekrar:

— Biliyor musun? hiç iyi yapmadık hayvanı öyle ortada bırakıvermekle. Hiç değilse komşulara emanet edecektik. On gündür hep sana soracaktım. Canın sıkılmasın diye anmadım. Başına bir şey gelmesin hayvanın?

— On günde ne gelecek başına?! Bir yerlerde takılmış kalmıştır herhalde. Şimdi neredeyse çıkar gelir...

Adam sıkkın somurttu:

— Gelecek olsa gelirdi! Nafile! Bana gelmez gibi geliyor..

Kadın ortadan yarıya böldüğü iki marulu, yapraklarını aralıyarak, musluğun altında iyice yıkadı. Büyük bir tencereyi suyla doldurup marulları içine bastırdı. Tencereyi kaldırdı. Kocasına döndü:

— Kocaman çocuksun sen! Hep üzüntü ararsın.

Sonra da kocasını elinden tutup mutfaktan dışarı çıkardı:

— Hadi, yardım et de bavulları yukarı çıkaralım. Bu telâş kalksın.

Salondan üst kata çıkan merdiven başında duran iki bavulu erkek, küçük iki yol çantasını da karısı aldı. Yatak odasına çıkarıp, elbise dolabının önünde yere bıraktılar. Adam karyolanın kenarına ilişip oturdu. Kadın, pencerenin perdelerini açtıktan sonra kocasına döndü:

— Oh! nasıl özlemişim odamızı!

Gün kavuşmuştu artık. Odanın içi alacakaranlıktı. Kocası susuyordu. Gelip kocasının yanına oturdu. Elini omuzuna koydu:

— Sen özlemedin mi? söylesene!

— Özledim elbette!

Kadın konuyu değiştirdi:

— Kimseyi gördün mü dışarda?

— Suata rastladım.

— Nasıllarmış?

— İyilermiş. Yorgun değilseniz akşama yemeğe bize gelin, dedi. Karısı çok özlemiş seni.

— Ne dedin?

— Sen istersen gideriz dedim.

— Gidelim mi?

— Bilmem?

Kadın kalktı. Derin bir nefes alarak gerindi:

— Öyle yorgunum ki!. Gitsek, sofra telâşından kurtulurum. Ama şimdi sokağa çıkmak ta ayrı dert!

Sokağın ışıkları yandı o sırada. Erkek de kalktı. Pencereye yaklaştı. Kadın, elektriği açtıktan sonra, pencere önüne geldi. Perdeleri kapadı. Hâlâ pencerenin kenarından sokağa bakan kocasının başını çenesinden tutarak kendine çevirdi. Ellerini alıp, kendi beli etrafında doladı. Adamın göğsüne iyice sokuldu.

— Biliyor musun? dedi, tatlı bir sesle, bir haftadır çok yorulduk!. Bittim akrabadan akrabaya, tanıdıktan tanıdığa koşmaktan!. Şu saati öyle özlemiştim ki! Nolursun üzme kendini...

Sarmaş dolaş, öylece bir iki adım atıp yatağın kenarına iliştiler tekrar.

— Canım iyice sıkıldı şu Ayvazın gelmeyişine!

— Hadi unut onu artık! Nasıl olsa gelir. Bir şey olmamıştır, merak etme. Kediler yedi canlıdır derler.

Adam karısının saçlarını okşuyordu, yavaş yavaş:

— Sanmam! Gelse gelirdi...

Kadın kocasının dudaklarına hafif bir öpücük kondurdu. Gözleri ışıl ışıldı:

— Canım, dedi. Ne iyisin!

Daha uzun bir öpüşü denediler. Sonra birbirinin yüzüne bakakaldılar bir zaman. Kadın toplanan etekliğini eliyle düzelterek kalktı:

— Suatlara gitmiyelim istersen?

— Sen bilirsin?

— Canın sıkkın. Bilirim orada da oyalanamıyacaksın. Erken yatarız daha iyi.

Adam da kalktı:

— Fena olmaz.

— Hadi istersen bakkaldan telefon et, gel. Gelemiyeceğimizi söyle. Ben de sofrayı hazırlıyayım.

★

Alt kata indiler. Adam telefon etmek için çıktı. Yemek odasının önü küçük bir balkona açılırdı. Saksıları vardı orda. Kadın sofrayı kurdu. Sonra da on gündür susuz kalan çiçekleri sulamıya çıktı balkona.

Bitişik evde balkonlarına bakan bir pencere açıldı. Evin kadını pencerede göründü:

— Hoş geldiniz kuzum! Nerelerde kaldınız?

— Hoş bulduk canım!

— Ne zaman geldiniz?

— Biraz önce. Bir iki saat oldu.

— Pek yalnız kaldık doğrusu sizsiz. Özlettiniz kendinizi!

— Biz de sizleri özledik!

— Çok kaldınız mı İstanbul'da?

— Topu topu on gün işte! Yolu da sayarsan.

— Bir şey değil doğrusu. Gezdiniz eğlendiniz mi bari?

— Yorgunluk işte! Kalabalık, gürültü. İnsan eğlendiğini anlamıyor ki!..

— Bizim de niyetimiz var ama yaza..

— Daha iyi edersiniz. Biz hiç iyi yapmadık şimdi gitmekle. Hep soğuk yağmurlu gitti havalar...

— Sorma canım! Burada da öyleydi. İki gündür düzeldi.

Kadın sözü değiştirdi:

— Kuzum bizim Ayvaz gözünüze ilişti mi hiç?

— Niye sordun?

— Görünürlerde yok ta...

— Üç gün önce gördüm, o soğuklarda.

— Nerde?

— Kapının önünde. Güneşte büzülmüş titriyor gibiydi.

Kadın meraklandı:

— Hasta mıydı dersin?

— Çağırdım. Bir şeyler döktüm yiyecek. Gelmedi. Hasta olmalı her halde.

— Büsbütün dert oldu içime şimdi. Bir şey olmasın hayvana?..

Komşu kadın omuzlarını kastı:

— Bilmem. Bir daha görmedim. İnşallah olmamıştır?

— Geldiğimizden beri meraktayız. Nerede aramalı bilmem ki?

— Yaa! Vah vah!

— Turgut çok üzülüyor. Ben üzüntümü saklıyorum, o biraz rahatlasın diye...

— Yazık! Üzülmeyin, gelir inşallah!

Sokak kapısının açıldığını duydu. Kulak verdi. Kapının kapatıldığını duydu şimdi de.

— Turgut geldi galiba, dedi. İyi akşamlar!

İçeri girmek için geriledi.

— İyi akşamlar!

— Komşusu penceresini kapadı. Kadın yemek odasına girdi. Kocası sordu:

— Ayvaz geldi mi?

— Gelmedi daha!

Kocası başka bir şey sormadı. Kadın yemeği getirmek için mutfağa geçti.

Yemekte, yemekten sonra yatak odasına çıkıncaya kadar Ayvazın sözünü açmadılar bir daha. Saat sekizi, sekiz buçuğu, dokuzu vurdu. Kadın bir kaç defa, bir bahane uydurup, mutfağa kadar, Ayvaz geldi mi diye gidip baktı. Erkek her cigara yakışta, kalktı, bahçeye, balkona açılan kapıların önünde durdu. Camlardan dışarıda Ayvaz geldi mi diye arandı. Kulakları sesteydi ikisinin de. Duydukları en küçük gürültüde, ikisi de gözlerini pencereye, dikiyor, Ayvazın sırtını kamburlaştırarak, cama sürünmesini, pencereyi açmalarını beklemesini görür gibi oluyorlardı.

Saat dokuzda kadın:

— Ben yatacağım, uykum geldi, dedi. Kalktı.

Erkek:

— Peki, dedi, beraber çıkalım.

Yatak odasının elektriğini açıp kapısını kapadılar. Hiçbir şey konuşmadan pencereye doğru ilerledi ikisi de. Erkek perdeyi ucundan aralayıp bir daha dışarı baktı. Sonra perdeyi elinden bıraktı.

Kadın çoraplarını çıkartırken:

— Haklısın, dedi. Biri eksilmiş gibi sanki evden!.

Erkek pencereden ayrıldı. Ceketini çıkardı. Sandalyenin gerisine astı:

— Aslında da öyle. Üç canlıydık bu evde:.

— Çok üzüldüm. Akşamdan beri kendimi zor tuttum.

— Anladım ben halinden. Sen benden çok severdin Ayvazı.

Kadın gece lâmbasını yakıp elektriği söndürdü. Elbisesini iki eliyle eteklerinden tutarak başının üstünden çekip çıkardı. Geceliğini giydi, yatağa girdi.

— Mutfakta yemeği hazırlarken hep ayaklarımın dibinde dolaşıyor sandım.

Erkek pijamalarını giyiyordu henüz:

— Ben de yemekte masanın altında arandım hep.

— Sofrayı kaldırırken, tabakları mutfağa götürürken hep yanım sıra geliyor gibiydi.

— Koltuğa, divana bakınca sanki kıvrılıp yattığını görür gibi oldum bütün gece..

Kadın yorganı göğsü hizasına çekerek yatağa tekrar yerleşti:

— Ben de... Çok acıdım. Bir insan kadar acıdım...

Erkek gelip karısının yanına uzandı. Kısa bir sessizlik geçti aralarında. Az sonra erkek sessizliği bozdu:

— Kaç yaşına kadar yaşar kediler?

Kadın gözkapaklarını kısarak az düşündü:

— Bilmem? dedi. Ama on seneden fazla yaşarlar herhalde.

İkisi de tekrar daldılar. Erkek:

— Öyle ya, dedi, on, onbeş sene yaşarlar...

Kadın tekrarladı:

— Herhalde!

— Ayvaz daha altı yaşındaydı!

— Vakitsiz de ölebilir! Ama belki de ölmemiştir!

Kısa bir sessizlik daha geçti aralarında.

— Kimbilir? dedi erkek. Orasını bilmiyeceğiz. Cins kediler ölüsünü göstermezler..

Karısının üstünden uzanıp gece lâmbasını söndürdü.

M. SUNULLAH ARISOY

KARIŞIK HİKÂYE

O yıl, kar, nah böyle diz boyuydu. Hava tüm ayaza kesmişti. Elcneği vesikayla alıyorduk. Bir gün yarım ekmek, bir gün çeyrek. Biz dört kişiydik. Çeyrek ekmeklik güne rastladı mı, eve bir ekmek giriyordu.

Almanlar Yunanistan'a sarkınca, İstanbul boşaldı. Evlerin, boy boy apartmanların, perdesiz pencerelerinde, iri iri yazılarla, "Kiralık" ilânları asılıydı. Şimdilerde, öyle ilânları, düşlerinizde bile göremezsiniz! Bir de karartma vardı. Boş arsalara, sığınak adı verilen, bir kısmının üstü kapalı, hendekler, çukurlar kazılmıştı. Kimse o hendeklerin bir işe yarıyacağına inanmazdı ama gene de yapılırdı. Bunlar hiç işe yaramadı da değil. Yaradı. Mahalledeki delikanlılarla, kızların işlerine yaradı. İyi bir buluşma yeri oldu. Mahalle bakkalından ekmek almağa giden kız, dönüşte, önceden seçilmiş sığınaklardan birine, kaşla göz arasında, şöyle bir uğrardı. O sığınaklarda ilk aşklarını yaşayanlar az değildir. İlkin kendini bir erkeğe öptüren, ama o sığınaklarda, ıslak toprak kokan o sığınaklarda öptüren genç kızların sayısı da az değildir.

Savaş korkusu, ekmek sıkıntısı, karartma, radyoların sabah akşam tekrarladıkları savaş haberleri, geçim derdi, şekerin yokluğu, kefenlik kaput bezinin bulunamaması, bunların hiç biri, ama hiç biri kişioğlunu sevişmekten alıkoyamıyordu. Sinemada, sığınakta, plâjda, bir ağacın altında, kapı aralığında, karanlık bir köşe başında, kime neresi uygun gelirse orada, sevilişiliyordu. O günkü ekmek payınız yetmemiş, karnınız doymamış bile olsa, bunlar sevişmeğe engel olmuyordu. Gene peneere altlarında ıslıklar çalınıyor, aynalarda saçlar taranıyor, kibrit yakıp söndürerek karşıdan karşıya konuşuluyor, sayfalar dolusu aşk mektupları yazılıyordu.

Bizim evimiz Üsküdardaydı. Geniş bir bahçesi vardı. Bahçesinde erik ağaçları vardı, incir vardı, fındık vardı. Pencereleri denize bakardı. Beşiktaş önlerinden, Haydarpaşa'ya

kadar bütün İstanbul'u görürdü. Hele geceleri, üst kattaki pencerelerden İstanbul'u seyretmeğe doyulmazdı. O tuzlu, serin, kişiyi kendinden geçiren bir deniz yeli vardır hani, bilirsiniz, işte ona şöyle bir bahar ya da yaz gecesinde bağrınızı açtınız mıydı, bütün yorgunluklarınızdan sıyrılır, dertlerinizden kurtulur, yeniden doğmuşçasına, bir mutluluk içinde kalırdınız. Denizin sesi gelirdi. Duyardınız. O, bir gece yarısı, el ayak çekildikten sonra, denizin kıyıya vurdukça çıkardığı sesi dinlemenin mutluluğu nerde vardır ki? Sonra, karşıdan geçip giden vapurları seyrederdiniz. Zeytinburnundaki deniz feneri, Kız kulesi, bir yanıp bir sönerdi. Işıksızlığın ağırlığı, yalnız böyle zamanlarda duyulmaz.

Sokağımız arnavut kaldırımıydı. Bizim sokağın o yıllarda, kendine özge bir dirim serüveni vardı. Şimdi sığınak âşıklarının hiç biri yok, o serüven yaşanmıyor artık. Bizim sokak, şimdilerde yeni serüvenlere yataklık ediyordur. Bize el, bizim tadım duyamıyacağımız, yaşantımıza anılarımıza girmemiş serüvenler.. Bizim sokağın o yıllardan bu yana, yeni yeni dirim serüvenleri yaşadığını biliyorum. Ne çıkar bundan? O yılların anılarını taşıyanlardan hiç birini bu yeni serüvenler ilgilendirmez. Bizler sokağımıza, sokağımız bizlere el olduk artık. Yitirdik birbirimizi.

Bunları anlatmanın boş, gereksiz şeyler olduğunu sanmayın. Aldanırsınız. Her kişinin dirim serüvenine karışmış bir sokağı vardır. Düşünün, siz de bulursunuz. Yaşadığınız serüvenlerin anılarını, her gün, her fırsatta anlatıyorsunuzdur. Ne var ki, bir serüveni, bir anıyı anlatmakla, onları yeniden yaşamak arasında epey fark var. Her anı, her serüven, çok kereler anlatılır ama her anlatışta yeniden yaşanamaz. Oysa ben bu serüveni, bu anıları yeniden yaşıyorum. Beni dinlemeğe zorlayamam sizi. Özgürlüğünüzü kısıtlamak istemem. Gücenmem dersem, o da yalan olur. Ağır gelir bana bu çünkü. Sizin de ilginizi çekecek yanları vardır söyliyeceklerimin. Birden kestirip atmayın. Bırakıp gidiverirseniz şimdi beni, ya da yüzünüzü buruşturursanız, sıkıntılı sıkıntılı "of"-layıp, "pof" larsanız, yüzüme baka baka beni dinlemez de başka şeyler düşünürseniz.. onulmaz bir yara açılır içimde.

Size İstanbul'dan, Üsküdar'dan, deniz'den söz ediyorum, nasıl dinlemezlik edersiniz? İstanbul diyorum.. Üsküdar diyorum.. Deniz diyorum.. Gerçi karanlık, sıkıntılı yıllardı bun-

lar. Olsun varsın. Bu karanlığa, sıkıntıya rağmen, özlemi du yulmağa değer bir yanı da vardı. Bu gerçeği anlamalısınız.

Siz, anıların bir gerçeği olduğunu biliyorsunuz. Bu ger çek, yaşanılan gerçekler kadar önemlidir. Neden olmasın ki Bugün bizi yakından ilgilendiren, düşündüren gerçekler de bir gün "anı" laşmıyacak mı? Anıların gerçeğini kavramak onları yeniden yaşamak, yaşadığımız günlerin gerçeği dah iyi anlamamıza yardım eder..

İşte böyle.. O yıllarda, savaş korkusu, ekmek sıkıntısı karartma, radyoların sabah akşam tekrarladıkları savaş ha berleri, geçim derdi, şekerin yokluğu, kefenlik kaput bezinin bulunamaması, bunların hiç biri, ama hiç biri kişioğlunu se vişmekten alıkoyamıyordu.

Sabahın beşinde Kuzguncuk yolunu tutuyordum. Orda ki bir fırının, erken saatlerde, vesikasız ekmek verdiğin duymuştuk. İlk günler Kuzguncuk yollarında az kişiydik. Ha beri daha pek duyan olmamıştı. Biraz pahalı alıyorduk ek meği ama buna çoktan razıydık. Soğuk soluğumuzu kesiyor du. Yol uzundu. Üç beş gün sonra, Kuzguncuk'a uzanan ek mek kafilesi çoğalmağa başladı. Önceleri, bir kaç yaşlı ka dınla erkekler, işçiler vardı. Sonraları kafileye genç kızlar da karıştı. Yolculuk daha eğlenceli olmağa başlamıştı. Tümü müz dar gelirlilerdik. Birimizin urbası yeni değildi. Ben pal toma zor sığıyordum. Eklvenlerim yoktu. Atkım eskiydi. Pa puçlarım kar suyunu eme eme, papuçluktan çıkmıştı. Pan tolonumun dizleri üzüktü. Eskimiş iki kravatım vardı. Her gün birini takardım. Gömleklerim de öyleydi. Yenileyin bıyıklarını terlemeğe başlamıştı. Aynaya bakar, kendimi yakışıklı bu lurdum. Saçlarımı dikkatlice tarardım. Kızların benimle il gilenmemesi için hiç sebeb yoktu. Kaşım gözüm, boyum po sum yerindeydi pekâlâ.. Ama bu eski elbiselerim, bu kollar kısalmış, daralmış paltom, bu pabuçlarım... Yalnız yakışık lı olmak yetmiyordu ki.. Bir de güzel giyim gerekti. Sokakta hep suçlu gibi yürürdüm. Sağıma soluma bakamazdım. So kaktan gelip geçenlerin, pencerelerden bakanların, herkesin gözleri üzerimde sanırdım. Bu kılığa bu taranmış saçlar ya kışmıyor derdim. Ağır başlı, büyük adamlar gibi, şöyle ken dime özge bir yürüyüşüm olsun isterdim. Adımlarımı ona gö

re atardım. Sonra; "Bu yürüyüş, bu kılık için değildir ki.." derdim. "Yakışmıyor."

Hiç bir kıza bakamazdım. İçlerinde hoşlandıklarım vardı. Şöyle doya doya gözlerinin içlerine bakmak, gülümsemek, ardından gitmek, lâf atmak, mektup yazmak, yolunu beklemek, bakıp bakıp çiçek koklamak ya da saçımla oynamak, daha sonra konuşmak, gizlice gezmelere gitmek, örneğin Çamlıcaya kadar uzanmak, bir çamın altında oturmak, ellerini tutmak, küçük, sıcak, korkak ellerini okşamak, Hâle Sinemasının ucuz matinesinde, birlikte bir film seyretmek, saçlarını koklamak, yeni uç vermiş memelerine doğru yavaş yavaş uzanmak, sonra tutup öpmek.. bir daha, bir daha, bir daha öpmek..

Bütün bunları isterdim. Geceleri yatağıma yatıp, yorganı başıma çekince, saatler boyu bunları düşünürdüm. Söze nasıl başlamam gerektiğini kararlaştırırdım. Nasıl gülümsiyeceğim, ilk sözüm ne olacak?

Kılığı fıkara, yüreği zengin kızların olabileceğini, beni kınamıyacağını, ilgi gösterebileceği, sevebileceği, Kuzguncuk yollarında aklıma düştü. O kafileye katılan kızların çoğu, hemen hemen tümü, soluk, eskimeğe yüz tutmuş mantoluydular. Pabuçları öyleydi. Çorapları kalın muslindi. Ayazdan kızarmış soluk, yüzleri vardı. Ama gözleri ışıklıydı tümünün. Hiç birinin eski mantolarından, müslin çoraplarından, topuğu yamulmuş pabuçlarından, yüksünen bir halleri yoktu. İçlerinde biri çıkabilirdi. Benim utangaç yüzümün, öne eğik başımın anlamını bilebilirdi. Bana gülebilirdi. Cesaret verebilirdi. Anlayışlı olabilirdi. Ben onunla her sabah saat beşte buluşabilir, el ele tutuşabilir, Kuzguncuk'a ekmek almağa gidebilirdik. O zaman daha az üşürdük. Örneğin gülerdik. Yol daha kısalırdı. Karlık Bayırı'nda buluşabilirdik. Ben onun saçlarını okşayabilirdim. O bana yaslanabilirdi. Denizi seyrederdik. Kotralar, yelkenliler geçip geçip giderdi. Biz onları kıskanmıyabilirdik. Ekmeksiz kaldığımız akşamlar, haşlanmış nohut yiyebilir, bir tarhana çorbası içebilir ama gene de birbirimizi kınamadan, bir eksiklik, aşağılık duymadan sevişebilirdik. O zaman dizleri üzülmüş pantolonumdan, kolları kısalmış, daralmış paltomdan, pabucumdan ötürü bir sıkıntı duymazdım. Benliğimi olanca açıklığı ile ortaya çıkarabilirdim. Geceleri yatağımda ağlamazdım. Umutsuzluğum ol-

mazdı. Bir kişinin yanında bile olsa, başım dik, yüreğim aydınlık yaşayabilmenin mutluluğu bana yeterdi. Yaşamanın değerini, başka yönlerde arayabilirdik. Biçimlerden, kayıtlardan, gösterişten uzak, en yalın insan yönümüzle, yaşamanın mutluluğuna ermek mümkündü. Bir bakış, aydınlık, duru, sıcak, fakir bir bakış bütün bunları sağlayabilirdi.

Kuzguncuk yollarında, bütün kış, hep bu umutlarla gittim geldim. Bahara doğru, bütün düşlerim, umutlarım yitikliğe yönelir oldu. Çoğu tütün işçisi kızlar, daha şimdiden, "küçük âşüfte" ydiler. Anlamsız, soğuk, hayvanca bir yaşama içgüdüsü içindeydiler. Onlardan korktum. Fıkaralıkla duyarlığın yakın ilgisi olduğunu da nerden çıkarmıştım.

Emeklilerle, küçük memurların kızları da bir başka dünyada gibiydiler. Onların içinden, asıl onların içinden çıkabilirdi aradığım. Ama hangisi? Nerden bileydim? Biri şöyle bakacak olsa bana, belli belirsiz ilgilenecek olsa, irkiliyordum. Bütün bütün utanır oluyordum. Yürümemi şaşırıyordum. Güvenemiyordum. Bakalım bu ilgiler, doğruca benimle miydi? Ya da bu ilgi de bir acıma olamaz mıydı? Sarı, soluk bir yüzüm vardı. Gören beni hasta sanabilirdi. Omuzlarım düşüktü. Bakan, gözlerimde bir pırıltı göremezdi. Bütün bunları biliyordum. Farkettiğim ilgiler, bu yanlarıma olabilirdi. Bundan bana umut vermiyordu.

Ne oldu sanki? Hiç biri çıkmadı karşıma. Anlamadı beni. Duymadı. Bilmedi. Varsın olsun! O üsküdarlı kızların hiç birini suçlamıyorum. O zaman da suçlamadım. Ben gene mektuplar yazdım, düşler kurdum. Pencereyi açtım, bağrımı verdim rüzgâra, oturdum doya doya ağladım. Rahatladım. Yeniden yaşama gücü doldu içime.

Siz bakmayın benim kusuruma. Ben işte, biraz, böyle sıkıcı konuşurum. Bütün bunlar hepten anlamsızdır diyemem. Dirim serüvenimizin, gözden kaçan yanları bunlar. Yazık ki, bir çok doğrular, kişioğlunun çok kere gerçek yüzü, bu gözden kaçan küçük doğrulardadır.

Kuzguncuk yollarında, sabah ayazında hep ellerim doluydu. İki sıcak somun taşıdım. Hep yüreğim boştu. Umdum ki, dolsun. Hep boş kaldı.

Kuzguncuk yollarında.. Ya, siz belki bilmezsiniz, o yıllarda kar, nah böyle, diz boyuydu. Hava tüm ayaza kesmişti.

Mektubu konsolun üzerine koydum. "Hâtıra Defteri" mi yanıma aldım. Evde kimse yoktu. Bütün evi tekrar dolaştım. Babamın oturduğu köşeye bir daha, bir daha baktım. Anamın çok ağlıyacağım düşündüm. Konsolun aynasında kendimi seyrettim. Mektup sol yanda duruyordu. Pembe bir zarftı. Artık bütün bu gördüklerimi bir daha göremiyecektim. Bu pencereden denizi seyredemiyecektim. Yeni düşler, yeni umutlar kuramıyacaktım.

Bir kere, "Baba" dediğim adam, gerçekten benim babam mıydı? Bu kadın, gerçekten benim "Anam" mıydı? Bilmiyordum. Hiç bir çocuk bunu bilmez! Biz, çok zaman, bize belletilenlerle avunur gideriz. Asıl bilmemiz gereken şeyleri öğrenmekten yoksunuz. Oysa, her çocuk bunu bilmeliydi. Ben terkedilmiş bir çocuk olabilirdim. Bu. "baba" dediğim adam, alıp korumuş olabilirdi beni. Ben, yanımı yöremi tanıyınca, bu adamı "baba", bu kadını "ana" bellemiştim, belki de. Bunlar değil de, başka iki kişi olaydı, onları da böyle belliyecektim. Bilebilir miyim ben gerçeği? Hiç bir çocuk bunu bilemez. Oysa her doğan çocuk bunları bilebilmeliydi.

Kimsem yoktu benim. No anam, ne babam, ne kardeşim, ne dostum, arkadaşım, ne çevrem... Benim gerçekten bir babam olaydı, örneğin ben korkmazdım ondan. Beni dövmezdi. İçimde süregelen bir yitiklik, bir boşluk duymazdım. Yabancılık çekmezdim. Yatağıma, aşıma, babama ısınırdım. Örneğin, onun boynuna atılırdım, sarılırdım ona, öperdim, severdim! Yaramazlık, haşarılık edebilirdim. Naz edebilirdim. "Bunu yemiyeceğim ben.. istemiyorum.." diyebilirdim. "Ben yeni pabuç istiyorum.. Elbise istiyorum.. Gömlek istiyorum.." der, diretebilirdim. Örneğin, bağıra bağıra şarkı söyliyebilirdim. Sinemaya gidebilirdim. Topaç, çember çevirir, bilye oynardım. Bir çok arkadaşlarım olurdu. Hoşlandığım bir kızı sevebilirdim. Oysa, ben çevremde yitik bir kişiydim. Tanıdığım, tanımadığım bütün insanlara karşı bir güvensizliğim vardı. Beni hor görüyorlar diyordum. Ben hor görülmek istemezdim. Kimse için kötü düşüncelerim yoktu. Bir bilseler, bir anlasalar beni, bütün çevremi alıp yüreğime sokabilirdim. Tümünü severdim.

"Artık, diyordum, şurda daha ne kadar yaşıyacağım ki." Sokak kapısını kapayıp dışarı çıktım. Küçük paketim elim-

deydi. Başka bir şeyim de yoktu. Olmamıştı ki! Doğru Çiftekayalara gittim. Deniz sakindi. Durdum denizi seyrettim. Sonra, ta dipte bir çamın altına uzandım. Sırt üstü yatıp gökyüzüne baktım. Gökyüzünün hiç bir anlamı yoktu. Daha önceleri böyle değildi oysa. Gökyüzüne her bakışımda, neler görmezdim ki. Ne düşler kurdurmazdı ki bana. Şimdi aynı gökyüzü, donuk, hareketsizdi. O durgun, yağ lekesine benzer mavilikte, büyük bir boşluk görüyordum. Hiç bir şey düşünemiyordum. Bir çok şeyler, bu sayılı saatler içinde, bir çok şeyler düşünmek, olanca bolluğuyla düşler kurmak diliğindeydim. Ama olmuyordu. Bir kere daha ağlasam diyordum, yaş akmıyordu.

Sonra hava iyiden iyiye karardı. Kalktım, Kadıköy'e doğru yürüdüm. Korkak, acele adımlarla yürüyordum. Hiç param yoktu. Artık bana para gerekli değildi. Nerden baksanız, bütün yolculuğum Sarayburnuna kadardı. O zamana kadar vapurda saklanabilirdim. Biletçiye gözükmezdim. Bütün kazalar Sarayburnundaki akıntıda olurdu. Denize bakarken, başı dönüyordu birden insanın, düşüveriyordu! Kurtarması da güç oluyordu. Hem şimdi karanlıktı ortalık. Böyle bir kazayı kimse görmezdi bile. Kimse tedirgin olmazdı.

Karşı kıyı, pırıl pırıl ışıklar içindeydi. Kadıköy iskelesi kalabalıktı. Herkes şık, güleç, memnundu. Bir hamal gördüm, arkalığına sırtını dayamış, zeytin ekmek yiyordu. Durdum seyrettim onu. İştahla yiyordu. Ağzına attığı her lokmadan sonra, biraz daha rahatladığı yüzünden belli oluyordu. Kimseleri umursadığı yoktu. Güvenle oturuyordu. Bir kenara büzüldüm oturdum. Bir sigaram olaydı içerdim. Bir parça ekmek, biraz zeytin olaydı, yerdim. Biri gözüme baksa, ağlardım.

"Deniz şimdi adamakıllı soğuktur" diye düşündüm. "Üşürüm!" Şimdi bile, şimdi bile üşüyorum. Kimse benim kadar üşümüyor. Hattâ hiç üşümüyor. "Ne kadar sürer ki acaba? Yani, çok üşümesem..." Soğuğu sevmiyorum. Sonra kendi kendime güldüm, "Enayi, dedim, palton sırtında.. Üşünür mü?" Bu önce aklıma gelmemişti. Sevindim. Paltom vardı ya, üşümem ki!

Hay Allah kahretsin. Anam kadın aklıma düştü. Keşke, bugün sabahtan, bir biçime getirip onu öpeydim. Onun, ana sıcaklığını bir daha duyaydım. Başımı dizine bir daha

koyaydım. O, şimdi oturmuştur pencerenin önüne, sokağın bir o köşesine, bir bu köşesine bakıp ağlıyordur. Benim mektubu belki de görmüşlerdir. Açıp okumuşlardır. Şimdi bir polis gelip beni burda yakalayabilir. Bütün resimlerimi yırtmalıydım. Zaten ne kaldı ki.. Vapur nerdeyse gelir.. Hemen binerim. Şurda, bilemedin, daha bir yarım saat..

Biri diyordu ki, yanımda duranların: "Nah, şurda len. Şurda, köşe başında enseledim kızı. Ama kız değil, namussuzum, ilık.. Yanaştım yanına. Hemen kulağına fısıldadım. Onoeş gündür peşindeyim be.. Biliyor durumu. Naz ediyor tabii.. O kadar olacak. Önce duymamış gibi yaptı. Aldırmadı. Bu ne demek? Ha? İş var demek tabii.. Oyle, hadi ordan terbiyesiz, rica ederim gidin, rahatsız etmeyin beni, gibilerden ağız yok. Baktım yavaşladı. Tamam, dedim, kuş kafeste.. İmanım gevredi be.. Onbeş gün len.. Bir düşün! Ayağı kırık it gibi seyirttim durdum peşinde.. Şöyle yanlamasına bakıp bir güldü. İçir eridi birden namussuzum.. Uzun etmiyelim, anlaştık. Epey konuştuk ama.. Ne kadar edebiyatça lâf var, hepsini bir bir sıraladım. Adam bilmese bile bu lâfları, kıza bakınca kendi kendine söylüyor yahu! Gülme oğlum! Ne var gülecek? Gör bir kızı da, ondan sonra."

Sonra tuttu, üç kere kızı tarif etti. Gözünü, kaşını, dudaklarını, göğsünü, yürüyüşündeki edâyı, bir bir, tekrar tekrar, ballandıra ballandıra anlattı. Biri: "'Ya ötekiler?' dedi. "Olsun, dedi bu, ne olacak? Fazla mal göz mü çıkarır? Ama bu hepsine değer. Daha olmazsa, onları yaylandırırım gider.."

Hamal, yemeğini bitirmiş, arkalığına dayanmış, kalabalığa bakıyordu. Arada bir burnunu karıştırıyordu keyfinden. Kadınlara baktıkça memnun memnun gülümsüyordu. Belliydi ki, bir derdi yoktu. Karnı da doyduktan sonra..

Vapur biraz daha gecikebilirdi. Şu kalabalığı biraz daha seyredebilirdim. Şu yanımda duranları biraz daha dinleyebilirdim. Bu havayı biraz daha teneffüs edebilmek, düşünmek, görmek iyi bir şeydi. Sonra bunların hiç birini yapamıyacaktım. Az sonra herşey bitecekti. İstesem bitmeyebilirdi ama.. İstesem! Elbette.. Kimse beni bu işe zorlamıyordu ki. Yaşamama devam edebilirdim. Sonra, şimdi deniz soğuktur da.. Vapurun kaptanına bir şey derler mi ki? Benim yüzümden kimseye söz gelmesini istemem! Bir başıma yaşamayı deneyemez miydim? Bir başka şehre gitmek örneğin. Yeni bir

düzen kurmak. Kayıtlardan, haksızlıklardan, hor görülmekten kurtulmak için başka yollarda olabilirdi. Başka bir çevrede kişiliğimi kazanabilirdim. Ama bütün bunlar için o kadar hazırlıksızdım ki.. Bir iş göremezdim ki.. Acımdan ölürdüm. Sonuç aynı olacağına göre, en kısasını, kestirmesini yeğlemek gerekirdi.

Kaç vapur geldi, gitti. Ben yerimdeydim. Son vapura kadar vaktim vardı. "Bir sonrasına binerim." Saatler geçtikçe, bütün bütün kararsızlaştım. Binmek ya da binmemek. Binsem de, binmesem de ne yapacağımı şaşıracaktım. Bu belliydi. Ben ölemiyecek kadar korkaktım.

Son vapuru da yolcu ettikten sonra, sabaha kadar, denizi, gökyüzünü, yıldızları seyrettim. Yeni düşler gördüm, yeni umutlar buldum. Bir yol, yöntem çizdim kendime. Geceyarısından sonra, bütün sokaklar, caddeler benimmiş gibi geldi. Dik dik dolaştım.

Siz bakmayın, bütün bunlar, bu sonuçsuzluklar, bu kararsızlıklar, yaptıklarımıza bulduğumuz nedenler, küçük budalalıklarımızdır. Budalaca aldatmalardır. Kimseyi değil, kendi kendimizi.

Zaman zaman, o son vapuru kaçırmakla ne kazandığımı sorarım kendime. Bu davranışıma bulduğum haklı nedenlerin, kuşku götürür çok yanı vardır!

İlk öptüğümde bayıla-yazdı. Sonra oturdu, uzun uzun ağladı. Anladım ki, daha önce kimse öpmemiş onu. Oysa hiç ummamıştım. Önceden, öpmek gibi bir dileğim de yoktu. Nasıl oldu bu, bilemiyorum da. Adamakıllı sokulmuştu bana. Yakıcı bir sıcaklığı vardı.

"Ben serserinin biriyim" dedim.

"Değilsin!" dedi.

"Ama ben her akşam içerim."

"İç!"

"Körkütük sarhoş olurum ama.."

"Ol!"

"Sarhoşlayınca ben adamı döverim.."

"Döv!"

"Bakarsın, eser aklıma, bir gün bırakır giderim seni..."

Biraz durdu, yutkundu.

"Gitmezsin!" dedi.

"Neden gitmiyecek mişim? Bana vız gelir dünya.. Kimseyi takmam ben.."

"Gitmezsin, dedi, bırakmam seni.."

"Ben maymun iştahlının biriyim," dedim, "bakarsın usanırım senden, bırakım.."

"Ben bıktırtmam." dedi.

"Ne yaparsın?"

"Ne yapmak gerekirse.."

"Ben seni pek sevmiyorum da," dedim, "biraz hoşlanıyorum. o kadar.."

Doğruldu birden. Gözleri çakmak çakmak yanıverdi.

"Yalan!" dive bağırdı, "yalan söylüyorsun!"

"Neden yalan olsun." dedim. "doğrusu bu!"

"Yalan!" dive tekrarladı. Hem beni sevmesen.."

'Sevmesem.."

"Hiç, dedi. kalsın. vazgeçtim!"

"Sen delisin kız." dedim.

"Olsun, dedi, hoşuma gidiyor böylesi.."

"Ben parasız bir adamım ama.."

"Para da ne ki?"

"İsim de yok!"

"Bulursun.."

"Bulamazsam?"

"Ben bulurum.."

"E, ben senin ekmeğini mi yiyeceğim yani?"

"Benim herşeyim sensin! Sen benim ol da.."

"Sen delisin kız!" dedim.

"Olsun, dedi, böyle delilik güzel şey!"

"Aklını başına topla. dedim, bak sen güzelsin, baban zengin, yaşaman yerinde. Bir elin yağda, bir elin balda. Şimdi kolay geliyor sana.. Kazın ayağı öyle değil. Baban seni bana vermez."

"Kaçarım."

"Anladık be. kacarsın, aç kalırsın ama.. Yarım papuç kalırsın.. Bir basma entariyi zor bulursun.. Yazık olur!"

"Sen varsın ya!"

"Hay beni Allah kahretsin be!"

"Sus! Söyleme öyle.. Allah saklasın.."

"Bak kızım, iş öyle değil.. Yani senin bildiğin gibi de-

gil.. Son pişmanlık fayda vermez. Biraz sıkarsın dişini olur biter. Unutursun. Bu gidişin sonu yok. Seni zengin birine verirler. Yakışıklı, okumuş bir adam olur bu. Kıtlığı mı var? Yaşaman düzeninde olur. Sen sıkıntıya dayanamazsın.. Bu yaptığın iş değil senin."

"Maşallah," dedi, "iyi nasihat veriyorsun."

"Nasihat değil, dedim, gerçek bu.. Aklın başında değil senin.."

"Sen aldın.."

"Neye ben alacak mışım?"

Az daha sokuldu. Sesi kısıktı.

"Öp beni!" dedi.

Dayanamadım, öptüm.

"Sen güzel bir erkeksin!" dedi.

"Güzel bir erkeğim, anladık, yeter mi bu?"

"Bana yeter.."

"Yeter gibi geliyor. Değil işte.. Bir işe yaramaz, karın doyurmaz."

"Ben senin yanında acıkmam ki!"

"Ya ne yaparsın? Suratıma bakıp karnını mı doyursun?"

"Sen güzel bir erkeksin, dedi, yiğitsin!"

Güldüm:

"Ne yiğitliği kız! Ben korkak bir adamım. Beceriksizim. Korkağın biriyim. Ayyaşım. Küfürbazım. Hayin bir adamım. Nankörüm."

"Senin bu kıllı göğsüne başımı koymayı o kadar çok seviyorum ki.." dedi.

"Sonra ben akılsızın biriyim. Sonra ben.."

"Senin ellerin tam erkek eli, dedi, kocaman, çalışkan eller..."

"Sen beni dinlemiyorsun ama.."

"Dinliyorum, dinliyorum." dedi.

Gözlerimin içine bakıp, güldü. Saçlarımı okşadı.

"Babam vermezse beni sana.. Hiç korkma.. Kaçarız.."

"Rüzgâr çıktı, vakit de gecikti, haydi artık gidelim." dedim.

"Olmaz!" dedi yalvarırcasına.

"Peki ne olacak?"

"N'olur biraz daha oturalım..."

Kıyıda ak köpükler oynaşıyordu. Kadıköy-Haydarpaşa vapuru Sarayburnu'nun önünden geçiyordu. Ta ilerlerde balıkçı kayıkları vardı. Karpuz yüklü üç-beş mavnayı çeken römorkör, zorlama bir gürültü çıkarıyordu. Harem iskelesi'nde kimse yoktu. Salacak plâjından cıvıl cıvıl sesler geliyordu. Kız dayamış başını göğsüme, mırıl mırıl bir türkü söylüyordu. Memnunluğundan gittikçe gevşiyordu. Bir Yunus, vapurla yarışıyordu. Bir martı sürüsü Adalar'a doğru uçtu gitti.

MAHMUT ÖZAY

D E E E H . . . D E H !

Akşamın alacakaranlığı... Sofada, tahta çantamın üzerine yumulmuş, yarınki derslerime ait vazifeler yapıyordum. Sokak kapısı açıldı; babam, koltuğunun altında bir demet ot, "Gel kızım, gel yavrum!" diye bir ipe asılıyor, siyah bir hayvanı içeri sokmağa çalışıyordu. Nihayet muvaffak oldu; onu, dibinde su küpümüzün bulunduğu asmaya götürüp bağladı. Ben evvelâ bir keçi sandım, aşağıya inince baktım ki: "Aaa!.. Bu bir sıpaymış!.." Kulaklarını dikmiş, öyle duruyor, babamın, önüne koyduğu otlara dudağım bile sürmüyor.

"Bizim mi bu, baba?" dedim.

"Tabii bizim ya... Kimin olacak!. Henüz alışmadığı için ürküyor zavallı."

Yaklaştım, sırtını okşadım; tüyleri kadife gibiydi... Ama, titriyor, çekiniyor, kulaklarını kıstıkça kısıyordu. Bir tutam ot alarak ağzına götürdüm; etrafı açık kahve rengi, bir iki parmak genişliğinde halkalarla hareli iri gözleriyle tatlı tatlı bana baktı.

"Ye, kızım, ye!" dedim. Beni kırmak istemiyormuş gibi bir iki otu dudaklarına kıstırdı. Babam:

"Gördün mü? dedi, bak ne güzel anlaştınız!.. Sıpa mıpa ama o da çocuk... Seviverdi işte seni çabucak!"

Bizim, avluda böyle konuştuğumuzu işiten annem; kolları sıvalı, mutfağın kapısında göründü:

"Ne oluyor orda kuzum, akşam akşam?.. Ne yapıyorsunuz siz?"

"Anne, dedim, bak!.. Babam küçük bir sıpa almış!"

"Sıpa mı?.. Ne sıpası?"

"Sıpa, işte anne!.. Bayağı sıpa!"

Önünden çekilerek gösterdim. Annem hiddetli hiddetli. (Zaten ne zaman hiddetsizdir ki!):

"Âlâ, dedi, anasını neden bırakmış acaba?.. Biz nasıl olsa bir buçuk odaya sığışıyoruz.. Avuç içi kadar avlu da onlara yeterdi!"

Yemekte babam meseleyi uzun uzun anlattı:

"Çok aziz bir köylü ahbabınınmış bu sıpa. İki buçuk aylıkmış henüz; devlet damızlığından alınma bir yavru... Cinsmiş yani, cins!.. Bunların da anası babası, doğumu kaydedilirmiş defterlere; bizler gibi. Fakat hayvancağız bir kaza geçirmiş; sol ön ayağı kaval kemiğinden kırılmış. Tutmuş bizim ahbap, yavruyu bir arabaya koymuş, getirmiş şehre.. göstermiş devlet baytarına. Bir hayli paylamış, bakamadı diye, tekdir etmiş kendisini baytar. Sonra kırık ayağı evirmiş çevirmiş, baş sallamış:

"Fena, çok fena demiş.. Oluur, belki kaynar bu kemikler ama, çok itinalı bakmak, âdeta kucaktan indirmemek lâzım!" Avrupadaki hayvan hastaneleri olsaymış, bakılır, tedavi edilirmiş... Ama bizde?..

"İyisi mi, demiş, vurursun sen bunun tam alnının orta yerine bir varyoz, hem onu kurtarırsın azaptan hem kendini."

Baştan savmış bizim anlıyacağımız!.. Ama, kıyamamış babamın ahbabı... Nasıl kıysın?.. Yavru işte, bu da bir yavru!.. Bu da can taşıyor!.. Koymuş yine arabaya, çekmiş Hacışehlerin hanına. Anlatır dururmuş baytarın dediklerini etrafında toplananlara hayıflı hayıflı... Nalbant Fomak Yusuf, dinlemiş, dinlemiş de:

"Hadi more, demiş, birak sen baytar maytar... hayvan hastanesi, mayvan hastanesi!.. Sarayım ben o ayağı... al, götür sen köye, bağla ahıra... Bir ay sonra kaynamazsa bu ayak... Nah, keserim ben bu bıyıkları!.. Kaç tane sardık, kaç!.."

Köylü, ümitsiz ve kararsızmış. İşte bu sırada babam:

"Satar mısın Ahmet, sen bu sıpayı bana?.." demiş.

"Ne satması yahu?.." demiş o da, "Eğer öldürmezsen, bakabilirsen... al, götür... senin olsun! Sarsın Yusuf usta ayağını da."

"Demek sen de aldın, getirdin ha? dedi annem, ayol biz memuruz, çift çubuk, tarla tapan sahibi değiliz ki!.."

Babam gülümsüyordu. Sonları (büved) le, (şeved) le biten, anlamadığımız bazı ölçülü sözler söyledi. (Hafız) dedi, kimin hafızıysa... "Mevlâna" dedi; ruhla, ıstırapla, merhametle, yaratanla, yaratıkla ilgili bir konuşma yaptı. Annem:

"Oldu, oldu, dedi, anladık... Sen anlaşılan o hana varmadan biraz çakıştırmışsın efendi... Nutkun çözülmüş takarım!"

Ablam sofrayı kaldırırken kendi kendine söylendi:

"Avluda her gün eşek boku süpüremem ben!" Babam duymadı, ben:

"Onun otuna, suyuna bakarım, baba!" dedim.

Ablam kızdı, sofra bezini toplayıp götürürken mahsus yanımdan geçti; bana ters ters baktı:

"Eşek çobanı, dedi, sen derslerine bakma da... Onu soracaklar çünkü senden hocalar!"

Dişlerimi sıktım.

★

Onunla candan ve yakından sadece babamla ben alâkadar oluyorduk. Ben sabahleyin kalkar kalkmaz doğru onun yanına koşuyor: okşuyor, öpüyor, seviyor, burnumu burnuna sürtüyordum. Gübrelerini, fışkılarını bir çalı süpürgesiyle topluyor, kulpsuz büyük bir eski sepete doldurarak üç, dört ev ötemizdeki Rum kilisesinin yanındaki arsaya atıyordum. Ablam, benim bu, faaliyetime hep burun kıvırır dururdu; hissederdim ki yine içinden, "Eşşek çobanı!" demektedir. İnat etti sözünde, sıpa eve geldikten sonra, yemin ederim ki bir kere bile avluyu süpürmedi. Kim bilir, yanından gelip geçerken hayvancağıza tekmeyle vuruyordu belki de.

Babam her akşam eve bir demet otla geliyordu; bazan yeşil, arpa, bazan yonca, bazan ayrık. Ve hemen bir tutam onun önüne koyup, "kızımlı, yavrumlu" konuşmalara başlardı. Kırık ayağı için de katranlı, ziftli, ağır kokulu ilâçlar getirmişti: iki günde bir, sıcak su ile, yassı söğüt tahtalarına sarılmış olan ayağı temizler ve bu ilâçlardan sürerken annem, ya yine mutfak kapısından, yahut sofanın trabzanlarından mırıldanarak iğnelemelerine başlardı:

"Töbeler olsun benim ayağıma bir şey olsa böyle bakmaz bu adam!.. Yoncasından, hasılından getirir, döker topal sıpanın önüne de, kendi sofrasına bir soğukluk getireyim, demez!.."

Hoş, soframızdan mevsimine göre meyva eksik olmazdı ama, o böyle söylerdi işte: aksilik!.. Velhasıl, işte böylece, bu topal sıpa; ilk günlerde -hiç eksik olmıyan dertlerin üstüne- bizim evde enikonu bir huzursuzluk mevzuu olmuştu.

Babam bir tatil günü tuttu. bizim evin avluya bakan bodrum penceresini yıktı; genişletti, uzattı, küçük bir kapı ha-

line soktu. Sonra yeri de başımız tavana değmiyecek kadar kazdı; toprakları hep ben o kulpsuz gübre sepet ile götürüp kilisenin yanındaki arsaya döktüm. Akşama kadar böyle çalıştık. Kırık tuğlalardan, yassı taşlardan ufak bir set de yaptık, onun üzerine eski bir limon sandığı yerleştirip tesbit ettik.

"Oldu mu senin sıpaya bir ahır? dedi babam, işte yemliği de!.. Haydi, çek getir, bağla!.."

"Temizle şimdi avlunu abla, dedim içimden, ister asma dibine fesleğen dik... İster boydan boya karanfil saksıları diz kenarlara!"

Bütün bu işler olup bittikten bir ay sonra, bir gün babam nalbant Pomak Yusuf ustayı eve getirdi. Adamı sıpanın ayağına baktı :söğüt tahtalarını çözdü, sıcak sabunlu su ile bir temiz yıkadı, sıvazladı, yukardan aşağıya.

"Hımm, dedi babama, Hasan efendi, dediğim gibidir... kemik, kaynamasına kaynamış ama, sakat kalmış hayvan!.. Bastırmamak lâzımdı hiç cünkü... Bak görür müsün ters kaynamayı?.. Şişliği görür müsün?.. Bağlamak, sarmak istemez hiç... yürütesiniz gayri yavaş yavaş!"

Artık aksamları okuldan çıkınca sokaklarda eğlenmiyor, çanta döğüstürmüyor, kaydırak, gazoz şisesi kapağı, cigara kutusu kapağı oyunları falan oynamıyor, doğru eve koşuyordum. Ben daha sokak kapısını açar acmaz seninki, kimin geldiğini anlar, kesik kesik iç çeker ama hic anırmazdı; hesbelli annemden, ablamdan korkar, çekinirdi zavallı!.. Ben, çantamı merdiven üstüne bırakır, hemen koşardım ahıra O zaman pek sevinirdi: kulaklarını kısar, başını sallar: ben onun boynunu tanışlarken o da ince dudaklariyle -sanki ısıracakmış gibi- elimi kolumu tutu tutuverirdi!.. "Hadi, hadi... anladım, derdim, gel bakalım!" Yularını çözer, yedeğime alır, dısarıya çıkarırdım. Aman bu yular ne güzeldi!.. Yanak ipleri kırmızı bezler, mavi boncuklarla süslüydü. Çıkar, gezerdik Rum kilisesinin mezarlığı taraflarında. Bir defasında, ihtiyar mezarlık bekçisi:

"Vre, dedi, çok güzel senin bu gaydora... Ama, kirlimiş ayak kavmeni!.. Ben ot verevim sende, yesin bu icin!.. Vermem artık arabaci Ahmet... Her aksam gel sen burda, olur?"

Mezarların üstlerinden temizlediği bir kucak ot getirdi, aldım. Ama içime bir şüphe girdi: "Gâvur ölülerinin üstünde

biten otları Müslüman eşekleri yerse günah olur mu?" diye. Eve gelince babama sordum:

"Gâvurluk, Müslümanlık toprağın üstündedir; bizim icadımızdır, hey oğul, dedi; toprağın altına girince ne Gâvurluk kalır, ne Müslümanlık!.. Hep kavgaların bir başı da bu ya!.."

Yine "âmed" li, "mera" lı, "büved" li, "şeved" li uzun uzun, anlamadığım sözler söyledi. Annem dayanamadı:

"Ha koca farmason ha, dedi, benzet onu da kendine... Benzet!"

Babam cevap vermedi; gülümsedi, başını salladı. O, zaten hep böyleydi; ne üzerine olursa olsun evde hiç münakaşa yapmaz, hiç mi hiç sert konuşmazdı. Annem, "Şu yok, bu yok... Şundan şu kadar, bundan bu kadar!" diye her ev kadını gibi ihtiyaç listelerini sinirli sinirli sayıp döktükçe: "Olur hanım, olur... derdi, alırız, hepsini alırız... -ve eklerdi tabii- yavaş yavaş!"

★

Belki eskiden de öyleydi ama ben pek farkında değildim; bu topal sıpa yüzünden bizim aile ayan beyan iki müsavi grupa ayrılmıştı: Babamla ben, annemle ablam. Ve tabii, reis babam olduğu için, en'nde sonunda bütün münakaşalar bizim tarafın galibiyetiyle biterdi. Onun için, annemle ablamın mukâlefeti bana vız gelirdi!.. Bir gün ablam bana çıkışacak oldu:

"Dersler ne oluyor, dedi, dersler? Mektepten çıkınca fırlatıp atıyorsun çantayı! Varsa sıpa, yoksa sıpa... Hiç kitap, defter açtığın yok!"

"Mektepte açıyorum onları ben." dedim.

"Mektepte aç... Aç da bakalım ne olur halin?"

"Ne olur?"

"Sınıfta kalırsın!"

"Sen demişsin onu! Hem kalırsam kalayım; senin ne üstüne vazife?"

"Tüh utanmaz tembel! Tapıcının oğlu gibi avaralaştın.., Bak Malmüdürünün Cudi ye. Sınıfın birincisi olmuş... Olur tabii!.."

"Ben birinci olmak istemiyorum ki..."

"Eşşek çobanı olmak istiyorsun, demek!.. Ol bakalım!"

Kızdım, dişlerimi gıcırdattım; "Sensin eşek!" dedim, elimden gelse, gücüm yetse üzerine atılır, saçım başım yolardım. Ama, o, benden çok büyüktü; koca gelinlik kızdı. Hattâ bir jandarma çavuşu ile nişanlıydı bile. Arada sırada rastladıkça bana para falan da verirdi, fakat hiç sevmezdim o şangır şungur koca çizmeli herifi. Hele onun, ileride karısı olacak olan ablamla aramızda geçen bu münakaşadan sonra hiç sevmiyeceğim muhakkaktı. Kapıyı şiddetle vurup sokağa çıktım; doğru Cudi'lerin evi tarafına. Eğer karşıma çıkarsa ondan alacaktım öcümü; gösterecektim ona geçen günkü gibi! O gün bizim komşu çilingirin Ziya ile sıpayı yine Rum mezarlığına doğru götürürken alay etmek istemişti bizimle:

"Heee... Eşşek çobanları!.. Şey edeceksiniz değil mi sıpayı?" demişti de tepem atmıştı; "Tut ulan Ziya, demiştim, şunu" sıpanın yularını Ziya'ya bırakarak yakalamıştım keratanın yakasından; vermiştim yumruğu, vermiştim yumruğu... Yapıştırmıştım tokatları!.. Tabiî ertesi günü mektepte şikâyet; hem de Başmuallime. Hoca yapıştı kulağıma, sordu ne diye dövdüğümü. Baştan sona anlattım; bir taraftan da göz yaşlarımı tutamadım, ağlamağa başladım... O, "şey etmek" sözünü söylememiştim ama, "Eşek çobanı" sözünü kendim için tekrar etmek onuruma dokunmuştu. Hoca, kulağımı bıraktı, Cudi'ye sert sert:

"Ne demekmiş, dedi, eşek çobanı? İnsan kendi hayvanını otlatırsa ayıp mı? Şerefinden mi kaybeder? Hem, çobanlık, şerefsizlik mi? Namussuzluk, hırsızlık mı?"

Ha şimdi şaklatacak tokadı, ha şimdi... diye bekledim, vurmadı; ihtimal benim attıklarımı kâfi görmüştü.

"Hadi bakalım, dedi, duymıyayım bir daha böyle münasebetsiz sözler söylediğini!.."

Cudi'nin suratı, dövülmüşten beter, kıpkırmızı olmuştu. Bana da:

"Sen de öyle her söz için tokada, yumruğa kalkışma; gücüm yetiyor diye... Şikâyet edecek yer mi yok... kimse mi yok?.. Annesine, babasına şikâyet et! Gel, bana söyle, efendim!.. Herkes kendi hakkını kendi almağa kalkarsa ne olur bu dünyanın hali? Mahkemeler niçin kurulmuş yani?

Neyse, bizi tokalaştırdı, sözde barıştık. Ama yüzünü göresim yok keratanın... O günden bugüne soğudum gitti.

Kırk şu kadar çocuktuk sınıfta... Kimin daha akıllı, da-

ha zeki olduğunu pek bilemem; fakat Cudi sınıfın resmen birincisiydi. Bizden çok mu çalışırdı?. İyi mi çalışırdı? Onu da bilemem; yalnız "evet efendim" li, "hayır efendim" li, "rica ederim" li konuşmasını pek güzel beceriyordu. Sonra, üstü başı, çantası, kitapları, defterleri tertemizdi... Kutu kutu boyalı kalemleri, pergelleri, cetvelleri vardı. Bazan sergi gibi çıkarır yayardı sıranın üstüne de imrenirdik! Vazife kâğıtlarının etrafını renk renk çiçeklerle süslerdi. Bunları, çokluk Perihan ablasının yaptığım söylerdi çocuklar... Gördüklerinden değil, kıskançlıklarındandı; neme lâzım, it mit, oğlanın bu gibi işlere eli yatkındı doğrusu.

Bizim, öteki çocukların çoğu ise yarım bir pabuçla, eski bir terlik veya nalınla gelirdi mektebe. Defterler, kitaplar kapsız, buruş buruştu; etiket falan hak getire! Fakir fukara çocukları, muhacir çocukları... Nerden bulsunlar öyle cici bici şeyleri? Kaldı ki, harb zamanında geçiyordu bu anlattıklarım; herkes yiyecek bir lokma ekmeği güç buluyordu, yarının ne olacağı bilinmezdi. Benim gibi birkaç küçük memur çocuğu, Cudi'den hiç de aşağı değildik; hele hesapta, okumayazmada atbaşı gidiyorduk. Öteki derslerin çoğu kıvır zıvırdı doğrusu!.. Hocalar bile sırası geldikçe; "Sen hesaba, okuma-yazmaya dikkat et... Ötekilerin temeli bunlara dayanır!" demezler miydi?.. Resim-elişi, para işi... fakiriz, dedik, malûm. Müzikte biz de kusursuz şarkı söylüyorduk, fakat Cudi'nin mandolini vardı... Hoca ona ayrı dersler verirdi. Hani ablama; "Kalırsam kalırım sınıfta... Senin ne üstüne vazife?" demiştim ya, doğru değildi; sınıfta kalmıyacağımı bal gibi biliyorum... Herkes bilmez mi kendi kıratını...

★

Bizim sıpa serpilip gelişti birkaç ay içinde; görenler hep iki üç yaşında eşek sanıyorlardı... Eee, tabiî; cins hayvandı ya... Artık Rum mezarlığından çok ötelere, bahçe aralarına kadar gidiyorduk. Kıyılardan topladığım ayrıkları, mezarlık bekçisi ihtiyar Rumun verdiği otları doldurmak için küçük bir heybe de atıyordum sırtına; yiyeceğini kendi taşıyordu. Bir iki tecrübeden sonra üstüne de biner oldum; hiç aksilik göstermedi... Huyu ile de cinsti, yumuşaktı! Hani o "eşek inadı" dedikleri şeyi ben görmedim onda.

O yaz babam, şehrin hemen kenarında küçük bir bağ kiralamıştı. Yerli halkın çoğu, yaz gelince, bağlarına, bahçelerine göçerlerdi. Ama, bizim göçmemize, imkânı yok, annem razı olmadı:

"Neymiş o, dedi, çingene gibi kur bir çardak... bağa göç!.. İstemem ben öyle şey... Madem tuttun, tut... Gidersin, toplarsın, getirirsin üzümünü... yeriz âfiyetle!"

Hoşuma gitmedi bu sözler; içimde bir burukluk hissettim. Babam, belli ki onun aksiliğini hesaba katarak bağı bu kadar yakın yerde tutmuştu.

Koca yaz, gittim geldim sıpayla bağa. Biraz peynir veya zeytin-ekmek de götürüyor, öğle yemeklerimi büyük bir söğüt ağacının gölgesinde yiyordum. Bir arkadaşımdan aldığım -ağabeyinin çocukluğundan kalma-bir eski resimli mecmua cildi beni yalnızlıktan kurtarmağa yetiyordu. Sıpayı -artık, eşek desek de olur; zaten palanımsı bir semer de yaptırılmıştı kendisine- bol otlu bir yere uzunca bir iple bağladım mı, yan geliyordum söğüdün altında akşama kadar. Akşam üstü daireden çıkınca babam da gelirdi; el testeresiyle bir heybe ot biçer, bir küçük sepet de üzüm keser, eve dönerdik .

Bir gün yine ben söğüt altına uzanmış, mecmuamı karıştırırken, ihtiyar bir kadın çıkageldi. Bağ komşumuzmuş; kimin nesi olduğumuzu, anamı, babamı, başka kardeşlerim olup olmadığını uzun uzun sordu.

"Neye bağa göçmediniz ya oğlum?" dedi.

"Biraz rahatsızdır annem de!" dedim.

"Vah, yazık... Geçmiş olsun!" dedi, selâm gönderdi. Ayrılırken:

"Sıkılırsan atlayıver kıyıdan öteye, e mi yavrum!.. İşte bu bizim bahçe. Mustafaynan, Alihsannan oynarsınız... Onlar da senin gibi! Torunlarım benim."

Ben, kıyıdan atlayıp ihtiyar komşu ninelerin bahçesine geçmek lüzumunu duymadan Mustafa ile Ali İhsan hemen ertesi gün bana geldiler. Mustafa ben akrandı, Ali İhsan bir iki yaş daha küçük. Çabuk anlaştık; mecmuanın sayfalarını üçümüz birlikte hararetle karıştırdık; güldük katıla katıla o karikatürlere, fıkralara!.. Bizim sıpanın otunu da, babam gelmeden, birlikte toplayıp heybeye bastık... Sıpayı çözdük, kuyudan suladık. Ali İhsan baktı baktı da:

"Yazzık be," dedi, topalmış bu ya!... Sonra ilâve etti: "Ama pek kadın şey!"

"Kadın şey" tâbirinin onlarca "güzel şey" demek olduğunu babamdan öğrendim ve ondan sonra artık "Topal Kadın" kaldı aramızda sıpanın adı. "Gelsin Topal Kadın... Gitsin Topal Kadın! Topal Kadın şöyle, Topal Kadın böyle" der olduk.

Yaz bitti, güz geldi nihayet!.. Keşke daha uzun sürseydi bu yaz!.. Ben memnundum hayatımdan, Topal Kadın memnun, Mustafa memnun, Ali İhsan memnundu!.. Eylül ortalarına doğru bir gün, bağda ne varsa bütün üzümleri kestik; Musafa ile Ali İhsan da bize yardım ettiler; güzel çocuklar, iyi çocuklar, iş canlısı çocuklardı. Topal Kadınla ben iki sefer yaptım, götürdüm üzümleri. Son defa olarak yine ot yolup biçtik beraber, heybeye bastık ve: Bağa elveda!.. O güzel, o temiz çocuklara da... Ali İhsan'ı yol kuyusuna kadar Topal Kadına bindirdik. Oradan birbirimizden ayrılırken Mustafa, babama:

"Gelecek yaz yine tutun be amca, bu bağı, dedi, bize komşu... Ne güzel!"

★

Mektepler açılmıştı; benim kitap, defter, kalem, kâğıt derdim vardı. Kışa girecektik; evin neye neye ihtiyacı yoktu ki... Hem, ablamın düğünü de yaklaşıyordu galiba!.. Halbuki bir akşam babam, hiç hoşa gitmiyen bir haber verdi sofrada: İşinden ayrılmış... Daha doğrusu ayırmışlar!.. Fazla konuşmadı, izahat vermedi. Tıs kesildik hep... Ama, benim beynimde bir dünya döndü:

Babası hapse girmiş arkadaşlarım vardı... Kaç defa beraber yemek götürmüş, temiz çamaşır bohçalarını kirlilerle değiştirmiştik. Demir parmaklıklar arasından arkadaşlarımın yanaklarını sıkan: "Hadi, selâm söyle annene... Derslerine çalış oğlum, iyi ol hep!' diyen bu soluk benizli, mahzun bakışlı adamların nedense, aslında suçsuz olduklarına, daha doğrusu çaresiz kalıp da suç işlediklerine inanmış gibiydi içim. Sakın benim babam da?.. Ooof! Nasıl olur bu? Bir damla uyku girmedi o gece gözüme. Kalkayım, sorayım dedim:

"Hapse atacaklar mı seni de baba? Çaldın mı baba, devlet malından? Bizim için mi çaldın? Benim için mi? Keşke aç kalıp da ölseydik baba! Hem ben çalışamaz mıydım? Çırak olurdum bir yere... Çıkarırdım ekmeğimi... Yok mu çıkaranlar? Ah baba... Ah babam, ah... ah!"

Biliyordum; o da uyumuyordu. Fakat kalkıp soramadım; bir sağa, bir sola döndüm durdum yatakta.

Ertesi gün, kucağında bir sürü paketle geldi babam, dışardan. Heybeyi istedi getirdik. Bir gözüne bu paketleri itina ile yerleştirdi, öteki göze de Topal Kadın için üç avuç arpa koydu. Annem, ben., ablam sessiz ve hareketsiz başında duruyorduk. Anneme: bir bohçaya biraz peynir, ekmek, zeytin, iki baş soğan koymasını söyledi. Kendi azığını da arpa koyduğu göze yerleştirdi; kalktı, ellerini -oldu bitti mânasınabirbirine sürtüp silkerek:

"Haydi, dedi, çekin bizim topalı!.. Köy pazarlarına gideceğim... Makara, iplik, iğne, düğme, şu bu satacağım... Aç kalacak değiliz ya, Düyunu Umumiye Kantar Kâtipliğinden çıktık diye!"

Eşeği çektik, semerledik, heybeyi attık.

"Bismillah, dedi kapıyı açtı, ben yarın akşama gelirim... Hoşça kalın.'"

Yürüdüler. Köşe başını dönünceye kadar kapıdan ayrılmadık. Derin bir göğüs geçirdi annem; bir şeyler nurıldandı, hayır mı, şer mi?.. İyice anlıyamadım fakat, ilk defadır ki kızgın değil, hüzünlü gibiydi babama karşı. Kapıyı yavaşça kapadık.

★

Denemeler iyi sonuç vermişti; babam işine hararetle devam ediyordu. Haftada üç gün, yakın köy ve kasaba pazarlarına gidiyor, her seferinde daha memnun, daha ümitli dönüyordu. Yağdan, peynirden, yumurtadan, ceviz, kestane, üzüm, incir gibi yemişlerden yana darlık çektiğimiz olmuyordu; babam köyle den ucuz ucuz temin ediyordu bunları. Eskisinden daha iyi gibiydik sanırım. Bir zaman sonra babam işi artırdı; artık eşeğe iki sandık yükliyerek pazarlara gitmeğe başladı. Küçük bir tuhafiyeci dükkânını dolduracak kadar, her cinsten mal vardı bu sandıklarda.

"Eh, diyordu, kırk beşinden sonra başladık bu saza biz ama, sesi pekde fena çıkmıyor!."

Farkındaydım; iyi çıkıyordu, iyi!.. Annemin dırdırları bayağıdan kesilmişti... Ablam da çeyiz noksanlarını tamamlamış gibiydi.. Topal Kadının arpasına, suyuna, timarına yine ben bakıyor, fışkıları yine ben süpürüp kaldırıyordum ama, hiç değilse burun kıvırmaz olmuşlardı.

Bir iki sene sonra, çarşı içinde pekâlâ bizim da küçük bir tabelâ: "Ucuzluk Tuhafiye Mağazası... Hasan Basri" ne güzel!.. Hem neden olmasındı?.. Alanyalı Hamdi Efendilerin, Aksekili Molla Ahmetlerin vaktiyle küçük işportacılıkla, pazar sergiciliğiyle işe başladıklarını şehirde bilmiyen mi vardı?.. Şimdi halbuki en büyük tüccar onlar. Ümitlerimiz bol, hayallerimiz genişti. Kendi hesabıma, ileride birşeyler olabileceğini düşünüyordum.

Fakat! Evet, öyle bir "acı fakat" hançer gibi girdi araya ki... Yalnız bizim küçük ailemizin ümitleri, hayalleri değil, her şey alt üst oldu, darmadağın oldu bütün şehirde; pek uzağımızda olmıyan cephe bozulmuştu!.. Düşman geliyordu, düşman. Ezberlediğim o yumruk yumruk kahramanlık şiirleri bilmem hangi harbde hangi çocuğun yaptığı fedakârlığa dair hikâyeler silinip kayboluvermişti aklımdan... Pusmuş, küçülüvermiştim birdenbire.

Kadın, erkek, çoluk çocuk bir matem uğultusu içinde, vasıtalı, vasıtasız kaçıyordu. Bir mahşerdi. "Geliyor!.. Geliyor!.. Düşman geliyor!"

Annem, ablam, ben titreşip duruyorduk; babam o gün bir köy pazarındaydı. "Düşman geliyor, düşman!.." Evimizin önünden yalınayak başı kabak, tanıdık, tanımadık, elleri bohçalı, kilimli, seccadeli aileler geçiyordu inilti halinde. Ya biz?.. Ne olacaktık biz?.. Derslerde hocaların anlattıkları düşman askerlerinin saçlarından sürüdüğü kadınlar, süngü uçlarına taktığı çocuklar, dipçikle parçalanıp ezilmiş başlar canlanıyordu gözümün önünde.

Annemle ablam çarşaflanmışlardı, kapı önünde bekleşiyorduk... Küçük bir sepet, üstünde bir seccade. Son kafilelere kadar gelmezse babam, biz de katılıverecektik sele. Ama, işte nihayet çıktı geldi: "Ne olacağız?.. Ne olacağız?.." diye ağlaşmağa başladık hep birden.

"Çekin, dedi, eşeği içeriye!" Çektik.

"İndirin, dedi, sandıkları!" İndirdik.

Sofaya çıkan merdivenin basamağına oturup bir cigara yaktı; derin derin çekti birkaç nefes.

"Evet, biliyorum... düşman geliyor!.. Ama en az on saatte daha buraya giremez... Oradan bir yorgan al, dedi anneme, bir de kilim... Bir tencere... Nohut, fasulye, bulgur... ne varsa koy içine!.. Kabında pişirir, kapağında yeriz." Ablama döndü:

"Kızım, dedi, sen de gelinliklerini koy heybeye... en sevdiklerini! Arasına bizim için de birkaç çamaşır yerleştir." Sonra bana da:

"Haydi, kurula eşeğinin terini, dedi, biraz da arpa yedir... Büzülüp durma öyle!.."

Evimize ilk geldiği gün gibi gezdirdim elimi -gebre ile- Topal Kadının sırtında. Yem torbasını takarken yine burnumu burnuna değdirdim. Daima dik ve güzel kulaklarını daha çok bir muhabbetle sıktım bu defa... O da bana uzun kirpikli koca gözleriyle yine dostça baktı! Ve yükledik bütün hazırlananları Topal Kadına.

"Haydi, dedi, babam, çek!.."

"Nereye gidiyoruz baba?.."

"Neyin gitmesi be oğlum?.. Kaçıyoruz işte, kaçıyoruz!"

"Nereye baba?.."

"İşte şu dağlara!.." dedi, parmağiyle başları duman duman olan Madran'ı Karancalı'yı gösteriyordu. Çektim hayvanın çılbırım:

"Deeeh, Topal Kadın, deh!.."

TEKTAŞ AĞAOĞLU

YAĞMUR YAĞDIKTAN SONRA

Oturduğu yerde ellerini ceplerine daldırıp, paltosunun içine mümkün olduğu kadar gömüldü. Ağrıyan, darmadağınık başının içine öyleee paltosuyla beraber, bütün dünyayla beraber girmiş, gömülmüş gibi sandalyenin üzerinde yığıldı kaldı. Bir anda nerede, hangi şehirde, şehrin neresinde olduğunu unutmuştu. Ayak parmaklarını her oynatışında aralarını doldurmuş ıslaklığın farkına varıyordu. Ne gördüğünün pek farkında olmadan karşısındaki pejmurde kıyafetli ihtiyara baktı. Ateşi vardı. Bütün vücudu kısa fasılalarla birbiri ardısıra gelip giden ürpermeler içinde yüzmekteydi. Ciddî surette hastalanmak üzere olduğunu seziyordu. Kahvesi şekersizdi. Neden şekersizdi kahvesi? Bilmiyordu. Şekerli olmasını da istemiyordu cam kahvesinin. Bir aralık başını yavaşça kollarının üzerine koyacakken gözleri birden ihtiyar adamın masanın üzerinde duran kocaman, hareketsiz ellerine takıldı. Adamın ellerinin üstünde kalın, dışarı çıkık damarları gözüküyordu sıra sıra. Yeni sürülmüş ve sonra kızgın güneşin altında birdenbire kavrulup kalmış bir tarlanın çizgileri gibi.. Koyu damarların etrafında bu eller bembeyaz ve cansız, çok uzaktaydılar... Kalın ve ağır, buruşmuş, üstüste yığılmış göz kapakları altında adamın gözleri derinlere sokulmuşlardı. Yüzünün derisi gözleri etrafında buruş buruş olmuş, kocaman, etli burnunun iki yanından aşağıya, ağzına doğru sarkmıştı. Ağzı uzun, siyah bir sakal ve bıyık yığını arasında gözden kayboluyordu. Üzerindeki elbiseler ihtiyarın yırtık pırtık, yamalar, söküklerle kaplıydı. Nasıl oldu da bunu aldılar buraya, diye bir an düşündü kendi kendine. Çizik çizik geniş bir alnı, onun gerisinde kir ve yağdan beyaz rengini kaybetmiş uzun, karmakarışık saçları vardı. Üstelik ayakları dibinde kendisi gibi ihtiyar mı ihtiyar, uyuz bir köpek kocaman başını incecik bacaklarının üzerine koymuş, kapalı gözlerinin üzerinde tüyleri dökülmüş kaşları suratına fevkalâde acıklı bir ifade vererek çatılmış, kendinden geçmiş bir halde seril-

miş kalmıştı. Uzun kulakları, biri biraz daha yukarıda, biri biraz daha aşağıda, cansız, yumuşak, bütün ağırlıklariyle başının iki yanına düşmüşlerdi.

Tekrar ihtiyara baktı. İhtiyar adamın derin göz çukurları içerisinde saklı renksiz gözlerinde sabit, donmuş, bıçak gibi sert ve keskin bir ışık vardı. Sonra başı kollarının üzerine bir taş gibi, bir apartman gibi düştü kaldı. Kemiklerinin ezilip toz olmadığına hayret etti. Kollarının ıslaklığını ateş gibi yanan alnında hissetti. Sıcak, ateş gibi nefesi yarı ıslak ellerinin üstünü okşadı. Kolları, bacakları ve göğsü keskin bir ateş dalgası altında, bir derece daha uyuştular. Birden kadının yüzü gözünün önüne geldi. İleri doğru çıkık elmacık kemikleriyle gözleri pabuçlarının kenarlarındaki sarı çizgiler... Dışarda yağmurla beraber soğuk bir rüzgâr vardı. Saçları uzamıştı ne zamandanberi, ve saçları ıslanmıştı. Kaç gündür nasıl yağmur yağsın istiyordu! Yağmur! diyordu, beyaz çay fincanı içerisindeki sütlü kahveye, sütlü kahvenin rengine, dışarının, ıslak, çamurlu sokakların, kaldırımların rengine dalıp. Bardaktan boşanırcasına bir yağsa yağmur! İçiçe girmiş, içiçe dolmuş bu sıkıcı, boğucu havanın kasvetini yırtıp bir yağsa, oraya buraya sokulmuş kalmış, yollara, evlere, yüzlere, ellere, yapraklara yapışmış, bulaşmış, bütün bu toz ve çamur artıklarını, şehrin bu insanı takatsiz ve sefil koyup bırakan kokmuş havasını, bu pislik, bu sefillik birikintilerini, hepsini, hep hepsini berrak selinin önüne katıp havayı, taşı, toprağı, elleri, suratları herşeyi temizliyerekten bütün şiddetiyle kudretiyle, bütün rahmetiyle bir yağsa şu yağmur. Bütün istediğim bu. Gerisi beynimin sol köşesini, sol gözümün tam arkasını kemiren, kurcalayan, tırmıklayan bu baş ağrısı... bu koca şehir... Yağmur! Ah bir yağmur! Halbuki sütlü kahve isteyince şaşırmış kalmıştı garson. Bön bön yüzüne bakmıştı. Gözleri kocaman kocamandı. Gözlerinin kirli akını görmüştü. Sütlü kahve istiyorum demişti. Başım ağrıyor... başım ağrıyor! Beynimin bu sol köşesi. Yanındaki iskemlenin üzerinde ihtiyar adamın şapkasını aramıştı. Ne olmuştu? İşte yağmur yağmıştı. Ne olmuştu? İşte serseri, âvare, yağmurun altında, pis sokaklarda dolaşmıştı. Üstü başı sırsıklam olmuştu. Altı delik ayakkabılarının içerisinde çorapları suya batmıştı. İşte yağmur! diye düşünmüştü o zaman. İşte ben! diye düşünüyordu... Ve etrafım. Etrafımda ne-

ler var? Yeni açmış taptaze bir çiçek, üzerine düşen yağmur taneleri altında tir tir titriyor; yaprakları dökülmüş çıplak bir ağacın dalları; biribirlerine sokulan, biribirlerine yaslanan sıra sıra evler; kapılar; pencereler; "insafa bıkkınlık veren sonu gelmez bir münakaşaya paralel" uzanıp duran ıslak yollar, asfalt yollar; otomobiller; otobüsler; paltolarına sarılmış, yağmurluklarına sarılmış, oradan oraya acele acele koşuşup duran insanlar; yüzler; başka eller; yüzler, yüzler; başka ayaklar... hepsinin üstünde, hepsinin gerisinde, hepsinin berisinde hepsinin zihnimdeki tesirine tesir eden bu bu... bu gözümün arkasındaki ağrı...

Başını kaldırdı. Önündeki fincandan bir yudum kahve aldı. Şekersiz mayiin acı, buruk lezzeti bütün içine yayıldı. Elinde tuttuğu fincana bakarken, ağzına aldığı kahveyi yutmak için sarfettiği gayretin ve boğazının mekanik hareketinin bütün kollarında ve bacaklarında âdeta yerleşip kaldığım hissetti. Gözümün arkasındaki bu ağrı, bu...

Bir zamanlar, birkaç gün evvel, üç gün, dört gün, dört sene, kaç gün evvel farkında değildi, bir zaman (hâdiseler ve ruhî halleri zaman ve mekân içerisinde hep biribirine karışmıştı. Şiddetli ateşin tesiri altında birçok bakımlardan zihni belâgatinin tuhaf bir şekilde artmış olmasına rağmen, hangisinin daha evvel, hangisinin daha sonra, nerede olduğunu ayırdedemiyordu,) başında ağrı yoktu ve hoşuna gidiyordu dışardaki bulutlu ve kasvetli hava. Yağmur yağmıyordu. Uzun zamandır yağmur yağmamıştı. Esmer, gri renkleri seviyor, serin havanın ciğerlerini doldurmasından büyük bir haz duyuyordu. Ha! Ha! Tabii. Etrafında diğer insanlarla beraber kalabalığın ortasında dar sokaklardan geçip kirli, rengi solmuş evlerin duvarları dibinde yürürken, içinde o sevinç, o neşe, o haz yok muydu? O anda var olmanın ve o anda var olduğunu bilmenin huzuru... Kaldırımın üzerinde o kirli beyaz renkte büyükçe köpeği yere boylu boyunca uzanmış, ön ayakları arasında tuttuğu bir kemik parçasını ısırmağa çalışırken gördüğü zaman... İşte, demişti kendi kendine, işte o orada, o köpek orada, kaldırımın üzerinde; ben buradayımı O kemiği ile meşgul, ben onu seyrediyorum. Ne olur yani? Şu gözümün önündeki manzara yetmez mi? Onun, benim.. bu ânın var oluşu... Şimdi, şu anda, dünü düşünmeden yarının ötesine geçmenin imkânı yok mu ki? Yahut yarının tehditle-

rini hiçe sayıp dünü geride bırakarak, dünü geride bırakmanın şevkiyle... Dün... Yarın... Halbuki işte bu imkân, şimdinin, bu ânın gerisinde saklı bu imkân burada, karşımda; penceremin altında. O pencerede, o köpeğin karşısında o imkânı yapan, yaratan bendim. Beni yaratan, beni yarattığı gibi tutacak olan bu imkândır... Bir kere elime geçirdikten sonra onu elimden kaçırmamağa bakmalıyım. O zaman... Ha! Ha! Ha! O zaman? İşte o zaman gerçekten kendi kendimi bulmuş olacağını, varlığımın mânasına ulaşmış olacağım, gerçekten hürriyete kavuşmuş olacağım. Dünün ve yarının haricinde... Ha! Ha! Ha!

İçinde o sevinç, o neşe, huzur oradan oraya dolaşıp durmuş, sokakların, insanlarla zaman zaman nasıl dolup boşaldıklarına dikkat etmişti. İnsanların arasında ağır ağır yürürken herbirinin yüzüne dikkatle, merak ve alâka ile bakmıştı. Onları sevdiğini, ne kadar çok sevdiğini, bütün hayatı boyunca ne kadar çok sevmiş olduğunu anlıyordu. Herbirinin önünde saatlerce durabilir, teker teker hayatlarının hikâyesini dinliyebilirdi. Sevgilerini, nefretlerini, sevinçlerini, korkularını, kederlerini, saadetlerini paylaşabilir, onlarla beraber en uzak, en önemsiz şeyleri gözünde kocaman büyüterek üzülür, hayıflanır, pişman olur, onlarla beraber (Oh! Kendini bütün bunlara muktedir hissediyordu) en ufak, en ehemmiyetsiz şeylerde neşe ve saadet, vesilesi, gurur ve asalet bulabilirdi. İnsanların da kendisini reddetmiyeceklerini, kendisini anlıyacaklarını biliyordu. Onların da hiç olmazsa hayatlarında bir defa olsun başlarına kendi başına gelen gelmiş olmalıydı. Hep aynı yolun yolcuları... Hangi yolun yolcuları? Yağmur yağdıktan sonra yollar uzayıp durmuşlardı. Kaygan, ıslak... Ve hep ayaklar görmüştü, her tarafta ayaklar... o yolda, bütün yollarda, caddelerde aynı ayaklar, aynı yüzler, yüzler o incecik incecik... İncecik çiçek üzerine düşen taneler... Yollar uzayıp direnmişlerdi, ıslak, kaygan...

Bir gün, belki de bir saat, bir dakika, bir saniye, bir yer, dünyada bir yer, belki de ayda, güneşte, Merih'te. bütün insanlariyle, en ufak teferruatiyle gözünün önündeydi, mütemadiyen gözünün önüne gelmekteydi. Kendi oturduğu masanın öte tarafında boş bir iskemle duruyordu. Ötedeki diğer masada oturan ihtiyarca, ak saçlı bir adam iskemlenin üzerine rengi kaçmış, kenarları eskimiş, ezilmiş şapkasını çıkarıp

koymuştu. Basri Hoca, köhne şapkanın iskemlenin üzerinde, o olduğu yerde öyle bırakılmış kalmış, âdeta aklın ötesinde, unutulmuş, acıklı görünüşü karşısında bir an durakladı. Sonra gözlerini kaldırıp ihtiyar adama bakacaktı ki, birden, o sırada yanına gelip ne istediğini sormakta olan, garsonla karşılaştı. Garsona kendisine çayla iki dilim limon getirmesini söyledi. Hesabı da şimdiden getirirse iyi olurdu. Bu arada ihtiyarı unutmuştu. Cebinden sigara paketini çıkarıp bir sigara yaktı. Derin bir nefes aldı; dumanını savurdu. Dumanın kül rengi şekilsiz bir dalga halinde savrulup pastahanenin sigara dumanı, gürültü ve ılık nefes artıklariyle kesifleşmeğe yüztutmuş havasına karışıp kaybolusunu gözleriyle takip ederken gözleri tam karşısındaki iskemlelerden birinde kısacık bacaklarını ileri doğru uzatmış oturan ufacık bir çocuğa ilişti. Çocuk, dudaklarını kısmış, yüzünde bütün varlığına son derece sevimli bir komiklik veren ciddî bir ifadeyle kendisine bakıyordu. Uzun, sarı kıvırcık saçları tombul yanaklarının yüzüne düşmüştü. Yukarı doğru kalkık ufacık bir burnu vardı. Dört yaşlarında kadar olmalı, diye düşünmüştü Basri Hoca. Gözleri açık mavi renkte, büyük büyüktüler.

O sırada garson çayı getirip çekilmişti. Basri Hoca limonlardan birini fincana koydu; içine şeker attı. Küçük kaşıkla parmaklarını yakmamağa gayret ederek çayı karıştırdı. Sonra öbür dilimi ağzına aldı. Limonun keskin, ekşi lezzetini ta ağzının geri taraflarında, genzinin içerisinde duydu; elinde olmadan yüzünü buruşturup gözlerini kapattı. Gözlerini açtığı vakit gene karşısında ufak çocuğu gördü. Çocuk bu sefer kendisine hafifçe gülümsemekteydi. Basri Hoca ufak bir çocuğun tanımadığı bir kimseyle karşılaşınca sadece dudaklarının kenarında beliriveren sahte, yalancı, fakat gene de çocuğun bütün samimiyet ve masumiyetiyle dolu yarım gülüşünü tanıdı. Yolda giderken, bir kapı dibinde kapının ziline uzanırken, veyahut kırda bir tarlanın kenarında dikenli telin altından öte yana geçmeğe çalışırken gördüğü, alâkadar olduğu bütün çocuklarda bu dikkatli fakat ayni zamanda uzak bakış ve bu ayni şuursuz âdeta mekanik tebessümle karşılaşmıştı. İnsanı memnun edici olduğu kadar aynı zamanda rahatsız edici bir şey vardı bu tebessümlerde. Her seferinde, herbirinin önünde kendi uzak çocukluğunu hatırlamağa çalışmıştı.

O sırada gözü çocuğun yanında oturan orta yaşlı bir kadına takıldı. Herhalde annesi olacaktı. Dizlerinin üzerinde tuttuğu bir kitabı okumağa dalmıştı. Arada sırada gözlerini kaldırıp çocuğa bakıyordu. Kadının yüzü birden Basri Hocanın dikkatini çekti. İleri doğru çıkık elmacık kemikleri ile kalın, muntazam kaşları arasında derine sıkışmış, belli belirsiz uzak bir ışıkla dolmuş büyük, parlak gözleri vardı. Bir Tatar yüzü diye düşündü, hemen Basri Hoca. İtina ile taranmış düz, uzun, siyah renkte saçlarını başının arkasında bir topuz halinde toplamıştı. Cildi fevkalâde düzgün, pürüzsüz ve esmerdi. Sert ve dolgun görünen yanaklarından sıhhat fışkırıyordu. Ağzı büyükçe, fakat hassas çocuğun dudakları gibi hafifçe kısılmış dudakları dolgun ve sade ve muntazamdı. Elmacık kemikleri arasında hafifçe yukarı doğru kalkık duran küçük burnu yüzüne gözlerinden taşan şefkat ve tevazuun yanında biraz müstehzi ve alaycı, biraz kendini beğenmiş bir ifade veriyordu.

Basri Hoca gözlerini tekrar çocuğa çevirdi. Çocuk kendisine bakmaktan bıkmış, masanın üzerinde tabaklar ve boş çay fincanlariyle oynuyordu. Tabaklar ve fincanlardan yarattığı kendine mahsus, kendince mânalı bir âleme dalmış gibiydi. Bir aralık gözlerini kaldırıp Basri Hocaya baktı. Basri Hoca tekrar gözlerini kapattı, yüzünü buruşturdu. Ve öyle yaparken çocukların karşısında çocuklarla çocuklaşmanın kolaylığına hayret etti. Tekrar gözlerini açtığı vakit çocuk daha içten, daha sahiden gülüyordu. Gözleri parıl parıldı. Biraz evvelki ciddi ifade yüzünden kaybolmuş, yerini tatlı bir sevimlilik almıştı. Basri Hoca elini ona doğru uzatıp parmaklarını oynattı. Birdenbire bir gözünü kırptı. Ufak bir şaşkınlık ânından sonra, çocuk birden ta içinden gelen çiğ bir kahkaha ile bembeyaz dişlerini göstererek gülüverdi. Kollarını Basri Hocaya doğru uzatıp sallamağa başladı.

Basri Hoca o aralık kadının başını kitabından kaldırıp bir çocuğa, sonra bir de kendisine baktığını gördü. Hafif, belli belirsiz bir gülümseme kadının yüzünde dolaşıp söndü. Sonra, tekrar başını kitabına eğip okumağa koyuldu.

O anda birden onun oturuşuna dikkat etmişti Basri Hoca. Bir bacağını öbürünün üzerine atmış oturuyordu. Basri Hocanın gözü kadının kahverengi, kısa topuklu pabuçlarının kenarlarındaki ince sarı çizgilere takılmıştı. Kadının üzerinde

açık kahverengi hafif bir pardesü vardı. Bacakları, düz ve muntazam, renkleri ipek çorabın içerisinde biraz donuklaşmış, masanın dimdik ayaklarının arasındaydı.

İşte o zaman Basri Hoca içerisinde o vakte kadar derinlerde gizli kalıp da birkaç gündenberi kendiliklerinden satha doğru çıkmakta olan, daha doğrusu bütün bunları içine alan bir tek duygunun son ve mukadder bir noktaya gelmiş olduğunu sezmişti. Bu hisler kendisini o anda saadetten başka bir kelime ile anlatamıyacağı, fakat saadetin de ötesinde, saadeti de ve saadetle beraber bir başka şeyi de içerisine alan yepyeni bir ruh haletine, bambaşka bir şuura getirmişlerdi. İçinde yepyeni kudretlerin fışkırmasını, yepyeni imkânların açılışını hissediyordu. Belki de saadet işte insanın malik olduğu, ta ötedenberi önce var oluşu sonra insanlığı dolayısiyle malik olmuş olduğu kudretlerin farkına varmasının onu içine attığı ruh haletinden başka bir şey değildir, diye düşünüyordu. Tâm o sırada birden, masanın öte yanındaki iskemlede birinin oturmakta olduğunu farketti. Öbür masada oturan ihtiyar adamın şapkasını hatırladı. İhtiyar adam gitmişti. Masası boş duruyordu. Basri Hoca karşısında oturan adama baktı. Ufak başlı, ufak tefek yapılı birisiydi. Boynuna, düğümü kocaman kırmızı bir kravat bağlamıştı. Yüzünde boş, alâkasız bir ifadeyle elindeki gazeteye göz gezdiriyordu. Büyük, ucu aşağı doğru sarkan bir burnu, sarımsı seyrek kaşlarının altında küçük, açık mavi renkte ifadesiz gözleri vardı. Dar ve alelâde bir alından sonra açık kumral gür saçları başlıyordu. Etsiz, kuru yanakları içeri doğru çökmüştü. Tuhafına giden bir şey Basri Hocanın dikkatini çekti birdenbire. Adam, Basri Hocanın tarafına gelen sol gözünü ikide bir şiddetle kırpıyordu; her seferinde yüzünün bütün sol tarafı sanki kafatasına bağlı değilmiş, gibi bir aşağı bir yukarı hareket etmekteydi.

Birden Basri Hocanın içi burkuldu. Sonra midesinin bulanır gibi olduğunu hissetti. Fakat iradesi dışında bir kuvvetin baskısı altında, gözlerini adamın yüzünden ayıramıyordu. Aklına âniden yepyeni bir düşünce gelmiş, beynine sıcak bir bıçak gibi saplanmıştı. Hayır! Hiç de öyle değildi. Hayır. İşte asıl güçlük buradaydı. Bu yüzde. Bu adamda. Bu adam. Ben bu yüzü hesaba katmamıştım. Bu yüzü... Bu adamın var olabileceğini düşünmemiştim. Allahım! Bu adam, benim di-

şımdaki, bu öteki... Halbuki ben... Benim düşüncelerimden, benim hislerimden, hayallerimden, benim saadetlerimden benden ona... geçen haftadan bütün bu günlerden... Tutmuş, bir de mesudum demişti. Sokaktaki insanların herbirinin sevinçlerini, dertlerini, saadetlerini, ıstıraplarını paylaşabileceğini zannetmişti. Hayat ne kadar güzeldi! Bir anın sana verdiği, bütün anların senin için hazırladıkları imkân... Hayatın güzelliğini, kolaylığım, mânasını keşfetmek ne kadar kolaydı. Ha! Ha! Ne olmuştu? İşte yağmur yağmıştı! Tutup ona bundan bahsetsem, anlatmağa çalışsam, anlıyacak mı? Bu imkânın gerçekliğine onu ikna etmeğe kalkışsam, inanacak mı? Ki bunda nelerin payı yoktu. Bütün bunda o sabah gördüğü köpeğin, köpeğin üzerinde yuvarlandığı sert ve kuru kaldırımın bir payı vardı; geçtiği sokakların, altlarından yürüyüp gittiği evlerin, bu sokaklarda bu evlerin altında rastladığı, yanından geçip duran insanların, payı vardı; bütün bunda o anda içerisinde bulunduğu pastahanenin ve karşısındaki ufak çocuğun ve kitabını okuyan annenin ve, çocuğun gülüşünün ve annenin yüzündeki tebessümün, hattâ karşısında çocukla anneyi biribirinden ayıran yuvarlak masanın, hattâ kendi önündeki masanın üzerinde duran yarım limon dilimiyle çay fincanının bir payı vardı; bunda yanındaki masada oturan ak saçlı ihtiyarın da, pastahanenin gürültülü, sigara dumanı dolu havasının da payı vardı. Ve işte şimdi, karşısında, bu yüz, bu adam, tanımadığı, bilmediği bu adam! O anda herşeyin, bütün o imkânın bir daha geri gelmemek üzere kayboldüğunu, mahvolduğunu anlamıştı. Ve birden başının ağrıdığını farketmişti. Ne zaman başladığını bilmiyordu. Sanki hep vardı. Bütün hayatı boyunca. Başı sol gözünün ardı mütemadiyen ağrıyordu. Yağmur! diyordu. Ah bir yağmur!.. Ne olmuştu? İşte yağmur yağmıştı! Damlaların altında yere doğru bükülen çiçek.. orada, burada, otellerde, ayakların, hep ayakların, paltoların, ağaçların çıplak dallarının arasında... Bütün ağzı, boğazı, burnu bütün göğsü ateş içerisindeydi. Başı, gözünün arkası.. Kaç gündür başında taşıdığı bu ağrının ve bütün vücudünü sarıp kucaklayan, iğnieliyen, uyuşturan yüksek ateşin altında, o oturduğu yerde, ezilmiş, yığılmış kalmıştı. İçinde bir şey, bütün varlığının, maddi ve manevî varlığının tam ortasında birşey, onu bir arada tutan bir şey yavaş yavaş çözülüp dağılır, çok derinden, çok uzak-

ta bir yere doğru, mekânın ve zamanın dışına doğru akar gibiydi. Uzağa.. uzağa... incecik incecik incecik çiçeklere...

Başını kaldırdı; tekrar karşısındaki ihtiyara baktı. Adam kendisine eskisine nazaran çok daha yakın oturuyormuş gibi geldi. Elini uzatsa onunla kendi arasını doldurmuş yarı şeffâf yarı bulanık, elle dokunulurcasına kesifleşmiş, ateşten bir hava küresinin içinden parmakları güçlükle geçip alnının çizik çizik, sert derisine değecekti. Birden kendini ihtiyarın gözlerinin içine bakar buldu. İhtiyarlamış bir insanın, sadece vücudu ile, hücreleri, molekülleri ile değil zihni, muhayyelesi, hâfızası, hisleri, düşünceleri ruhu ile, bütün oluşu ile topyekûn ihtiyarlamış bir insanın bir boşluğa, bir yokluğa doğru akıp giden gözleri... Neye işaret ediyorlardı? Neye işaret edebilirlerdi? Masanın üzerinde yayılmış kalmış cansız, ölü renkli, ölü eller... Birden gözlerinin altında adamın suratı bir yandan öbür yana doğru kayıverdi. Burnu, ağzının etrafını kaplamış sakal ve bıyık yığını, adamın bütün kafası ikileşti, gözleri dörtleşti. Basri Hocanın gözleri önünde Varlık buutlarından birini kaybetmişti. Düz, derinliksiz bir satıh üzerinde sağdan sola, yukardan aşağıya soldan sağa kayıp duran bir resim dünyasında bir aralık gözlerden en sağda olanının içine doğru bakmakta olduğunu farketti. Yavaş yavaş diğer gözler yüzünün geri kalan kısmıyla beraber burnun etrafında donup şekilsiz bir yığın oldular. Basri Hoca kocaman bir gözle karşı karşıya kaldı. Göz gittikçe büyümeğe başladı. Büyüdü. Genişledi, aynı zamanda derinleşti. Kendisini önüne geçilmez bir cazibe ile içerisine doğru çekerken hâlâ büyüyor, derinleşiyordu. Yavaş yavaş adamın bütün yüzünü kapladı; ve nihayet Basri Hocanın karşısında olan kocaman bir yüz büyüklüğünde simsiyah bir gözdü sadece. Durmadan büyüyen, yaklaşan, kararan dipsiz bir oyuk... Birden Basri Hoca korktu. Dehşetle sarsıldı; kendine geldi. Şaşırdı. Karşısındaki aynada kendi yüzünü ve kendi kocaman gözlerini gördü. Derhal başını çevirdi, ihtiyara baktı. İhtiyar adam oturduğu yerde başını önüne eğmiş, gözlerini kapatmış, horluyordu. Köpeği yerde ayaklarının dibindeydi.

Basri Hoca elini güçlükle alnına götürdü. Alnı sımsıcaktı. Müthiş bir yorgunluk ve ateş mütemadi ağrıyla beraber başını kaplamış, kurşun gibi ağırlaştırmıştı. Zorla ayağa kalktı. Kahvenin parasını masanın üzerine bıraktı. Ayağa kalk-

masiyle beraber başındaki sıcaklık bütün vücudüne hücum edip her tarafına yayılmış, paltosunun, ceketinin, hırkasının ve gömleğinin altında kollariyle bedenini sarmıştı. Etrafiyle vücudü ve zihni arasında fevkalâde şeffâf ve beliğ, fakat gene de âdeta elle dokunulur ateşten bir duvar vardı. Kapıya doğru ilerledi. İhtiyar adamın önünden geçerken kahvenin duvarları, masalar, camekânlar, yer, iskemleler, kendi ayakları, paltosunun etekleri hep çok, çok uzaklarda gözüküyorlar, ve her adım atışında daha da uzağa doğru kayıp gidiyorlardı. Fakat ihtiyarın önünden geçerken onu, mevcudiyetini, orada, oturduğu yerde bütün kendi varlığı içerisinde hisseder gibi oldu. Bütün ağırlığı, bütün sertliği, bütün hakikati ile...

Sonra kapıyı açıp dışarı çıktı.

Derhal soğuk rüzgârın taşıdığı yağmur damlaları yüzüne çarptılar. Biraz kendine gelir, etrafiyle temas temin eder gibi oldu. Başını eğdi. Ellerini paltosunun ceplerine soktu, boynunu yakasının içine çekti. Kapının önünden ayrılmadan ileriye doğru baktı. Yağmurun altında ıslanmış, parıl parıl parlayan yol önünde ta uzağa doğru durmadan uzanıp gidiyordu. Ayağının altında çimento kaldırım soğuk ve ıslaktı. Birden üşüdü. Soğuk bir ürperme bütün vücudünü kapladı. Sanki kendisine çok büyük elbiseler içerisinde, içine girip çıkan, rüzgârın tam ortasında yüzüyormuş gibiydi. Ürperme tekrar geldi, bütün vücudünü, bacaklarını, kollarını, omuzlarını, sırtını, saçlarının dibini kapladı, geçti. Önünde ıslak yol yapışkan, parlaklığiyle sonsuzcasınaymuş gibi uzanıp gidiyordu. Orada burada acele acele yürüyen insanlar vardı. Korkunç, diye düşündü birden, korkunç! Ne yaptığını pek bilmeden elini kahvenin kapı tokmağına koydu. Çevirdi. Tam o sırada gözü camdan tam kapının yanındaki masaya ilişti. Biraz evvel ihtiyar adamın oturduğu masa boşalmıştı... Başını biraz eğip dükkânın içerisine doğru baktı. Kimseyi göremedi. Sonra kapıyı açıp içeri girdi. Kahvenin arkasına doğru ilerleyip etrafına bakındı. Yanda, tezgâhın arkasında oturmuş gazetesini okuyan garsondan başka kimse yoktu. Basri Hoca bir kere daha kapının yanındaki masaya baktı. Sonra tezgâha yaklaşıp sordu:

— Nereye gitti o ihtiyar?

— Hangi ihtiyar? Ne ihtiyarı?

— Canım o adam. Köpeğiyle beraber kapının yanında duruyordu; demin iki dakika evvel.

— Burada ihtiyar filân yok arslanım. Neden bahsediyorsun sen? Senden başka kimse gelmedi buraya bir saattir.

Basri Hoca gözlerini kahvecinin akı kirli gözlerinden acele ile kaçırıp cevap vermeden döndü. Gözleri biraz evvel ihtiyarı uyuklarken gördüğü masada ve boş iskemlede, ağır ağır yürüyüp kapıyı açtı, dışarı çıktı. Ellerini paltosunun ıslanmağa başlayan ceplerine soktu. Başını eğdi. Islak saçları alnının üzerine düştü. Bütün yüzü ateş kesilmişti. Gözünün arkasındaki ağrı birden artmıştı. Ayaklarının uçları pabuçlarının içinde vıcık vıcıktı. Gözlerini kaldırdı; önünde uzayıp giden parıl parıl caddeye baktı. Yürürken:

— Tamam, dedi yüksek sesle kendi kendine. Bir bu eksikti. Bir bu eksikti.

Fakat on on beş metre kadar yürümüş yürümemişti ki, sağ tarafta aydınlık bir camekânın önünde durmak zorunda kaldı. Âniden müthiş surette üşümeğe başlamıştı. Paltosunun içine mümkün olduğu kadar büzülmüş tir tir titrerken, etrafında her şey yeniden kendinden uzaklaşmakta ve birkaç metre kadar önünde birden bir uçuruma doğru yuvarlanmaktaydı. Camekândan dışarı taşan ışıksa ılık ve hakiki idi. İçinde o ışığın içine ılık bir banyoya girer gibi girmek, sokulmak, onu vücudünün etrafında, her tarafında duymak isteği vardı. Biraz daha yaklaşıp önce avuçlarını, sonra yanan yanaklarından birini serin, buz gibi cama dayadı. Gözlerini kapadı. Ne olmuştu?.. Yağmur yağmıştı. İncecik, incecik bir çiçek... Parlak caddeyi bütün çiçeklerle kaplanmış gördü. Sapları uzun uzun koparılmış, çamura bulanmış çeşit çeşit çiçekler... ıslak tarlanın yeni sürülmüş çizgileri arasında kabarmış damarları gibi ihtiyar adamın ellerinin... yürürken herbirinin üzerine dikkatle basıp geçiyordu. Birden gözlerinin önünde önce adamın kırmızı kravatının kocaman düğümünü gördü. Sonra mütemadiyen açılıp kapanan gözü adamın.. aşağı yukarı sanki altında kemiğe bağlı değilmiş gibi inip çıkan yanak... Ellerinin ve camın altında camın soğukluğu geçmişti. Fakat camın sert ve dayanıklı, hissiz, düşüncesiz teması kendisiyle ışık arasında bir mâniaydı. Kendini zorlayıp küçük çocukla annesini düşünmeğe çalıştı. Uyuz köpeğin birer soru işareti gibi kıvrılmış, tüyleri dökülmüş, seyrek kaşları gözünün önüne geldi. "Korkunç' diye söylendi, "korkunç. Korkunç!.. Korkunç." Tam o anda arkasından hızla geçip uzak-

lagan ayak sesleri duydu. İki kişi konuşuyorlardı:

— Eğer onun benimle olan alâkasım... Evet ama... Sözleri ayak seslerine ayak sesleri sözlerine ayak sesleri ayak seslerine karışmıştı. Basri Hoca gözlerini açtı. Camekânın bir mezeci dükkânına ait olduğunu gördü. Tuzlu etler, pastırmalar, sucuklar, içi turşu dolu kavanozlar, yanyana, üstüste dizilmiş konserve kutuları arasında ufacık bir fare oradan oraya dolaşıp duruyordu. Basri Hoca dünyada en tabii bir şey yaparmış gibi, camekânın içinde bir yandan öbür yana koşup kâh kutuların, etlerin arasında gözden kaybolan, kâh yeniden ortaya çıkıp kısa bir zaman arka ayakları üzerinde durarak fıldır fıldır gözlerle etrafına bakınan ve sonra ok gibi fırlayıp gene bir köşenin karanlıkları içinde kaybolan fareyi seyre koyuldu. Üşümesi geçmişti. Fakat başı dönüyor, bütün vücudunda müthiş bir yorgunluk hissediyordu. Ellerinin, parmaklarının içinden bütün ağırlığiyle cama dayandı. Işık -altın, köpüklü, taşkın, ışık- ılık ve hakikî, davetkâr, camın hemen gerisindeydi. Cam ışığın önünde ışıkla beraber, altından, köpükten bir iz halinde hep aşağıya aşağıya kayıp gidiyordu. Birden fareyi tam karşısında gördü. Bir konserve kutusu üzerindeydi. Arka ayakları üzerinde doğrulmuş, ön ayaklarının parmaklarını ağzında kemiriyordu. Gözlerini Basri Hocaya dikmişti. Basri Hoca, yanağını camdan kaldırıp bütün dikkatini toplıyarak hayvanın oldukları yerde fırıl fırıl dönen ufacık gözlerine batkı. Az sonra fare parmaklarını kemirmekten vazgeçti; ön ayaklarını havada, hemen göğsünün üstünde tutup, gözleri hâlâ Basri Hocanın gözlerinde, taş gibi hareketsiz kaldı. Birden Basri Hoca korkmağa başladı. Bu küçücük mahlûk kendisine fenalık edebilirdi. Hattâ işte şimdi fenalık etmekteydi. Orada camın arkasında öyle sessiz, hareketsiz, gözlerinin içine bakan duruşuyla... Basri Hoca elleriyle cam arasındaki teması hissetmiyordu artık. İçini korku bürümüştü. Başının ağrısı artmaktaydı. Başı, gözleri, genzi büyüyor, büyüyordü. Camekân hâlâ olduğu gibi aşağıya aşağıya doğru kayıp gidiyordu. Fare, bir antikaci camekânında etrafındaki eşyalar arasında yerini bulamamış grotesk bir Buda heykeli görünüşüyle, olduğu yerde durmuş, hâlâ kendisine bakmaktaydı. Az sonra Basri Hocanın içindeki korku yavaş yavaş silinip yerini şiddetli bir nefret ve hiddete bıraktı. Fare gözlerinde mesul göründü. Herhangi bir şeyden

ne kadar nefret etmek mümkünse dünyada o kadar nefret ediyordu bu hayvandan. Neden? Niçin? Bununla meşgul değildi zihni. Sadece, fare mesuldu. Küçücük, çelimsiz hayvan orada, karşısında, ışığın içerisinde bütün küçüklüğü, çelimsizliği ile koskocaman, sembolik bir mahiyete bürünmüştü. Elini uzatmak, farenin incecik boynunu iki parmağı arasında sıkmak, sıkmak...

Birden fare hâlâ kendisine bakan gözlerinden birini kırpıverdi. Sonra bir daha... bir daha ta onun gözünün içine bakarak. Hayır, hayır diye kendi kendine söylendi Basri Hoca, olamaz. Hayal görüyorum. Hastayım, ateşim var... Camekândan ayrılıp yürümek, yoluna devam etmek istedi. Yürümeğe gayret etti; yapamadı. Gidemiyordu. Olduğu yere mıhlanmış gibiydi. Ayak parmakları ayakkabıları içinde sular içerisinde yıkık yıkık yüzüyordu. Gözleri tekrar camekâna, camekânın içinde konserve kutusunun üzerinde fareye ilişti. Fare, ışığın ortasına kurulmuş, kendisine göz kırpmakta devam ediyordu. Basri Hoca, çılgınlığa yaklaşan bir hiddet dalgasının içinde yeniden kabarıp yükselmeğe başladığını hissetti. Birden koluhu şiddetle fareye doğru uzattı. Parmaklarının cama çarpışı sert ve tok bir ses çıkardı.

Ve tam o sırada hemen arkasında bir yerden, fakat aynı zamanda çok uzaktanmış gibi, kulağına hafif bir nefes sesi gelir gibi oldu. Dehşetle titredi. Olduğu yere yapıştı. Vücudunun bütün kılları elbiselerinin içinde diken diken oldular. Çenesi birkaç defa birbirine vurdu. Nefesin kime ait olduğunu biliyordu. Korka korka başını çevirdi baktı. Uyuz köpek yere ıslak kaldırımın üzerine serilmiş uyuyordu. Uzun yumuşak kulakları, biri biraz daha yukarda, biri biraz daha aşağıda, başının iki yanına düşmüş kalmışlardı. Basri Hoca bütün zihnine yayılmış, başının ağrısına bile biraz ara veren önüne geçilmez bir uyuşukluk içerisinde şuursuzca köpeğe, köpeğin yere serilmiş, her nefes alıp verişinde eskimiş, pörsümüş bir balon gibi şişip sönen köhne şekline baktı. Camekânın önünde, gözleri köpekte, ne yaptığının, ne dediğinin pek farkında olmadan söylenmeğe başladı. "Hayal bunlar. Hayal hep. Hastayım ben. Ateşim var. Öf! Bu sıcak. Yağmur. Biraz serinlik istiyorum. Ah bir yağmur kudretiyle, rahmetiyle... çiçekler, ağaçların dalları.. ağaçların ıslak, parlak dalları ve ayaklar sonu gelmez münakaşaya.. uzanıp giden..

yollar... Öldürmeliyim bu hayvanı. Ne ki! Boğazını sıkmak, sıkıvermek... İki parmağımın arasında çiçekler iki parmağımın arasında damlaların iki parmağımın altında... Fakat hepsi hayal. Başım ağrıyor. Sol gözüm.. Bu yüz... Işte asıl mesele. Bir de tutmuş... bu yüz, bu adam... sonu gelmez.. paralel hayal hepsi hepsi fare filân yok karşımda. Ben öyle zannediyorum. Fare filân... avucumu şöyle bir sıkıvermekle.. Köpeğin kaşları çok tuhaf. Evet. Tamam. Kadının pardesüsü kahverengiydi... yüzüne bir insan yüzü gibi ifade veriyorlar.. ve büyük hayatına başlıyacağım seni şefkatle uyutup. İhtiyar adam, işte geliyor moruk. Biliyorum. Hakikat değil bunlar. Ateşliyim. Hayal görüyorum. Garson bana yalan söyledi. Yalan söyliyeceği gözlerinin akından belliydi. Buz gibi yalan söyledi. Yalan söyledi garson bana. Hakikat değil bunlar... Hiçoiri... "İhtiyar adam eğildi, köpeği ensesinden tutup içi yarısına kadar pamuk dolu bir torba gibi kaldırdı; sonra döndü, köpek elinde, sol ayağını sürüye sürüye karanlığın içine doğru yürüdü.

Basri Hoca, adamın arkasından baktı. Başının ağrısı son raddeye gelmişti. Artık ağrıyı yalnız başında değil, bütün vücudunda duyuyordu. Daha doğrusu başıyla vücudu, bedeni, kolları, bacakları arasındaki ayrılık artık mevcut değildi. Sanki vücudü bütün ağırlığım kaybetmiş, yahut vücudunun ağırlık merkezi allak bullak olmuş, havada, yerden bir bir buçuk metre kadar yukarda asılmış, kalmıştı. İçinden ihtiyarın arkasından gitmek, peşini bırakmamak isteği geçti. Onun gözden kaybolduğu istikamete doğru bir iki adım attı. Fakat yerinden hareket edip etmemişti ki birden aşağı doğru gelen dayirevî bir hareket içerisinde muvazenesini kaybedip yere, ıslak kaldırımın üzerine yuvarlanır gibi oldu. Hemen durup cama dokundu. Bir müddet olduğu yerde öyle durdu. Başı dönüyordu. Küçük, içi dolu bir merkezi noktadan etrafa yayılan ve sonra toplanıp tekrar o noktaya dönen bir hareket içerisinde kendini kaybetmek üzere olduğunun farkındaydı. Fakat gözleri tesadüfen tekrar camekânın içine takıldığı zaman fare hâlâ kendisine bakıyordu. Şimdi gözleri büyümüş, kocaman olmuştu. Bir tanesi kendisine doğru geliyor, gelirken gittikçe büyüyor ve muntazam fâsılalarla mütemadiyen açılıp kapanıyordu. Basri Hoca gözün içine doğru çekilmekte

olduğunu hissetti. Camekânı dolduran ışık yavaş yavaş gözün arkasına kaçıyor, sönüyor, kayboluyordu. Basri Hocanın gözleri önünde güneşli bir kaldırımda arka ayakları üzerinde oturmuş, ayakları arasında yarım kemirilmiş bir kemik, hayretle kendisine bakan, gülümsiyen bir çocuğun hayali belirdi. Son bir gayretle kolunu kaldırdı, bütün kuvvetiyle artık bütün bütün etrafını almış olan siyah gözün içerisine doğru savurdu. Başının tam üstünden yağmur gibi inen büyük şangırtı arasında son olarak kulağına acele, ufak, ihtizazlı, ayak sesleri arasına karışmış insan sesleri çalındı. Sonra, sıcak camla ve altın ışıkla beraber hızla aşağıya doğru kayarken kendini kaybetti.

MUSTAFA ŞERİF ONARAN

KALE KAPISI

Kale kapısı'ndan dört kere geçtim.

Eski bir söylentidir; Kale kapısı'ndan bir kere geçen yedi kere geçermiş. Bu, yedi kere Kuşadası'na gelinecek demektir.

Çok yıllar önce bir kaptıkaçtı ile geldik Kuşadası'na. Alacakaranlıktı. Kalekapısı'nın içinde bir fırından taze ekmek aldık. Yolluklarımızı katık edip biraz yedik. Sessizce yedik. Üstümüze bir ağırlık, bir düşüncedir çökmüştü.

Şoförümüz deli Mehmet yarı yolda:

— Ben bu arabayı satacağım, diye tutturdu.

Oysaki dayımlar: "O kaptıkaçtı ile gelirsiniz." demişlerdi. Bu deli Mehmet dayımların yanında çalışırdı.

— Etme oğlum, dedik, salimen yerimize varalım, sonra ne halin varsa gör.

Annem babam yaşlı, kardeşlerim küçüktü. Yetikli paramız yoktu. Halimiz ne olurdu yollarda? Ama deli Mehmet kaplumbağa gibi gözleriyle yüzümüze öylece, görmeden bakıyordu. Nerden esmişti aklına arabayı satmak!

— İyi para verdiler, diyordu.

Yola çıkarken bunlar hesapta yoktu. Kim vermiş iyi para? Ne zaman konuşulmuş? Yarı yolda bırakacaktı da, neden, "ille de sizi ben götüreceğim" diye diretmişti?

Aydın'dan sonra trene bindik. Deli Mehmet ne oldu, bilmiyorum. Kalekapısı'ndan geçerken üzüntülüydüm. Bir daha Kuşadası'na geleceğimi hiç sanmıyordum.

Kalekapısı'ndan ikinci geçişimde yanımda nişanlım vardı. Daha Kuşadası'na gelmeden, otobüs soluk soluğa bir yokuşu tırmanıyor, sonra birdenbire tepelerden denizi görüyorduk. Balık sırtı gibi ufak dalgalar kıyıyı köpüre köpüre yalıyordu. Sıcaktı. Elimi otobüsün penceresinden uzatıyorum, sıcak! Denizi uzaktan görüyorduk.

Otobüs döne dolana Kuşadası'na iniyor, deniz bir görünüp, bir kayboluyordu. Sert bir güzelliği vardı kıyıların. İnsanı başka türlü çarpan bir güzellik. Belki de uzun zaman bozkırda yaşıyan bir adamın denizi birdenbire görünce, içinde susuzlukla gerilen birşeylerin azıcık yumuşamasıdır bu.

Kalekapısı'ndan ikinci geçişimdi. Nişanlımın boyasız, çocuksu bir yüzü vardı, Uçuşan saçlarını çekiyor, öyle tutuyordum. İkimiz de susuyorduk. Gene döne dolana çıkıyorduk; Kuşadası kıyıları, deniz küçüle küçüle arkamızda kalıyordu.

Üçüncü sefer Kale Kapısı'ndan geçerken yalnız dönüyordum. Kuşadası ne kadar eski! Neden Kuşadası denmiş buraya, bilmiyorum. Hemen oracıkta bir küçük ada var. Adada bir deniz feneri.

Kuşadası ne kadar eski! En uzak adalarda sevişenler vardı. Bütün gece kıyıya vuran dalgaların sesini dinler, sokakları dolaşan rüzgârı duyarlardı. Duvarlar solar, duvarlarda resimler solardı. Kadınların okşayışları yorgundu, az daha isteksizdi.

Başımı koluma dayadım. Akşam serinliğinde yollar da yorgun. Şoför bir türkü çağırıyordu:

"Yüz dirhemdir kuşağımın şeridi
Yüreğimde yağ kalmadı, eridi."

"Otuz bir" Kuşadası'ndan altı kilometre uzaktadır. Kıyıda, dalgaların yalıya yalıya dilim gibi aşındırdığı kayrak. Bir iki adım daha atıyorum, denizin dibi ince kum. Dalıp gözlerimi açıyorum, denizin dibi aydınlık.

Sabahtı. Dümdüz denizin üstünde ürperişler. Denizi uyarmıya çekinir gibi usul usul kulaç attım, biraz açıldım. Vücudum güneş yanığı. Deniz geceki düşlerle ılık.

Sırtüstü yatıyorum sulara. Kirpiklerimin arasından kıyıyı görebiliyorum. Kıyıda sazlık kabineler. Sazlık bir gazino. Kumlarda güneşliyen bir iki kişi.

Sabahtı. Denizin üstünde bir kabine, tek bir kabine. Kabinede bir kadın, bir kadın daha. Denizde bir ben varım yü-

zen. Bu kadınlar beni görmez olur mu? Neden bana görünerek soyunuyorlar? Bir ateştir sarıyor yüreğimi.

Karım kıyıda güneşliyordu.

— Hey, diyorum, darling! Tam denizin vakti, gelsene.

Karım, ellerini gözüne siper ediyor. Biraz öyle, anlamamış gibi duruyor. Bir ıslık çalıp el ediyorum. Koşar adım denize giriyor.

Kabinedeki kadınlar pencereyi kapattı.

Kısacık saçları sırsıklam karımın. Yüzü, her yanı iyi yanmış. Kaşlarında, kirpiklerinde tuzlu suyun parıltısı. Kulaç atarken avuçlarımız şıp şıp okşuyor suyu. Köpük çıkarmamıya, ses çıkarmamıya çalışıyoruz.

— Biliyor musun? dedi karım.

— Neyi biliyor muyum?

— Ninem dedi ki, şey dedi, karnında çocuğun kıpırdadığım duyarsan, dedi. Hep sana bakacak mışım. Sana benzesinmiş çocuğumuz.

— Sahi mi? dedim. Sen de istiyor musun bunu?

— Tabii ya! dedi karım. Seni öyle seviyorlar ki, dedi.

İçim rahattı. Ötesini duymaz göründüm. İçimden, "bu kız beni seviyor be!" diye düşündüm. Kaçamak baktım karımın yüzüne. Suçlu gibi usul usul yanıma sokuldu.

Denizin üstü kâğıt gibiydi de, arada bir ürperiyordu.

— Hadi öyleyse, biraz kıyıya uzanalım.

Kumlar toz gibi ince. Avuçlarımı kumlara bastırıp yüzükoyun uzanıyorum.

Bir otobüs geçti yoldan, yolun üstü toz duman. Ağaçlı bir tepenin arkası gökyüzü. Başımın üstüne, öteye, tâ denizin ucundaki mavi dağların üstüne kadar gökyüzü. Avuç içi kadar olsun bulut yok.

Karım, kabineden çıktı. Avuçlarında incir vardı.

— Bak, dedi, bunlar bandırılmamış incir ister misin?

İncirler ipek gibiydi, adamın ağzında eriyordu.

Üstümüzü silkeleyip gazinomsu yere gittik. Öğle ne çabuk olmuş! Şu denizlere, şu dağlara mı yapıştırmışlar rüzgârı!

Adamdan çıpra istedik. Çıpra, balıkların şahı, tabakta gülümseyip duruyordu. Çatalı bırakıp kılçıklarını ellerimizle ayıkladık.

"... Sokakları dolaşan rüzgârı duyarlardı." diye düşünü-

yordum. Dar sokaklarda pencere kapakları çarpardı. Genç âşık irkilir, kadının kucağından başını doğrultup dışarıları dinlerdi. Kadın, tatlı bir Rum ağzıyla, peltek-peltek, türkçeyi dilinin ucundan konuşurdu.

Gülmüşüm. Karım üstelemese olmıyacak sanki.

— Ne var, diyor, neye gülüyorsun? Söylesene, neye gülüyorsun?

— Hiç canım! Şu adam, sezdirmeden bak, öğle sıcağı demiyor da, lıkır lıkır rakı içiyor.

Karım, "güldüğü şeye de bak!" gibilerden hafifçe dudak büküp küçümsedi beni. Hayalimdeki Kuşadası'na sokuldukça sokuldum. Parmaklarım çıpra ayıklamaktan berbat oldu.

Rakı içen adam genç âşığın yerini aldı. Başını aldım adamın, 20-30 yıl önceki bir anı için Rum kızının kucağına koydum. Adam, "Maria mu!" diye kadehini kaldırıp yudumladı.

Bir rüzgâr çıktı. Deniz dalgalanmaya, dalgalar köpürmeye başladı. Dalgalara karşı yeniden yüzdük. Sonra pikapa atlıyarak "Otuz bir" i geride bıraktık.

Kale Kapısı içinde durdum. O fırından taze ekmek aldım.

— Almasan da olurdu, dedi karım.

— Olsun.

Ekmek mis gibi kokuyordu. Karım bu ekmeği neden aldığımı bilemezdi.

Kalekapısı'ndan bir kere daha geçtim; dört oldu. Karım bunları da bilmez. Ne bileyim işte, anlatılmıyacak şeyler de değil ama...

Eski bir söylentidir; Kale Kapısı'ndan bir kere geçen, yedi kere geçermiş. Bu, yedi kere Kuşadasına gelinecek demektir. Düşünsem dörtten çok olmuştur Kuşadası'na geldiğim.

Kale Kapısı'ndan dört kere geçtim.

ERDAL ÖZ

ÇOCUK

"Evde misin?" diyebildim.

Başım salladı, geriye çekildi. Geri dönmek geçti içimden ama olmazdı. Girdim. Donuk bir ışıkta ayakkabılarımın kenarlarındaki sıvaşık çamurları gördüm. Eğildim. Bağlarını çözmeye başladım. "Çıkarma" demesini bekledim, demedi. Çıkardım ayakkabılarımı, kenara çektim. Çoraplarım ıslaktı. Taşların soğuğu ıslakça ayaklarımdaydı.

"Terlik yok mu?" dedim. "Yok" diyeceğini biliyordum. Beklediğim gibi "Yok" dedi kısaca. Merdivenlerin başında durdum. Elektriği söndürdü. Yukarıdan çürük bir ışık parçasına tutunarak merdivenleri çıkmağa başladım. Gıcırtılıydı. Bir türkü sesi geliyordu yukarıdan. "Radyo mu aldınız?" dedim. Arkamdan geliyordu. Ses vermedi önce. Neden sonra: "Bitişikteki Aligillerin radyosu" diyebildi. Kötüme gitti.

Yukarıda önüme geçti. Kapıyı açtı, girdi. Dışarıda kaldım. İçeridekilere bir şeyler anlattığını duydum. Sonra odanın ışıklı ampulü gözlerimi kamaştırdı. Güngör, hiç yüzüme bakmadan kapının ağzında durdu. "Gir" demesini beklemedim. Önünden geçerken dik dik bana baktığını sanıyorum.

"Hoş geldin Adnan."

Esma teyzenin sesiydi. Sesi, kerevetin üstünde buldum. Bağdaş kurmuştu. Çorapsız, tombul bacaklarının üstünde entarisi gergindi. Beyaz bacakların arasındaki koyulukta üşüdüm. Ama koyuluktu. Başımı önüme eğdim. "Hoş bulduk teyzeciğim" dedim.

Güngör arkamdaydı. -Öksürdü- "Otursana" dedi. Bu "otursana"yı yıllarca unutamıyacağımı düşündüm. Unutamadıklarıma bir de bunun ekleneceğini düşündüm. Döndüm. Güngör'ün karşısında -istemiyerek- daha kötü bir kişi görünümüne girdiğimi gördüm.

"Ayakta mı dikeleceksin boyuna?"

Kan, başımın oralara sıkıştı. İçimde dolanan kanın yo-

gün sıcaklığı başımdaydı. Ateşçe sıcak. Kızardığımı sanıyorum.

"Otursanıza çocuklar" dedi Esma teyzenin sesi. Döndüm. Masanın yanındaki iskemleye doğru yürüdüm. Beyazlıkların arasındaki koyuluğu düşünmemek istedim. Aklımdaydı. İskemlenin sertliğine çöküverdim.

"Gelirken koştun mu yoksa?"

Bana söylediğini sonradan anladım. "Niçin?"

"Kızarmışsın da."

Geç anladım. Neden sonra: "Ha, evet" diyebildim. "Koşmuştum gelirken."

Esma teyzenin güldüğünü gördüm.

"Annen ne yapıyor?" dedi.

"İyi" dedim. "Selâmı vardı. O da gelecekti ya, Nuriye teyzeler geldi." Oysa selâm söylememişti annem. Ama öyle söyledim. Bitişikteki Aligillerin radyosunu odanın içinde buldum yine. Haberleri okumaya başladı bir adam. Çat diye kapadılar. O zaman saati gördüm. Masanın üstündeydi. Parlakları yer yer kelleşmiş, donuklaşmış, birle üç silinmişti. Çıtırtılı sesi kulaklarımda büyüdü durdu. Unutmayı denedim, olmadı. Çıtırtılar çatırtıya dönüşüyor, kafamın içinde ikiye parçalanıyordu. Güngör, köşede çantasını karıştırıyor, arada bir de bana bakıyordu. Bakışları tedirgindi. Birden kapı vuruldu. Ayağa kalkmışım. Güngör'ün öksürüğüne baktım. Ayaktaydı. Dikçene bana bakıyordu. Başımı eğip oturdum yerime. Güngör aşağıya indi. Sokak kapısının gürültüyle kapandığını duydum. Olanları anlıyordum. Merdiveni çıkarlarken Güngör'ün yükselip alçalan sesi çok şey anlatıyordu bana. Ama bu kere kendime karşı bir küskünlüğüm olmadığım sanıyorum. Gözüm, oda kapısının tokmağındaydı. Sonra odaya girdiler. Nurten ablanın üstünde yeşil bir yağmurluk vardı. Islaktı saçları. Islakken de güzeldi. Yağmurlu bir sesle: "Merhaba Adnan" dedi.

"Merhaba." dedim.

"İyi misin?"

"İyiyim." dedim. Teşekkür etmeyi düşündüm, edemedim. Sesim kısıktı, öksürdüm.

"Otursana" dedi Güngör. Sesi kıvrıntılı ve yüksekti. Ayakta olduğumu o zaman anladım. Oturdum yerime.

Nurten abla yağmurluğunu çıkardı. "Bakkal Yusuf'un köşede tutuldum" dedi. "Koştum ama ıslandım yine de."

Islakken daha güzel olduğunu düşündüm.

"Neriman'ın annesi nasıl olmuş' diye sordu Esma teyze.

"İş yok. Daha çoğalmış ateşi. Kıpkırmızı yatıyor yatakta. Doktor yine penisilin yapmış bugün. Selâmı var sana. Neriman da selâm söyledi. -Ellerinden öperim Esma teyzenin- dedi."

"Tanrı o kıza sabır versin."

"Öyle. Görsen kızcağız ağlayıp duruyor."

"Yavrucak. Çelimsizdi. Şimdi iyice kuruyacak."

Radyo yeniden dolduruverdi odayı. Gürültülü bir caz müziği başladı. Bir kadın Fransızca bir şeyler çığnıyordu ağzında.

"Bu eşekler de sonuna kadar açıyorlar radyoyu" diye diklendi Güngör. Bir şeyler daha söyledi. Nurten abla duvarda asılı kırık aynada saçlarını tarıyordu. Aynada yüzünün yarısı silikti. Güngör, okkalı bir küfür savurdu.

"Ne oluyorsun be. O ne biçim sözler?"

Nurten ablaya baktım. Kurulayınca saçları kabarmıştı.

"Hep bu radyoyu mu dinliyeceğiz." diye diklendi Güngör, yine.

Kuru bir sesle: "Ne yapalım?" dedi Esma teyze, "Kendi terbiyeleri. Bir radyo alınca ne oldum delisi oldular."

Güngör sindi. Homurdanarak oturdu yerine. Bu homurtuların bana olduğunu düşünmek istemedim. Ama düşündüm yine de. Bana bakıyordu. Dik dik. Bozcana. Gözlerimi kaçırdım.

Nurten abla önümden geçip odanın dibine gitti. Geçerken gülümsedi bana. Gülümsedim ben de. Sonra Güngör'e bakmışım. Dişlerini gıcırdattı baktığımı görünce.

Nurten ablanın sesi köşeden geceliğini sordu.

"Yatakların üstünde" dedi annesi. "Kaldır o örtüyü. Hemen oracıkta. Bugün odayı süpürdüm de, toz konmasın diye örtünün altına sokmuştum.

"Buldum" dediğini duydum Nurten ablanın. Bir çamaşır hışırtısı duydum. Entarisini çıkarıyor olmalıydı. Güngör'e döndüm. Soluksuz birbirimize baktık. Sonra bir şeyin atıldığını duydum. Çıkarmış olmalıydı entarisini. Onu öylece, entarisini çıkarırken, entarisini çıkardıktan sonra, entarisini fırlatıp atarken görmeyi ne kadar isterdim. Onsekizinde bir kızın memelerini düşündüm. Boyuna düşünüp durduğum ama

gözümün önüne getirdiğim kabartılardan mutlaka başka türlü olması gerektiğini sezdiğim o garip yuvarlakları belki de görebilirdim baksaydım. Bakamadım. Bacaklarımda bir yerlerim çekildi. Gerildim. Güngör'ün gözleri üstüme yapışıktı. Uzaktan yapışıktılar. Garip bir keder çöktü içime. Yine kızardığımı sanıyorum. Ama bu kızartıların öncekilerden ayrıydı. Sivilcelerime vurdu kanım. Sıcak sıcak kaşındılar. Sıcak ve sivri. Saç diplerinde ter yuvarlarının büyüdüklerini görür gibi oldum.. Sonra pembe, ince bir gecelikle Nurten ablanın önümden geçtiğini gördüm. Yahya'ların bağına giderken o küçük bahçenin kenarındaki katır tırnaklarını düşündüm. Sarı çiçeklerini düşündüm. Bir dahasında oradan geçerken o sarılardan toplayıp Nurten ablaya getirmeyi düşündüm.

"Anlat bakalım Adnan" dedi Nurten abla. Annesinin yanına kerevete oturdu. Çıplak ayaklarının biçimi şaşırttı beni. Önsekizinde bir kızın memeleri kadar ayaklarının da güzel olabileceğini o zaman düşündüm ilk. Tırnakları lâmbanın ışığında ışıklıydılar. Parmaklarının oynayışı ılıkça içimi ısıtıyordu. Yüzüne baktım. Ayaklarını düşünüyordum.

"Saçlarını artık yana ayırıyorsun ha?" dedi.

Güldüm. Kızardım yine. Sinirli bir ıslık tutturdu Güngör. Bakmadım bu kere.

"Okuldan ne haber?"

"İyi." dedim.

"Bu yıl bitiyor, ha?"

"Bitiyor." dedim.

Güngör, bütün gücüyle ıslık çalıyordu. Bozuk, tiz bir ıslıktı bu. Korkar gibi oldum. Nurten abla dayanamadı:

"O ne biçim ıslık çalmaymış be." dedi. "Seni mi dinliyeceğiz hep?"

Bağıran benmişim gibi kaşlarımı çatmışım. Güngör aldırmadı. Bütün bütün yüksekten üfledi. Kulaklarım bir an duymaz oldu.

"Ehh, sussana be."

Güngör, elindeki kalemi var gücüyle duvara fırlattı. Kalemin tahtalara düşen donuk sesi tıkırdadı. "Susmıyacağım" diye patladı.

"Niyeymiş?"

"Susmıyacağım işte. Gitsin artık."

"Kim?" dedi Nurten abla. Bana baktı.

"Bu oğlan işte. Gitsin artık. İstemiyorum."

"O ne biçim söz öyle. Terbiyesize bak. İnsan arkadaşına.."

"İstemiyorum öyle arkadaşı. Gitsin artık. Sevmiyorum onu. Gitsin artık." Sonra ağlamaya başladı. Nurten ablanın yerinden fırladığını gördüm. İskemleye sinmişim. İçimdeki bozgun büyük. Kan, boyuna başımın oralara vuruyor. Sivilcelerimin şişliğini bütün sızılariyle duyuyorum. İki tokat sesine döndüm. Güngör, iyice zırlamaya başladı.

Merdivenin başında Nurten abla arkamdan yetişti.

"Adnan, bakma sen o deliye" dedi. Sesi sıcacıktı. Durakladım. "Hem nereye gidiyorsun? gelsene. Daha erken. Bakma sen o deliye."

Yüzüne bakamadım. İçeriden Güngör'ün küfürlü ağlamaları geliyordu. Merdivenin alt koyuluğuna inmeye başladım. Gıcırtılıydı.

"Adnan, gitme" dedi Nurten abla. Dolu doluydum. "Gitme."

"Gideceğim" diyebildim. Kelimeler boğazıma tıkandı. Karanlıkta ayakkabılarımı bıraktığım yerde zor buldum. Arkalarını ezip ayaklarıma geçirdim. Elimi öne doğru uzatıp yürüdüm. Kapının ıslak soğukluğunda durdum. Rezeyi güç buldum.

"Adnan, yine gel. Bakma sen o deliye. Ben ablanım senin. Bana gel."

Merdivenin başındaydı.

Kalakaldım. Sonra içeriye doğru yürürken: "Terbiyesiz, beğendin mi yaptığını şimdi. Utanmaz." dediğini duydum.

Kapıyı açmadım bir zaman. Gözlerimi sildim. Yukarıdan kavgalı sesler geliyordu.

Sonra usulcana karanlığa girdim. Islaktı.

CENGİZ YÖRÜK

ARKADAŞLAR

İçki masasından kalktıklarında, saat gecenin biriydi. Rifat, ayakta bir iki sendeledi, durdu, öğürdü. Turp salatası, içtiği rakı, ağzına kadar gelmişti. Nerdeyse kusacaktı. Yutkundu. Gözleri kanlı. İçinde bulanma, karışma oldu. Yüzü sararmış, ekşimişti. Hasan, baktı baktı.

"Arabayla gitme istersen" dedi.

"Anlamadım," dedi, "neden?"

"Hiç, ne olur ne olmaz."

"Sarhoş olduğumu mu sanıyorsun?"

"Yok yahu, hemen sözü çekme."

"Eee, öyleyse?"

"Ortalık karanlık, yollar çamurlu. Kayar araba falan da."

"Arabanın farları kuvvetli, freni de iyi."

"Sen bilirsin, ama kilometre, 30 u aşmasın."

"Emrin başımla." dedi. Sonra ters ters baktı.

"İçince, ille cıvımasan olmaz."

"Cıvıyan yok. Hem olsa da benim bileceğim şey değil mi? Seni ilgilendirir mi? Hee?"

Ev sahibi:

"İyi" dedi, "iyi. Öyle olsun. Haklısın."

"Şimdi sıra alaya mı geldi?"

".....''

"Üzülme oğlum, benim sabahlara kadar içtiğim çok olmuştur. Bu mereti senin ağırlığınca içerim ben."

".....''

Hasan'ın ağzı kilitli. Deminden beri pek çok şeylerden konuşulmuştu. İlle bir sonuca gelmemişti. "Şimdi de sinir harbine girişti." diye düşündü Rifat. Zaten ona öfkeliydi. Dokuzdan bu yana, dört saat masa başında çelişip durmuşlardı. İçtikleri yer, Hasan'ın eviydi. Yıllardan beri konuşurlar. İçince hiç sevmez teresi. Her sözü dokunur."

Kapıya doğru yürüdü. Salondaki avize sallanıyordu. Ge-

ne içinde bir bulanma. Başını tuttu. Koştu bir şişe soda getirdi arkadaşı. Bardağa doldurdu. Buz dolabından çıkmış, fışır fışır ediyordu. Uzattı.

"İçmiyeceğim, iyiyim ben." dedi.

O gene uzatıp duruyordu.

"Alıp çarpacağım şimdi yere, götür şunu."

Ses vermedi, bardağı masaya bıraktı. O ara endişeli gözlerle Rifat'a baktı. Rifat gözünü, salondaki tablolara dikmişti. Öğürdü. Ardından:

"Bunlar beş para etmez" diye haykırdı. "Sen zevksizin, anlayışsızın birisin. Anlayışsızsın sen."

"Öyle olsun" dedi, yavaşça.

"Öylesi ne? Yalan mı?"

"Yoooo.."

"Nasıl yooo?"

"Geldiğinde beğenmiştin de."

"Alay etmiştim seninle be. Alay."

Sustu, önüne baktı. Cevap verebilecek. Susmayı uygun görüyor.

Rifat ona bakıyor, bir iki söylensin istiyor. Bir tuhaftı bugün. Arkadaşının suratına tokat atabilir, yahut, sarılıp onu öpebilirdi. Hem kavga edebilecek, hem de utanıp ağlıyabilecek durumda. İkisi arasında gidip geliyor.

Araba, kapı önünde duruyor. Yoldaki elektrik lâmbasının ışığı zayıf. İki erkek köpek, bir dişi köpeğe sulanıyor. Erkekler dost. Birbirlerine hırladıkları yok. Daha önceden anlaştıkları belli. Usuldan bir ayaz. Rifat titredi. "Hoş, hoşt" dedi köpeklere. Yolun karanlığına kaçıştılar.

Direksiyon başına kuruldu. Motörü işletti. Hasan, dalgın dalgın bakıyordu. Rifat bağırdı:

"Seninle içende kabahat, hergele."

Cevap vermedi yine. "Neden olacak" diyordu. "İtliğinden. Şeytan diyor, git şunun suratına suratına vur." Rifat böyle düşünüyordu.

Bindiği araba Hasan'ındı. Üç gün ben de kalsın demişti. Trafikten kaçak, geceleri kullanıyordu. Canım isteseler verir Hasan. Ama, Rifat içince hiç sevmez onu.

Aklına ne geldi kim bilir? Arabadan indi, eve daldı.

"Gitmiyeceğim, oturacağım burda." dedi. "Al arabam başına kak. Çarparım, deviririm diye korktun değil mi?"

"Ayıp ettin." dedi. "İstersen dereye at."

"Bak hele sen. Ne uğursuz düşündüğünü anlamadım mı sanıyorsun? Tabii, paran var, yenisini alacaksın. Hayatının tatlı bir hâtırası kalacak bu. Boyuna öğüneceksin, arkadaşlık, fedakârlık gibi lâkırdılar edeceksin. Herkes bravo diyecek, ne candan dostmuş diyecek. Ölünceye kadar sana minnet duymam istenecek. En ufak bir atışmamız olsa bana nankör diyecekler."

Kelimeler ağzında kayıyor, ufalıyor, dili bazen pelteleşiyordu. Salondaki divana baktı, bırakacaktı kendini. Hasan anladı, davrandı:

"Uzan, uzan." dedi.

Az durdu. Ortalığa bakındı.

"Yastık getireyim sana. Uzan, uzan şöyle."

"Defol diyorum başımdan."

"Peki," dedi. "Peki. Kızma."

"Şuna bak hele be, kızan kim?"

Öğürdü, ağzını kapadı.

"Sodayı içseydin iyi gelirdi." dedi.

"Beni sen öğürtüyorsun."

Hasan, duymamazlıktan geldi. Salonda aşağı yukarı gezinmeye başladı. Rifat gözlerini kaçırmıyordu ondan. Başı döndü, ama ısrarla yine bakıyor. Az sonra dayanamadı:

"Şuraya otursan, yahut defolup gitsen odana, bilmem hangi cehenneme."

Rifat'ın karşısındaki koltuğa oturdu. Bir gazete aldı, karıştırmaya koyuldu. Göz ucuyla de bakıyordu. Birinci sayfada durakladı.

"Yine bir adam vurmuşlar." dedi.

Rifat:

"İyi" dedi, "güzel olmuş."

Hasan, Rifat'ın bu konuyu da uzatabileceğini düşündü. İşi kesip atmak için:

"Cinayet haberlerinden bıktık artık." dedi.

Rifat kızgın. Kesik kesik söylendi:

"Söyliyelim de yazmasın gazeteler. Beyefendinin keyfi kaçıyormuş diyelim. Bizim vilâyet'te Hasan bey vardır, tanınmış kişilerdendir. Böyle haberler, onun iştahını, uykusunu kaçırır, diyelim. Ne olur sonra bu memleketin hali diyelim."

Hasan, cevap vermemek için kendini zorluyor. Rifat kuduracak. Bir koltuğa iliştı. Elini uzattı.

"Sen kendini adam mı sanıyorsun be?" diye düştü.

"Yooooo."

"Hah şöyle, adam gibi konuş."

Hasan güldü.

"Niye güldün?"

"Hiiiç."

"Ayı mı oynatıyoruz?"

"Estağfurullah.'

"Ben senin eğlencen miyim be?"

"Nerden çıkarıyorsun bunları Allahaşkına?"

"Söyleteceksin şimdi."

"Söyle söyle, valla söyle."

"Senin ..... "

Gözlerini dikti, kızmasını bekliyordu. Nerde. Hasan katıla katıla gülmeye başlamıştı.

Kalkıp elindeki gazeteyi almalı, parçalamalı, sonra da suratına tükürmeli, diye düşündü. Bu kadarı fazla, bu kadarı fazla, dedi ardından.

Bu adam neden tepeden bakıyor bana? diyordu. Yoksa sarhoşum da yanlış mı görüyorum? Yalnız başım dönüyor, midem bulanıyor. Biraz sinirliyim. Sarhoşluk bu mudur?

Borç aldığım iki yüz lira için olmasın? Ama yapmaz böyle şey o. "İstersen hiç verme" demişti. Aylar geçse ağzım açmaz.

Hasan, oturduğu koltuğun karşısına bir iskemle çekti. Ayaklarını uzattı. Arkaya doğru verdi sırtını. Gerindi, esnedi. Ayağında pek az kimsede görülen çoraplardan var. İnce ince çizgiler uzanıyor. Bir melodi tutturdu. Islıkla tekrarlayıp duruyor. "Al işte, şunun çalımına bak. Arabam var, çiftliğim var. Herkesten başka yaşıyorum. Yiyorum, içiyorum, eğleniyorum." diye düşünüyor olmalı. "Yok, yok" dedi. "Bu öylelerinden değildir." Ardından kendine köpürdü. "Ne biliyorsun öylelerinden olmadığını? Sana borç veriyor, sık sık evinde içiriyor diye fikrinden caydın değil mi? Onun evinde içtikçe, parasım üzerinde taşıdıkça, o seni kendinden aşağı görecek."

Gündüzleri neden böyle düşünmediğini hatırladı. "Neden olacak" diyordu. "Aptallığımdan, öküzlüğümden. İçince açılıyorum."

Hasan ıslığına ara vermiyor. Eli çenesinde. Altın kol düğmesinin ortasında iri bir taş var. Pırlanta parlayıp duruyor. Rifat, başını kaçırmak istedi. Kaçırdıkça taşın pırıltısı gözüne vurdu. Bu onu deliye döndürdü. Tutamadı kendini:

"O iki yüz lirayı suratına çarpacağım yarın. Kimden olsa alırım. Sana muhtaç mı olacağım?"

Islık mıslık hak getire. Sapsarı kesildi Hasan. Dudakları kımıldadı. Ağzından bir söz çıkacaktı. Kendini güç tuttuğu belli.

"Getirip suratına çarpacağım. Bir daha da uğramıyacağım."

Hasan ayakta:

"Zırvalamıya başladın." dedi.

"Ben mi?"

"Evet, sen."

"Bu sözü bana söyliyebiliyorsun ha?"

"Senin söylediklerinin onda birini söylemedim. Bu yaptıkların çocukluktur. Sana yakıştıramıyorum."

Rifat, uzun uzun baktı. Hasan'ın iri yapılı vücudu, yakışıklı çehresi, kıvırcık saçları, onu iğrendirdi. Pantalonunun ütüsü bıçak gibi keskin. Belindeki kemer, domuz derisinden. "Herkesin şımarttığı bir adam, gün gelir kimseyi beğenmez." diye düşündü. "Bu herifi belindeki kemerle boğmalı. Çoraplarını ağzına tıkamalı. Tavandaki avizeyi başında parçalamalı. Şu söylediği söze bak itin." Elinde olmadan bağırdı yine:

"Demek zırvalıyor muşum? Bir de bana akıl öğretiyorsun ha? İşine gelmez tabii? Birçok kimselerin önünde eğildiğini bildiğim halde sana değer vermiyorum. Şuna bak, zırvalıyormuşum. Bu kadar hakaret yeter. Hem de evinde. Borç aldım, yemeğini yedim diye söyledin bunları. Bir daha sana uğrıyan aşağılıktır. Yeni adamlar, arkadaşlar bul kendine."

Kapıya doğru hızlandı. Gözü nasılsa tavana takıldı. Baştanbaşa ceviz kaplama.

"Görgüsüzlük, görgüsüzlük bunlar" diye haykırdı.

Hasan bir saniyede çocukluğuna kadar uzandı. Ceviz kaplamalar babasının sağlığında yapılmıştı. Belki yirmi yıl oluyor. Konuşmadı.

Rifat, kapıyı açmaya çalışıyordu. Hasan tutmak istedi. Silkindi, kurtardı kendini. Kapıyı gürültüyle açtı, dışarı çıktı. Yürümeye karar verdiği halde birden durdu. Ceplerini ka-

rıştırmaya koyuldu. Pantalon cepleriyle, ceket ceplerinin astarlarını dışarıya çıkardı. Nohut, çekirdek taneleriyle birlikte yere bir şey düşmüştü. Arandı, güçlükle gördü, aldı yerden. Maroken kaplı, küçük, güzel bir cep defteriydi. Üzerinde madenî iki harf vardı. Yüzünü ekşiterek baktı.

"Al defterini" dedi. "Hiçbir şeyini kabul etmiyorum."

Arkadaşı kımıldamadan duruyordu. Bir an sessizlik. Defteri, açık kapıdan içeriye fırlattı.

Hasan'ın yüzü soluk, sesi titrek:

"Konuşalım' dedi, "gitme. Seni kırmışsam özür dilerim."

Ses vermedi, yürüdü.

"Gel Allahaşkına" diye haykırdı.

Durmadı. Dönmiyeceğini anlamıştı Hasan.

"Arabayla bırakayım." dedi. "İçerde terlemiştin. Üşüyeceksin şimdi."

"Araban başında paralansın. Gebermek, senin arabana binmekten iyidir."

Karanlığa daldı. Yürürken hafif yalpalıyor. Gitmiyecek artık ona, gitmiyecek. Birkaç kere böyle karar vermiş, yine gitmişti. Aklına bunlar geldi. Küfretti. Demir korkuluklu bir köprüden geçiyordu. "Serseri herif" dedi kendine. "Düşüncesiz herif, aptal herif. At kendini aşağıya. At da geber!"

An meselesi, yapabilirdi. Köprünün parmaklığına yapıştı, durdu. Aşağıdan küçük derenin sesi geliyor. Öğürdü tekrar. İçi iyice karışmıştı. Boğazına parmak attı, ne varsa midesinde boşalttı. Biraz açılmıştı.

★

Yoluna devam ederken biraz önceki olayı hatırlamıya çalışıyordu. Daha önceleri de atıştıkları olurdu. Her seferinde, Hasan arkasından bağırır; "Yine gel, görüşelim" derdi. Bugün niye söylememişti? Rifat'ın aklından bunlar geçti. Kımıldıyamadı, olduğu yere çakıldı. İçine bir kaygı çöktü. Bir müddet öylece, karanlığa bakakaldı...

ERDOĞAN TOKMAKÇIOĞLU

SIFIRDAN ÖNCE

Onu çoktandır görmemiştim. Çoktandır işte, üç büyük, dört de küçük zamandır! Sonra, gidip çaldım kapısını. Açtı. Dik yakalı, kapkara bir kazak giymişti. Etekliği de öyle. Saçları bir uzamış, bir uzamış. Hiç garipsemedim... Şaşırmadı beni görünce. Öyle donuksu donuksu:

"Gel, dedi, içeri!"

Girdim. Baktım ortada bir yemek masası. Kahvaltı ediyormuş. Reçel, yağ, kızarmış bir kaç dilim ekmek.

"Otur!" dedi.

Oturdum.

Çay getirdi bana. Radyoyu açtı. Takur tukur bir caz müziği dclakoydu odaya.

Yatak darmadağındı. Gelişigüzel düzeltiverdi. Belli ki havasız kalmıştı burası. Oda, oda kokuyordu. Karşımdaki iskemleye yerleşti. Birer cigara yaktık. Nefesledi, nefesledi savurup-saldı dumanları. O konuşsun istiyordum, ilk o konuşsun... O da benim gibi düşünüyordu. İlk ben konuşayım istiyordu. Biliyorum... Bu susmalar var ya bu susmalar... Kadınca... Lâf... Hiç... Dayanamayıp sordu en sonunda:

"Niye mektup yazmadın?"

Omuzlarımı kaldırdım.

Üsteledi:

"Mektup diyorum, yazmadın niye?"

Cigaramı tazeledim... Dik dik baktı yüzüme. Canım, iki çift söz bile etmek, hele ona karşılık vermek istemiyordu. Oda, odadaki eşyalar, o... Yaa, ya... Sonra da o... Gittikçe ilgimi çekiyorlardı... Hoşlanıyor muydum ne?

"O kadar bekledim, dedi, üç beş satır yazarsın diye. Hep bekledim."

Başımı pencereden yana çevirdim. Sağ bacağımı sol bacağımın üstüne attım.

"Dinlemiyor musun yoksa?" diye serzendi.

Yüzüne yüzüne baktım. Belki de güldüm. Yok, yok, belki değil bayağı güldüm.

"Dün öğrendim buraya geldiğini. Seni sinemanın önünde görmüşler. Başıboş dolaşıp duruyormuşsun... Söylesene kuzum, işsiz, misin hâlâ?"

Kadınlar sabahları çirkin oluyorlar. Bakıyorum da, dudakları çatlak çatlak... Belli belirsiz dudak boyası izleri kalakalmış... Dudağının üstünde kara kara tüyler. Bıyık gibi... Alnı da ufak, ufak terlemiş... Hay Allah!..

"Buraya bak, para-mara istemeğe geldiysen zırnık yok!.. Hem, olsa bile vermem. Niçin verecekmişim? Allahallah, mecbur muyum sanki? Heey, çayını içsene... Daha bir yudum bile almadın, soğudu gitti... Dediğim gibi, para yok, anlıyor musun, yok! Ye... O... Ke... Bir şeyler yap be! Çalış demiyorum, para kazan demiyorum... Yap ama, salt bir şeyler yap!"

Baktım.

"Yap ya... Sen hiç bir şey yapmıyorsun. Dolaşıyorsun yalnız. Anladım, anladım, inadın tuttu, konuşmıyacaksın. Konuşmazsan konuşma! Yahu, ne dedik sana, şu çayını iç bari... Heykel gibi durma karşımda. Kalk, radyoyu kapat, bağıra çağıra şarkılar söyle, bana bir tekme at, fırla sokağa sek sek yürü, birini öldür, kavga et, gül... İyi, kötü bir şeyler yap Allahaşkına. Yap..."

Sustu.

Korkunç canım sıkılıyordu. Uzanıp çay fincanını almayı düşündüm. Caydım nedense. Üşendim galiba. İçim, şöyle içimin içi tuhaf tuhaftı. Annemi salça yaparken seyrettiğim zamanlar da böyle olurdum. Esnedim. Ona baktım. Zaten bakmaktan başka bir şey yapamıyordum. O da bana bakıyordu. Birdenbire çay fincanını alıp elime tutuşturdu.

"İç şunu be!"

Dediğini yaptım. Ama zorla, çünkü canım hıyar turşusu yemek istiyordu. Şöyle küçük küçük hıyar turşularından. Bir bardak da şarap, siyah ya da beyaz, önemi yok... Şarap bardağını elime alırdım, bir yudum içerdim. Sonra turşudan ufacık, çok ufacık daha sonra kocaman bir parça... Bir defasında at yarışlarında bir turşu yemiştim, ne turşuydu o... Suyu da güzeldi.

"Heev, hey gene daldın gittin!" diye ünledi beni.

İrkildim.

"Ne düşünüyorsun?"

Ben odada yoktum. Çevremdekiler, o, konsol, yatak, yerdeki halı yoktular! Ben dışardaydım. Ve hiç bir şey düşünmüyordum. Sadece turşu, hıyar turşusu, şarap...

"Biliyorum, biliyorum, dedi, sen hiç, ama hiç bir şey düşünmüyorsun. Taş mısın sen be, ağaç mısın yoksa!.."

Birden onunla yatmak duygusu içimi sardı. Dudaklarından hırsla öpmek, saçlarını koklamak, elimi kollarının, bacaklarının üzerinde gezdirmek... Vücudünü tepeden tırnağa süzdüm. Şıp dedi gözlerim gözlerini buldu. Ürperdim. O da... Annemi salça yaparken seyrettiğim zamanlar da böyle olurdum... Kıpkırmızı kesildi. Gözlerini yere indirdi. Masaya bir yumruk, hafif bir yumruk vurdum. Tabaklar, fincanlar şıngırlaştılar... Ayağa kalktık aynı anda. Sanki birileri tutup kaldırmışlardı bizi. Parmaklarını yakaladım. Soğuk mu, yoksa sıcak mı belli değildi. Bir tuhaf oldum. Annem salça yapıyordu...

"Canım benim!" dedi.

Kadınlar mutlaka konuşurlar.

Dudaklarım dudaklarına yaklaşmışlardı.

Canım sıkılıyordu.

İhtiyar bir cinsel sapık aklıma gelmişti. Onu bana göstermişlerdi uzaktan, işte bu adam, demişlerdi. Adını söylemişlerdi. Bir gün damarlarını keserek kendini öldürdüğünü gazetelerde okudum.

"Canım benim!"

Saçlarımı acıtacak kadar sımsıkı kavramıştı. Yatağa doğru devrildik. Kalçam karyolanın demirine çarptı. Canım çok acıdı. Konuştum:

"Bir dakika!"

"Canım Orhancığım benim!"

Canım... Orhan... Cığım... Cığı... ğı... Salça...

Sonra, sonra, sonra sanki Karanlık Ruhi'nin meyhanesinde içki içiyordum da, Ruhi'nin 13 yaşındaki kambur kızı bana fasulye piyazı getiriyordu. Gramofonda alaturkanun alaturkası bir şarkı...

Pencerenin önüne oturduk. Perdeyi araladık. Dışarda bir sürü insan... Gidip geliyorlar. Sokağı özlüyorum, öyle bir eziklik, kekremsi... Kalkıyorum. Sarılıp öpüyor beni.

"Genç gel!"

Hızlı hızlı yürüyorum... Ellerim üşüyor. Ellerimi cebime sokuyorum. İki tane elli liralık... O, o koymuş! Hay Allah!

Önüme ük çıkan insana bir yumruk savuruyorum. Sonra, koşuyorum, deliler gibi.

SEDAT VEYİS ÖRNEK

İNSAN OYUNLARI

Siklamen rengindeki mum titrek bir ışıkla yanıyor. Kafeste siyah bir kuş var. Tüyleri kabarmış, korkak, dışarıya bakıyor. Gözleri iki donuksu leke. Vazoda taze Margarite çiçekleri... Oda da mumdan dökülen yumuşak pembeler, eşyaların üzerinde bir misli büyümüş gölgeler, duvarlarda karanlıklar var.

Yalnız, cidden zarif "Glaser" ler, bu koyu eşya oyunu içinde birer simetri, birer ışık geometrisi olarak harikulâde bir vuzuhla parlıyorlardı.

Bir şişe "Rotwein" bitmiş, bir ikincisi yarılanmış. Erkeğin alnında ter damlaları.. Dışarda, gecenin içinde gündüzden kalma boğucu bir sıcak var. Eliyle şarap bardağına dokunuyor. Parmak uçlarında küçük serinlikler... Kravatım gevşetiyor, yakasından bir düğme çözüyor.

Kadın:

— Sıcak değil mi, diyor.

Erkek:

— Evet, diyor, çok sıcak.

Kadın:

— Daha görmedin sen. Burası bu mevsimde çok sıcak olur. Dayanamaz insan.

Erkek:

— Öyle mi diyor. Ve birden sanki yaşaması duruyor. Bakır yeleli, damarları çatlıyacakmış gibi şişkin, çelik ayaklı kısraklar zaman arabasını çekmiyorlar artık.

"... Üç gündür Kızıldenizdeyiz. Durgun, ağdalı, kirli bir su. Ve sıcak! Sıcak bu gece bütün kuvvetiyle, bütün çıplaklığiyle tepemizde. Biribirimizin gözlerinin içine baka baka terliyoruz. Bütün gemide dayanılmaz, kusturucu, ekşi bir ter kokusu. Ve karanlık! Yüzbaşı, "Ben ömrümde böyle bir gece görmedim" diyor. Katı, yapışkan, gözü bir metre ilerisinde mahkûm eden bir katran duvarı! Elimi uzatsam ileriye,

ellerim zencileşecek. Ölüm karanlığın saltanatıdır diye düşünüyorum, geceye bakıp. Karanlık, bu Haziran gecesi Kızıldenizin üzerinde çıldırmış!

Önümden sallana sallana ihtiyar bir zenci geçiyor. Oradan, karanlığın içinden çıkmış gibi. Sırtında beyaz bir fanila. Ne komik!

Sular iri, siyah kalıplar halinde Güney'e doğru kayıyor. Gemi korkunç bir hışırtıyla, şehvetle hep gecenin koynuna sokuluyor, karanlığın memesini emiyor. Gece düşünce parlaklığını körletiyor. Karanlığın ötesindeki karanlığı kuvvetle yaşıyorum. Karanlığa ısrarla bakıyor ve mağlûp oluyorum. Karanlık nedir? Beyazın ve bütün siyah olmıyanların yokluğu. Saçmalıyorum. Sigaramı intikam alırcasına, gecenin en can alıcı noktasına fırlatıyorum..."

— Sokakta mısın? Odayı tutuşturacaksın. Tabla önünde.

Erkek bir tarafına bıçak sokulmuş gibi uyanıyor. Gözlerini kırpıştırıyor. Kadın koyu karanlıklar arasında çıkıyor, iyice beliriyor. Kadının yüzüne bakıyor. Göz bebeklerinde ince, kahverengi sarhoşluklar var. Işıklı alnına bir tutam saç demeti düşmüş. Koltuğa iyice gömülmüş, rahat. Beyaz perlon bluzu kabarık. Diri göğüsleri var.

Erkek ürperiyor. Kalkıp kadını öpüyor. Bir çiçek gibi kokulu ağzı, şarapla ıslanmış, sımsıcak. Tekrar daha kuvvetlice öpüyor. Dudaklarındaki sıcaklığı, tuzu, kokuyu, âdeta emiyor. Başını göğsüne çekiyor. Tekrar, tekrar öpüyor. Şimdi erkeğin göğsünde, elleri arasında kuvvetle çizilmiş harikulâde bir kadın başı var. İçinde, bir-şeyler ısınıyor, bir şeyler yanıp sönüyor. Ellerini kadının saçlarında gezdiriyor. Parmak uçlarında kumral bir hışırtı, koyu-sarı bir elektriklenme eziliyor. parmakları ensesine doğru kayıyor. Yumuşak, ayva tüylü bir kayganlık. Birden parmakları küçük bir pürüz, bir oyuk yakalıyor.

Eliyle üzerine bastırıp, soruyor:

— Nedir bu?

Kadın başını kaldırıyor, acı gülümsüyor:

— Bir yara izi.

— Ne zamandan kalma?

Kadın cevap vermiyor. Erkeğin göğsünde ezildiğini, içini, kafasını ve kalbini dağınık bulutların kapladığını hissediyor.

On yaşlarında bir kız, yüzünü pencereye yapıştırmış, dışarıya, serpeliyen kara bakıyor. Soğuk bir Şubat ikindisi. Sokaktan içi asker dolu bir kamyon geçiyor. Askerlerin yüzü soğuk, buzlu. Çelik başlıkları karlı. Eldivenli elleriyle silâhlarına sıkı sıkıya yapışmışlar. İçerden, mutfaktan annesinin sesi geliyor:

"— İngeborg, gel içeri.. Üşüyeceksin orada."

Aldırmıyor, yüzünü cama iyice yapıştırıyor, asfalta düşen kar tanelerine bakıyor. Taa yukarılardan, binlercesi arasından bir tanesini yakalıyor, gözleriyle yere düşüşünü takip ediyor. İçinde soğuk, karlı bir kış sabahında görülen rüya artıkları, masal ürpertileri var: Pamuk prensesler, zalim kral-lar, cesur, güzel yüzlü şövalyeler, ürkek ceylânlar, orman içinde bir kulübe, suyundan içildiği vakit arslan, kurt, böcek olunan bir pınar, sihirbaz kadınlar, ışıklar, karanlıklar, paskalya yumurtaları, noel fenerleri, şekerli pastalar... yağan karla karışıp içiçe giriyor, dönüyor, titreşiyorlarâ sonra asfalta düşüp kayboluyorlar. Birden, bu renkli ve soğuk oyunun içinde iki tanıdık insan beliriyor.

"— Anne! Geliyorlar..."

"— Koş! Aç kapıyı!"

Dışarıya fırlıyor. Babasına sarılıyor. Buz gibi. Elindeki kâğıt torbayı kapıyor. sür atle sayıyor içindekilerini. Dokuz tane. Neş'esi cam gibi kırılıyor. İçeri giriyorlar. Dokuz tane. "Hıhh" diyor, küçük burnunu kıvırarak, "dokuz tane". Kime yeter ki. Adam başına iki tane. Ama bir tane artıyor. "Oh" diyor, içinden, "o bir tanede benim olur."

Yüksek bir sesle:

"— Değilmi baba? O bir tane benim."

"— Ney kızım?"

"— Artan patates. Dokuzuncu."

Soğuktan elleri buz kesilmiş kardeşi:

"— Hayır benim!"

"— Ama ben zayıfım. Benim yemem lâzım. Değil mi baba?"

Kardeşi yumruğunu sıkıyor:

"— Hayır diyor, ben akşama kadar çalıştım. Benim hakkım."

"— Çalıştınsa çalıştın, ne yapalım. Bende anneme yardım ettim. Ben yiyeceğim işte."

Kız patatesi aldığı gibi mutfağa kaçıyor.

Kardeşi masanın üzerindeki çatalı arkasından fırlatıyor. Kız bir çığlık atıp hemen oracığa yıkılıyor. Babası koşup, kızın tam ensesine saplanan çatalı çekip çıkartıyor. Kızın zayıf ensesinden, dört kollu bir kan fışkırıyor odaya..."

Erkek göğsünde titreyen kadının başını kaldırıyor, mum ışığına tutup:

— Ne oldun birden bire öyle. Suratın sapsarı. Hasta mısın?

— Yok diyor, kadın. Bir şeyim yok.

— Yüzün limon gibi. Söyle, nen var?

— Bilmem. Bir aralık 1943 ü, harbi düşündüm. Ondan olacak.

Erkeğin boşalmış bardağına gözü ilişiyor.

— Niçin içmiyorsun?

Erkeğin cevabını beklemeden, bardağı ağzına kadar dolduruyor.

— Müzik istermisin?

Parazitler, ajans haberleri arasında bir Lapola'ma buluyor. Yüzlerce keman Lapolama'yı çalıyor. Bette Dawis'in gözleri gittikçe büyümekte. Erkek bir sigara yakıyor. Kadın bir bardak dolu şarabı içiyor. Şimdi iyice sarhoş. Gözleri küçülüyor. Ağzında ezik, sarhoş kelimeler. Vazodan bir çiçek alıyor, kokluyor.

— Ne istiyorum, biliyormusun?

— Ne istiyorsun?

Bardağından bir yudum şarap içiyor.

— İçmek. Hep içmek. Boğuluncaya kadar.

Elindeki çiçekten bir yaprak kopartıyor, şarap bardağına atıyor.

Bardaktaki yaprağı göstererek:

— Böyle, diyor. Bunun gibi şarap içinde olmak. Ipıslak.

Sonra alnındaki saç demetini dişice bir silkinişle geriye atıyor.

— Birde anne olmak istiyorum. Bir çocuğum olsun. Ama erkek. Mavi gözlü. Saçları kıvır kıvır. Afacan bir şey.

Lavolama'dan sonra dramatik bir ses Fas'taki tedhiş haberlerini anlatıyor:

"— Bugün Fas'ta. Fas'lı milliyetçiler bir Fransız gazinosuna bomba atmışlardır. Üç ölü, bir-kaç hafif yaralı..."

Erkeğin kulaklarında spikerin sesi uğulduyor, gözlerinde kadın tekrar hayalleşiyor, siliniyor, tamamen kayboluyor.

"... Hepimizde ölümle aynı hizadaydık. Yaşamak ne bir adım gerimizde, ne bir adım ilerimizdeydi. Kocaman çocuklardık ve ateşten oyuncaklarımızı ileriye fırlatıyorduk.

Öğleye köfte, taze fasulye, soğuk bira vardı.

Önce yeşil-sarı bir alev gördüm. Sonra sesini işittim. Orhan yanıbaşımda iki büklüm olmuş, toprakları tırmalıyordu. Göktepe'nin kan gözlerine kadar dolmuştu. Üsteğmen sol eliyle, sağ bileğini yakalamış uluyordu! Doktor, sıhhiye, koşuşan erler... Kendimi neden sonra yokladım. Yaralı değildim. Ölüm şöylece bir yoklamış "Merhaba bey" demişti. Bir tuhaf oldum. Sevinemedim.

İki gün sonra hastahaneye gittim. Yüzüne bir kaç damla kan gelmiş. Beni görünce çok sevindi.

"— Otur, dedi. İşin yoksa otur, ne olur."

Su diyor, başka bir şey demiyordu. Bez ıslattım alnına koydum. Yaşayacak, bu gözlerinden belli.

Ayrılırken:

"— Bana soğuk, çok soğuk su getir emi? Burada bir damla su vermiyorlar" dedi. O söylemedi ama, ben anladım, susuz öleceğinden korkuyordu.

"— Sana buz gibi soğuk çeşme suları getireceğim Orhan!" İnandı. Sımsıcak güldü. Şimdi gözleri soğuk, buz gibi soğuk çeşme sularıyla yıkanmışçasına temizdi.

Kapıdan çıkarken:

"— Biliyormusun dedi, kızgın demir parçası karnıma girince, içim âdeta kavruldu, bir tuhaf oldum. Sonra anam geldi gözlerimin önüne..."

— Sen beni dinlemiyorsun dedi kadın.

— Öyle mi? Farkında değilim. Ne söylemiştin.

Kalktı pencereye doğru yürüdü. Lâcivert boşlukta bir sürü yıldız vardı.

Kadının içinde bir viyolenselin en ince teli gibi birşey "çıt" diye koptu. Erkekler hep böyleydi. Bu da, öbürü de, bir başkası da, hepsi aynıydı. Kırıyorlar, incitiyorlardı. Korkuncu çekip gidiyorlardı. Bu da gidecek. Öteki gibi! Bir sene, iki sene, üç sene sonra bu da gidecek. Bir gece yarısı karanlık bir garda, sessiz birbirlerine bakacaklar, son kampana çalınırken, "Yaz ama" diyecek, öbürü, "muhakkak, varır varmaz"

diye cevap verecekti. Halbuki yazmıyacaktı. Kadın bunu adı gibi biliyordu. Gidecekti ve yazmıyacaktı. Sonra büyük, dayanılmaz yalnızlıklar penceresinden, kapısından içeri dolacak, deli edecekti. Yalnız kalmaktan çok korkuyordu. Kimsesiz, bir köşede, unutulmuş, aşksız.

Erkeğin sırtına, omuzlarına baktı. Açık pencereden içeriye dolan karanlığı çirkince bölüyor, şekillendiriyordu. Dalgalı saçlarında yalanlar, karanlıklar vardı. Sırtı nasıl da çirkin, nasıl da haristi. Tıpkı öteki gibi. Onun da çirkin, kambur, egoist bir sırtı vardı. Hep sırtını dönerdi. Pipo içerdi; yüzü dumanlar arasında incelir, güzelleşir, rüyalaşırdı.

"... Kız bisikletini ağaca dayadı. Sessiz adımlarla yaklaştı. Ervin toprağa sırt üstü uzanmış, ağzındaki çöple oynuyordu. Birden üzerine atladı. Başım göğsüne koydu, biçimli dudaklarından öptü.

"— Ne zaman geldin? Hiç duymadım."

"— Annen erede?"

"— Bilmem. Galiba şehire gitti."

"— Çadırda kimi var?"

"— Kimse yok."

"— Beni seviyor musun?"

Ervin kızı kendine çekti, kuvvetlice öptü. Ervin 22 yaşında. Kilise korosu için flüt yapıyor. Evlenip Afrikaya gidecekler. Oradaki misyon teşkilâtından mektup geldi. Bir flütçü istiyorlar. Afrika büyük. Kocaman ormanları, uzun nehirleri, timsahları, yıldızların titreştiği geceleri var. İri yapraklı, ağaçların gölgesinde öyle uykusuna yatacaklar. Kız, zenci çocuklarına okuma-yazma öğretecek. Mes'ut olacaklar. Hep orada kalacaklar.

Ervin kıza istekle baktı. Kuvvetli kollariyle sıkı sıkı sardı.

"— Hayır, dedi kız. Evlendiğimiz vakit. Şimdi olmaz."

Ervin sıcak nefesli ağzını, kızın yumuşak boynunda, ensesinde, saçlarında gezdirdi. Kızın içi ezildi, kalbi çırpındı.

"— Hayır, dedi tekrar. Biliyorsun, annem istemiyor."

Sesi kuvvetli çıkmıyordu.

Ayağa kalktıkları vakit, altlarındaki taze, ıslak çayırların dalgalı iki insan şeklinde ezilmiş olduğunu görüp, gülüştüler.

Ervin önce yalnız gitti Afrikaya. Sonra kendisini çağıracaktı. Önceleri, üzerleri acaip pullu bir-kaç mektup aldı,

Bunlarda Afrikanın hiç te düşündükleri gibi olmadığı, tabiatın çetin ve yırtıcı olduğu yazılıydı. Kız anlamıştı. Sonra mektuplar seyrekleşti. Artık hiç gelmez oldu.

Bir gün Ervinin bir melez kadınla evlendiğini duydu. O gün yirmi dört tane kinini bir baröak suyla içti. Midesi ateş gibi kavruluyordu. Bir cankurtaran arabasının korkunç alarmı kulaklarında ötüyordu..."

Erkek pencerenin kanadını hızlıca çarptı. Kadın sıçradı. Geldi, kadının yanına oturdu. Kadının gözlerinde yaş vardı.

Erkek sordu:

— Ağlıyor musun?

— Yooo... dedi kadın. Sana öyle gelmiş olacak.

Erkek:

— Ağlıyorsun sandım da.

Kadın acele acele:

— Yok, yok, ağlamıyorum. Birer bardak daha içelim, dedi.

Bardaklarını tekrar doldurdular.

CENGİZ İLHAN

B E N

Birden bu şehirde yabancı olduğumu düşündüm. Bütün öğrendiklerimi ve alışkanlıklarımı unutacaktım. Rıhtımdaki pastahanede bir yabancı gibi oturup tuzlu ayran içecektim. Beş kırk vapurunda evine giden insanlar arasında kendimi görmek istiyordum. Rıhtımdaki bu pastahaneye daima yabancılar oturur. Şimdi ben de yabancıyım. Bütün bu evlerin arasında bir evden, bütün bu ışıkların arasında bir ışıktan uzak tasavvur ediyorum kendimi. Uzakta bir evin kapısı açılacak ve bir ışık yanacak. Birisi gazocağına ispirto döküp ateşliyecek. Ama bu ben değilim. Ben şimdi burada, rıhtımdaki pastahanede bir yabancıyım. Şehre henüz geldim ve sonra gideceğim. Bu şehrin sigara satan dükkânlarının bile nerede olduğunu bilmiyorum. Şimdi gazocağı mavi bir alevle yanıyor. Bir kadın ekmek kesiyor. Bir çocuk ağlıyor ve bir adam gazete okuyor. Ben değilim. Orası neresidir, o ev hangisidir; o kadın, o çocuk ve o adam kimdir bilmiyorum. Ve birden kalkıyorum. Bir sürü insanların arasındayım. Onlarla beraber yürüyorum bir müddet, sonra rastladığım dükkândan sigara alıyorum. Denize doğru yakıyorum; bir yabancı gibi nereye gitmem, ne yapmam lâzım geldiğini düşünüyorum.

Şehirde dümdüz bir yola rastladığıma seviniyorum. Yolun iki tarafındaki büyük ağaçlar gözlerimi örtüyorlar. Sonunda düz caddenin en sonunda, uzakta bir insan görüyorum. Bana el sallıyor, gel diyor. Yürüyorum, hızla koşuyorum. Gülüyor. Sen, sen diyor çabuk gel. Korkarak etrafıma bakıyorum, ve benden başka kimse olmadığına seviniyorum. Bu defa ellerimi uzatarak koşuyorum. Bu hem sensin, hem değil. Bana gülüyor durmadan gülüyor Sonunda. nefes nefese ellerinden tutuyorum. Ağaçların arasında beraber yürüyoruz. Bir çok şeyler söylemek istiyorum. Hiç işitilmemiş kelimeler arıyorum. Bu şehire niçin geldiğimi anlıyorum. Bana çoktandır seni bekliyordum diyor. Cevap vermiyorum. Uzattığım

sigarayı reddediyor, yine yalnız içiyorum. Caddede kimse yok. Ağaçlar büyük ve sessiz.

Şehirde ışıklar tek tek sönüyorlar. Ben bu şehirde yabancı olmasaydım, şimdi ben de yatacaktım. Ve sen benim ışığı kapattığımı görecektin. Pastahanedeki garson uyukluyor. İşini bitirince beraber çıkacağız. Arkasından gitsem onun bu kadar evin hangisinin kapısının arkasında kaybolduğunu görsem.

Ben bu şehre bu gün gelen insanlardan bir tanesiyim ve yarın gidecek olan insanlardan bir tanesi olacağım. Burada hakikaten iki tarafı ağaçlarla çevrili düz bir cadde var mı bilmem? Ama o insan, sen veya başkası beni çağırıyor muhakkak, bu kat'î.

Bu defa denizin kenarında yürüyelim istersen. Değişmez. İstersen sen de hiç konuşma. Denize bir taş atayım ve nereye gittiğini görmiyelim. İstersen balıklarla beraber olalım.

Denizden hızla bir insanın çıktığım dehşetle görüyorum. Sırılsıklam. Bu sensin ve yine gülüyorsun. Etrafıma bakıyorum; iben diyorum, yabancıyım, bu şehre henüz geldim ve yarın gideceğim. Sen beni dinlemiyorsun, ıslak cebinden bir sigara çıkarıyor ve yak diyorsun, yak bakalım bir sigara. Islak diyorum. Sen yine gülüyorsun. Ellerini saçlarımda gezdiriyorsun. Yine yabancıyım diyorum. Bana yine çoktandır seni bekliyordum diyorsun.

Bütün bunların lüzumsuz olduğunu biliyorum. Böyle şey olmaz diyorum kendi kendime, yeminler ediyorum. Fakat ceplerimde kibriti ararken tanımadığım otobüs biletleri buluyorum. Ceketimin üst cebinde bulduğum sinema bileti parçasında "Küçük Sinema" yazıyor. Düşünüyorum ve hatırlamıyorum. Garsona da soruyorum, bu şehirde böyle bir sinema bilmediğini söylüyor. Korkuyorum. Sorduğum bütün semt isimlerini garson menfi cevaplandırıyor. Sonra aynada kendime bakıyorum. Evet benim. Peki ben bu şehirde yaşamadım mı? Ben burada hakikâten bir yabancı mıyım? Her sabah sekiz otuz vapuruyla geçen ve akşamları beş kırk ile dönen emek ki ben değilim. Uzaktaki ev, ışık ve bütün diğer şeyler.. Parmaklarımı yüzümde dolaştırıyorum ve bıyıklarımı çekiyorum. Benim, şüphe yok benim. Ben kendimi bu şehrin insanı zannediyordum. Demek ki bütün bunlar bütün bu yaptıklarım benim hayatım değil. Ben bu şehirde değilmişim. Hakiki bir yabancı.

- Uzakta birisi gülüyor. Bana diyorum kendi kendime muhakkak bana gülüyordur, ama kimin güldüğünü bir türlü bulamıyorum. Sonra hızla caddeye çıkıp bildiğim yerlere gitmek istiyorum. Gittikçe hızlanıyor ve netice de koşuyorum. Şehrin sokaklarını boydan boya geçiyorum ,aradığım yerleri bir türlü bulamıyorum. Evler hiç görmediğim evler, sokaklar hiç bilmediklerim. Sonra birden karşıma yine o düz cadde çıkıyor. Büyük ve sessiz ağaçların bulunduğu cadde. Sen tekrar uzaktan el sallıyorsun. Demek gerçekten bu şehir benim bildiğim şehir değil. Gerçekten sokaklarım, evlerini, insanlarım, hiç bilmiyorum. Burada hiç yaşamadım ve bir yabancıyım. Bu caddeyi, bu ağaçları ilk defa seninle gördüm. Bu denize ilk taşı senin yanında attım.

Cebimdeki sinema ve otobüs biletleri hangi şehrindir. Orası bu şehir değil mi? Peki ben şimdiye kadar nerede yaşıyordum. Bu şehirde kendimi bir an için yabancı tasavvur etmek istemiştim, gerçekten yabancı olduğumu bilmiyordum. Akşam belki her zamandan bir saat sonra evime dönmeyi kuruyordum. Çocuğuma bir kilo kiraz alacaktım. Ama şimdi, bir yabancıyım. Yalnız ağaçlı o düz cadde. Sessiz ve büyük ağaçlar. Ve bana ben çoktandır seni bekliyordum diyen sen.

Yanına gelince birden seni kaybettim. Nereye gidebileceğini düşündüm. Kendime niçin benden kaçtı diye sordum. Sonra yine yürüdüm. Nereye gideceğimi bilmiyordum. Kimse beni tanımıyordu, hiç kimse. Ve ben kendimden başka hiç birşey bilmiyordum. Bir de ağaçlı o düz yolu, gülen seni ve beni çağıran sesini.

Rüya dedim muhakkak rüya. Bir zaman uyanmamı bekledim. Şimdi uyanacak ve kendimi yatağımda bulacaktım. Olmadı. Demek her şey gerçekti. İyi ama şu karşıda yanan ışıklar Karşıyaka'nın ışıkları değil mi? Bu deniz bildiğim İzmir körfezinin denizi değil mi? Artık arkasını bilmiyorum.

Şaşırmıştım. Hem de seviniyordum. Rıhtım taşı üzerine oturup tekrar sigara içmeğe başladım. Yeni bir hayattı bu, bütün o sıkıntılar, bütün o kirler bitmişti. Rüya olan onlardı. Şimdi bıraktığım yerden başlıyordum. Beni boşuna bekliyeceklerdi artık. Yanıma tekrar sen geldin. Ellerimden tuttun. Ellerin neden böyle soğuk dedin. Kendi elinle birlikte mantonun cebine soktun. Saçların rüzgârda dağılmıştı. Sana

anlatmak her şeyi söylemek istiyordum. Fakat ne şekilde başlamalı ve anlatmalıydım. Kısa ve kesik. Bak dedim ben dedim.. Yabancı olduğumu söyledim. Cebimdeki bütün biletleri gösterdim. Yemin ettim. Ben kendimi senelerdir bu şehirde yaşıyor biliyordum dedim. Kendimi avukat zannediyordum. Halbuki yalanmış, değilmişim. Oyun olsun diye kendimi yabancı düşünmek istemiştim, gerçekten yabancı olduğumu anladım dedim. Ben bu şehirde yaşamıyorum. Bu şehir benim bildiğim şehir değil. Peki burası neresiydi...

Sen beni hiç dinlemedin. Bırak dedin bunları yanlızca. Ben çoktandır seni bekliyordum diye tekrar etti. O düz ve ağaçlı yolun sonunda en sonunda...

S O N

1 libra